

Alin Sebastian Godeanu

DESTINUL FAMILIAL

Psihogenealogia în 101 întrebări și răspunsuri

Editura SPER
Colecția *Alma Mater*, nr. 41
București, 2015

© 2015 Editura SPER – SPER CONS EDIT SRL
ISBN 978-606-8429-41-0

Editura SPER – acreditată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS).

Toate drepturile sunt rezervate Editurii SPER.

Nicio parte a lucrării nu poate fi copiată, tradusă, reprodușă în niciun fel fără acordul scris al editurii.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GODEANU, ALIN SEBASTIAN

Destinul familial : psihogenealogia în 101 întrebări și răspunsuri / Alin Sebastian Godeanu. - București : Editura SPER, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-8429-41-0

159.9:929.52

Director General: Iolanda Mitrofan

Director Editorial: Sorina Daniela Dumitrache

Tehnoredactare și Corectură: Violeta Pavelescu

Copertă: Editura SPER

Difuzare - Editura SPER

București, Splaiul Independenței, nr. 17, sector 5

Tel./ Fax 031.104.35.18

E-mail: comenzi.sper@gmail.com

Web: <http://www.editura.sper.ro/>

<http://editurasper.wordpress.com>

<http://www.sper.ro>

www.jep.ro

www.artte.ro

Cuprins

	Argument și mențiuni privind structura cărții	12
	Ce NU este psihogenealogia!	14
	Introducere	16
1	Psihogenealogia descifrarea istoriei familiale	
#1.	Ce este psihogenealogia?	17
#2.	De ce să explorăm istoria familiei noastre, răscolind trecutul?	19
#3.	Ce este un arbore genealogic?	20
#4.	Psihogenealogie sau analiză transgenerațională?	22
#5.	Generațional - intergenerațional sau transgenerațional? Care este diferența?	24
#6.	Transgeneraționalul este același lucru cu transpersonalul?	26
#7.	Care sunt bazele domeniului psihogenealogiei?	27
#8.	Viața se transmite din generație în generație? Bunicii, străbunicii și alte rude ne transmit ceva de care trebuie să ținem cont?	30
#9.	Cum se poate repeta trecutul în prezent?	31
#10.	Care sunt domeniile aplicative ale psihogenealogiei?	32
2	Inconștientul familial	
#11.	Există un inconștient familial? Cum se manifestă?	35
#12.	Ce rol joacă mecanismul identificării în crearea relațiilor interumane și intersubiective la nivel familial și grupal?	37
#13.	Există lucruri care se transmit în formă brută - netransformate de la antecesorii la descendenți? La ce mecanism se referă această transmisie?	40

#14.	Cum se produce mecanismul proiecției în cadrul grupului familial?	43
#15.	Ce este aceea o introiecție familială?	44
#16.	Ce îi determină pe oameni să facă aceleași greșeli și ce anume îi determină să experimenteze în mod repetat aceleași trăiri și situații disfuncționale? Prin ce mecanism psihologic putem explica aceste realități?	44
#17.	Cum putem reprezenta trauma psihică din punct de vedere al inconștientului familial?	45
#18.	Cum putem surprinde mesajele inconștientului familial?	46
#19.	Inconștientul familial, o re-prezentare la nivelul destinului personal sau o nevroză?	47
#20.	Cum poate fi reprezentată grafic dinamica antecesori - descendenți?	48
3	Familia și legăturile genealogice	
#21.	Cum se definește familia din punct de vedere psihogeneologic?	49
#22.	Ce este aceea o moștenire transgenerațională?	50
#23.	Care sunt actorii principali în cadrul unei familii și ce roluri joacă aceștia?	50
#24.	Ce tipuri de interacțiuni se stabilesc în familie între membrii ce o compun?	52
#25.	Ce reprezintă alianțele inconștiente?	54
#26.	La ce se referă loialitatea familială?	56
#27.	Ce tipuri de roluri (la nivel familial) putem surprinde în urma unei analize psihogeneologice?	57
#28.	Unde se întâlnesc trăirile noastre în cadrul grupului familial?	58
#29.	Sunt legăturile de familie replicabile grupurilor sociale?	60

#30. Familia este un mediu conținător pentru membrii săi? 60

4 Intergeneraționalul

#31. Ce reprezintă conceptul de *transmisie psihică intergenerațională*? 63

#32. Ce rol au poveștile din familia noastră? 64

#33. Există o memorie familială? 65

#34. Ce reprezintă mitologiile familiale și mitologiile mass-media? 67

#35. Ce reprezintă și ce rol joacă ritualurile în cadrul familiei? 71

#36. Ce rol au sărbătorile în familie? 72

#37. Care sunt liniile directoare și valențele poveștilor din familie? 72

#38. Putem vorbi de existența unei ideologii familiale? 73

#39. Eu, dincolo de poveștile din familie? 74

#40. Cum pot fi poveștile de familie rodul unei nefericiri în relaționare? 77

5 Transgeneraționalul

#41. Ce reprezintă conceptul de *transmisie psihică transgenerațională*? 80

#42. Care sunt elementele ce definesc planul transgenerațional? 81

#43. Cum ne influențează pierderea unei persoane alegerile din prezent? 81

#44. Ce este acela un mandat transgenerațional? 83

#45. Ce este acela un obiect transgenerațional? 84

#46. Care este raportul dintre planul intergenerațional și cel transgenerațional? 89

#47. Ce este spațiul transgenerațional? 89

#48. Ce este aceea o reprezentare transgenerațională? 90

#49.	Cum se poate citi potențialul dezadaptativ al unei transmisii la nivel transgenerațional?	90
#50.	Există o hartă a spațiului transgenerațional?	90
6	Scenariul transgenerațional - un scenariu de familie	
#51.	Ce reprezintă un scenariu transgenerațional?	93
#52.	Cum se scrie un scenariu familial psihogenealogic?	93
#53.	Care sunt elementele definitorii ale unui scenariu transgenerațional?	94
#54.	Ce înseamnă dinamica antecesori - descendenți?	95
#55.	Ce este acela un obiect transgenerațional? (completare)	96
#56.	Care este miezul unui scenariu transgenerațional?	97
#57.	Cum se poate ieși din scenariul familial pentru a trăi propriul scenariu? Putem schimba destinul familial?	101
#58.	Ce este acela un scenariu-capcană?	102
#59.	Ce este acela un contrascenariu?	103
#60.	Care sunt scenariile familiale întâlnite în practica clinică?	104
7	Numele meu este...	
#61.	EU sunt... numele meu este...?	106
#62.	La ce se referă conceptul de identitate?	107
#63.	Care sunt modurile prin care putem analiza semnificația prenumelui?	109
#64.	La ce se referă identitatea de rol-sex?	110
#65.	De câte tipuri de copil putem vorbi din punct de vedere transgenerațional?	112
#66.	Cât de necesar este pentru fiecare să aibă un spațiu doar al lui?	114
#67.	Ce se întâmplă atunci când cineva este privat de spațiul identitar?	115

#68. Despre câte configurații ale spațiului putem vorbi din punct de vedere psihogenealogic și care sunt raporturile noastre interacționale cu acestea? 115

#69. Care sunt rolurile perturbate la nivel familial și ce fenomene decurg din exercitarea lor? 117

#70. Ce înseamnă că nu m-am separat de familia de origine? 119

8 Problematika parteneriatului erotic în psihogenealogie

#71. Alegerea partenerului - destin sau întâmplare? De ce să analizăm relațiile de cuplu din perspectivă psihogenealogică? 121

#72. Care sunt modalitățile de alegere a partenerului de viață din perspectivă psihogenealogică? 123

#73. Care sunt elementele relației de cuplu cuprinse în planul intergenerațional? 123

#74. Care sunt elementele relației de cuplu cuprinse în planul transgenerațional? 130

#75. Cum ne pot influența antecesorii alegerile parteneriale din prezent? 132

#76. Există secrete legate de relațiile amoroase în familie? Cum ne pot afecta în prezent? 133

#77. Ce este aceea o analiză a istoriei relației de cuplu? 134

#78. Cât de importantă este istoria relațiilor de cuplu din familia de origine și cum ne poate influența în propria decizie de a iniția un parteneriat erotic? 138

#79. Cum se manifestă fenomenul loialității în cadrul relației de cuplu? 139

#80. Se poate vorbi de o tipologie transgenerațională a relațiilor de cuplu? 140

9	Psiho(patologie) transgenerațională	
#81.	Putem vorbi de o psiho(patologie) transgenerațională?	142
#82.	Ce înțelegem prin „maladie genealogică familială”?	143
#83.	Criptă și fantomă... două cuvinte ciudate?	144
#84.	Ce sunt secretele de familie și ce rol joacă ele în viețile noastre?	147
#85.	Cum putem scăpa de secrete?	150
#86.	Care sunt efectele traumei la nivel transgenerațional?	151
#87.	Miezul și coaja - o concepție metapsihanalitică prin care putem decodifica mesajele inconștientului familial?	153
#88.	Cum este privită boala din punct de vedere psihogenealogic?	156
#89.	La ce se referă expresia umbră familială?	158
#90.	Care este semnificația doliului din punct de vedere transgenerațional?	159
10	Elemente metodologice psihogenealogice	
#91.	Care sunt nivelele de analiză pe care trebuie să le luăm în calcul atunci când ne lansăm într-un demers de analiză psihogenealogică?	161
#92.	Să facem o analiză psihogenealogică: când, unde, cu cine, pentru ce?	162
#93.	Ce este aceea o genogramă?	163
#94.	Cum se construiește o genogramă? Repere metodologice.	166
#95.	Ce trebuie să avem în vedere atunci când asistăm pe cineva utilizând geograma?	174
#96.	Care sunt funcțiile genogramei?	174
#97.	Până la câte generații este nevoie să colectăm informații de la client atunci când îl însoțim utilizând genograma?	175

#98.	Care sunt principalele erori pe care le poate face un terapeut începător atunci când însoțește un client prin intermediul genogramei?	176
#99.	De ce nu este indicat să fac genograma unor membri din familia mea, mai ales părinților?	179
#100.	Când este potrivit să urmărim o formare în psihogenealogie?	179
#101.	La ce se referă procesul vindecării în psihogenealogie?	180
	În loc de concluzii...	181
	Bibliografie	183

Argument și mențiuni privind structura cărții

Lucrarea își propune, în principal, accesibilizarea domeniului psihogenealogiei, venind astfel în întâmpinarea cititorilor interesați de acest sector de studiu.

Este important, în acest scop, să putem diferenția între literatura de popularizare a științei psihogenealogiei și cărțile de specialitate în care sunt cuprinse studiile teoretice și metodologice care au consacrat domeniul și l-au îmbogățit progresiv.

Datorită atractivității acestui domeniu, adesea, oamenii confundă termenii și se lansează în explicații și conotații dintre cele mai diverse, astfel îndepărtându-se de ceea ce este propriu psihogenealogiei. În acest sens, invit cititorii care doresc să afle răspunsuri la întrebările ce-i preocupă în legătură cu arborele lor genealogic să meargă la sursa științifică a conceptelor și a fenomenelor ce exprimă dinamica inconștientă a grupului familial.

În acord cu cele exprimate anterior, menționez că scrierea acestei cărți a pornit și de la numeroasele întrebări adresate de studenții de la Facultatea de Psihologie sau de la cursurile de formare în domeniul psihogenealogiei, întrebări ce aveau la bază fie curiozitatea, fie nevoia unor clarificări în scopul înțelegerii și aprofundării unor termeni care păreau prea complicați sau, aș putea spune, încrptați într-un limbaj științific de multe ori inaccesibil unei înțelegeri imediate.

Cartea se adresează deopotrivă celor care studiază psihologia sau domenii conexe, celor care doresc să urmeze un curs formativ în domeniul psihogenealogiei sau să capete cunoștințe privind cadrul de referință, teoretic-conceptual și metodologic-aplicativ, precum și publicului larg doritor să-și satisfacă curiozitatea și să înțeleagă modul în care funcționează grupul familial de-a lungul generațiilor.

Menționez că această carte, scrisă în scop explicativ, nu înlocuiește parcurgerea lucrărilor de specialitate ale autorilor consacrați, menționați la bibliografie, mai ales atunci când cineva își propune să se formeze în domeniul psihogenealogiei și apoi să asiste clienți în manieră transgenerațională.

Cartea este structurată în zece capitole ce respectă structura manualului „Psihogenealogie. Diagnoza, intervenția și vindecarea istoriei familiale” (2010), publicat de editura SPER, utilizat în predarea psihogenealogiei studenților la psihologie (studii de licență, masterat și doctorat), precum și studenților din cadrul programului de formare continuă.

*Autorul,
septembrie, 2014*

Ce NU ESTE psihogenealogia!

1

Psihogenealogia nu este o interpretare aleatorie (după bunul plac sau după ureche) a ceea ce este definitiv pentru o familie!

2

Psihogenealogia nu este similară constelațiilor familiale!

3

Psihogenealogia nu este similară cu teoria transmiterii multigeneraționale, al cărei autor este Murrey Bowen, teorie cu care adesea se face confuzie!

4

Psihogenealogia nu este similară domeniului transpersonal!

5

Psihogenealogia nu este o abordare facilă, de aceea este nevoie să înțelegem cadrul științific teoretic-conceptual și metodologic-aplicativ propriu acestui domeniu complex!

6

Psihogenealogia nu este similară cu efectuarea genogramei, ea presupune un demers complex de explorare, analiză, diagnoză și intervenție specializată!

7

Psihogenealogia nu este un domeniu practicabil de orice doritor care a parcurs lectura unei cărți axate pe acest subiect și care se poate

amăgi astfel cu înțelegerea facilă a termenilor, ci ea se adresează practicanților abilitați în cadrul unui program formativ!

8

Psihogenealogia nu se reduce la interpretarea repetițiilor numelor, a evenimentelor-metaforă sau a afecțiunilor din cadrul unui grup familial!

9

Psihogenealogia nu este o interpretare ad literam a faptelor existențiale ce constituie istoria unei familii, ea este un demers psihologic de descifrare a sensurilor evenimentelor trăite de antecesorii și a impactului acestora asupra prezentului descendenților!

10

Psihogenealogia nu este o simplă culegere de informații referitoare la caracterul istoric familial, ea este o analiză psihodiagnostică a mecanismelor și a fenomenelor inconștientului familial transmis de-a lungul generațiilor!

Introducere

Conceptualizarea în domeniul psihogenealogiei s-a realizat în urma studiilor clinice-calitative, dar și a celor cantitative, care au condus la formularea, validarea și generalizarea conceptelor și fenomenelor ce se referă la transmiterea vieții psihice din generație în generație.

Astfel, psihogenealogia a devenit un domeniu de studiu distinct al fenomenelor psihice ce privesc dinamica familială, am putea spune în sens arheologic. Ceea ce îi definește pe membrii unei familii nu sunt doar acțiunile la nivel comportamental, ci mai ales dinamica trăirilor ce se numesc generic intersubiectivate, a tranzațiilor la nivel intergenerațional (conștient) și transgenerațional (inconștient) așa cum se nuanțează și se produc ele prin intermediul mecanismelor inconștientului familial.

Abordarea psihogenealogică este o diagnoză a dinamicii antecesori-descendenți, a identificării și decriptării mesajelor inconștientului familial, a modurilor prin care acesta se produce și se concretizează într-un scenariu transgenerațional care poate fi cheia destinului unui individ aflat în căutarea rădăcinilor sale identitare. Printr-o lectură corectă a arborelui genealogic, putem descifra natura schimburilor intersubiective și obiective dintre individ și membrii familiei sale (părinți, unchi, bunici, străbunici), în vederea descoperirii sensului evenimentelor-metaforă trăite de antecesori și lăsate ca moștenire, pentru a fi rezolvate (încheiate) descendenților.

Așadar, vă invit să citiți această carte, în vederea găsirii răspunsurilor la întrebări existențiale, pe care sunt convins că măcar o dată vi le-ați adresat vouă înșivă sau aproiaților.

Psihogenealogia - descifrarea istoriei familiale

Începem descifrarea domeniului psihogenealogiei prin formularea unor răspunsuri la întrebările esențiale care oferă o imagine cât mai exactă a ceea ce reprezintă acest domeniu complex și în continuă dezvoltare.

#1. Ce este psihogenealogia?

O întrebare cât se poate de pertinentă având în vedere multitudinea orientărilor psihologice teoretice, dar mai ales aplicative, prin intermediul cărora putem interpreta profunzimea psihicului uman.

Așadar, ce este psihogenealogia? Termenul își are originea în greaca veche: γενεά *genea* - generație și λόγος *logos* - cunoaștere. Psihogenealogia se referă deci la cunoașterea generațiilor, mai bine spus, la cunoașterea istoriei familiale de-a lungul mai multor generații. Pentru a lămuri ce tip de cunoaștere vizează acest domeniu, iată câteva repere pe care psihogenealogia își susține edificiul științific:

- analiza modului în care se produc mecanismele conștiente și inconștiente la nivel familial - mecanisme specifice ce definesc dinamica unui tip de inconștient numit de specialiști *co-inconștient* sau *inconștient familial*;
- analiza modalităților prin care se transmit aceste mecanisme cu rol decisiv în ceea ce privește problematica identitară, a locului și a rolurilor pe care fiecare membru al unei familii le deține în interiorul acesteia, dar și în afara ei, în grupul social. Acestea sunt transmisibile de la antecesori la descendenți și se pot citi în prezentul unei persoane sub forma alegerii profesiei sau a partenerului de viață și

mai ales sub forma dificultăților existențiale sau a problematicilor de ordin psiho(patologic) pe care le pot manifesta membrii unei familii în viața de zi cu zi.

Analizând modalitățile prin care se transmite viața psihică din generație în generație, putem surprinde, decripta și interpreta sensul existențial al antecesorilor în prezentul nostru. Acest lucru este posibil datorită faptului că psihogenealogia privește individul ca fiind un efect al istoriei lui de familie sau, altfel spus, el este parte integrantă a interacțiunii subtile, dar directe cu membrii familiei sale de origine (părinți, bunici, străbunici, stră-străbunici, unchi). Interacțiunile dintre membrii unei familii creează sensuri existențiale atât obiective, dar mai ales subiective, sensuri ce se vor dinamiza continuu, depășind barierele obiective ale timpului, creând adevărate scenarii care, în psihogenealogie, poartă denumirea de scenarii transgeneraționale. La scrierea scenariilor transgeneraționale participă toți membrii unei familii în manieră diferită, conectați între ei prin acorduri foarte fine, intrapsihice și interpersonale, generând dinamici specifice pe care le putem surprinde cu ajutorul genogramei familiale.

Urmărind însuși firul istoric - științific al nașterii psihogenealogiei, acesta este așadar un domeniu holist al abordării problematicilor familiale, care s-a conturat din intersecția psihanalizei, teoriei sistemice asupra familiei și psihopatologiei.

Așa cum afirmam într-o lucrare anterioară, „*psihogenealogia reprezintă atât o orientare, cât și o metodă clinică de diagnostic în domeniul psihologiei și psihoterapiei, dezvoltată odată cu studiile efectuate de Anne Ancelin Schutzenberger, în 1970*” (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2009, p. 191).

Ca o concluzie preliminară la ceea ce tocmai am afirmat în cuprinsul paragrafelor anterioare, am putea spune, generic, că psihogenealogia studiază transmiterea vieții psihice din generație în generație sub aspectele ei definitorii, în manieră repetabilă.

Analizând modurile prin care s-au format relațiile din interiorul grupului familial, putem să **re-descoperim** sensul existențial al propriului scenariu de viață și să ne ancorăm în propriul destin, eliberându-ne de traumele familiale și de un trecut încărcat de semnificații dureroase.

#2. De ce să explorăm istoria familiei noastre, răscolind trecutul?

Poate că este indicat să ne întrebăm dacă există o miză pentru care cineva ar dori să răscolească trecutul său și mai ales pe cel al familiei sale, pentru a găsi răspunsul. Da, altfel nu se poate, din punct de vedere psihologic, deoarece noi toți suntem purtătorii istoriei noastre familiale. De exemplu, un copil vine pe lume beneficiind de zestrea ereditară a familiei sale de origine dar, mai mult decât o zestre genetică, el primește o zestre psihică - aceea a subiectivităților membrilor familiei sale, care participă la dezvoltarea sa ca ființă și ca persoană în cadrul social. Proiecția individului în societate este, în mare parte, rezultatul temeliei sale identitare, temelie care s-a format în cadrul grupului familial din care acesta face parte. De aici pornesc liniile directoare către ceea ce el va produce și va reproduce în relaționarea sa cu diversele grupuri de apartenență secundare ce formează societatea în ansamblul ei.

Să ne întoarcem însă la chestiunea răscolirii istoriei de familie. Odată lansată această perspectivă, a posibilității de a surprinde viața de familie, psihogenealogia are ca repere de analiză următoarele aspecte definitorii:

- citirea dificultăților existențiale din prezentul unui individ în lumina contextului familial transgenerațional în care acestea au apărut;
- analiza mecanismelor inconștientului familial cu rol determinant în structurarea unor moduri interacționale dezadaptative sau cu un înalt grad de patologie atât la nivel individual, cât și interpersonal;
- analiza interacțiunii dintre individ și membrii familiei, interacțiune care determină o dinamică specifică definitorie pentru fiecare

familie, dar și a individului, în subiectivitatea sa;

- analiza tipurilor de repetiții, mai simplu spus, a modului în care alegem să facem aceleași greșeli sau să avem aceeași variantă de răspuns la o situație existențială, fără a reuși să trăim în mod creativ;
- analiza dinamicii intrafamiliale ca modalitate de intervenție psihoterapeutică atunci când un client se trezește în vechiul său scenariu de viață, odată ce a efectuat un demers psihoterapeutic, nereușind însă să surprindă miezul sau forța inconștientă din spatele blocajului din prezent. Analiza dificultăților întreținute de un scenariu transgenerațional este similară cu deschiderea unor cutii sau sertare care împovărează în prezent viața unui client. Prin modul său de a fi, prin rămânerea lui într-un rol de victimă sau de salvator, nu avem de-a face doar cu o problemă de comportament. Un astfel de rol este prescris încă dinainte de a se naște, prin intermediul proiecțiilor și al identificărilor pe care le fac membrii unui familii asupra unui copil, încă de la naștere, prin alegerea prenumelui său.

Așadar, analiza istoriei familiale din perspectiva dificultăților existențiale ale unui individ are cu atât mai mult sens dacă luăm în considerare contextul existențial familial în ansamblul său, ceea ce este similar cu analiza destinului.

Descifrând istoria familială, putem să **re-scriem sensul evenimentelor trăite de antecesorii noștri**, resemnificând evenimentele dureroase, blocante, conflictuale sau traumatice care ne-au fost lăsate ca moștenire din generație în generație.

#3. Ce este un arbore genealogic?

Așa cum se poate observa în unele cărți de istorie, arborele genealogic este reprezentarea unei familii din punct de vedere al anilor în care membrii acesteia au trăit și al relațiilor de rudenie.

Din punct de vedere psihogenealogic, un arbore genealogic se referă la reprezentarea dinamicii familiale a unui individ sub raportul interacțiunii dintre membrii familiei sale. Reprezentarea

grafică a arborelui se realizează prin intermediul instrumentului numit genogramă.

Analizând lucrurile din perspectivă psihogenealogică, construirea unui arbore genealogic presupune construcția celor două ramuri (paternă și maternă) incluzând toți membrii familiei (părinți, frați, bunici unchi, mătuși, străbunici), atât pe cei care sunt în viață, cât și pe cei care au decedat.

Prezentăm în continuare câteva repere generale de analiză atunci când facem un arbore genealogic (o genogramă), urmând ca acestea să fie explicate în amănunt în cuprinsul capitolului 10. Amintim totuși că un arbore genealogic poate fi făcut din câteva considerente precum:

- fie din pură curiozitate, pe care o poate resimți cineva pentru a-și răspunde la unele întrebări privind o situație personală sau familială (în acest caz, vorbim despre un demers exploratoriu cu un puternic caracter subiectiv, deci cu posibile lacune ce se referă la strângerea unor informații relevante, sau despre descoperirea unor aspecte ce ar putea bulversa persoana în cauză sau membrii familiei, aspecte dublate de lipsa unei însoțiri specializate care să permită descoperirea unor sensuri semnificative din punct de vedere diagnostic; acesta este și motivul pentru care nu recomandăm efectuarea genogramei proprii decât prin însoțirea de către un terapeut specializat în psihogenealogie);

- efectuarea genogramei prin însoțirea de către terapeutul specializat, care are în vedere:

- încadrarea problemei cu care un client a venit în terapie în contextul familiei sale de origine;
- analiza rolului pe care îl joacă aceasta în cadrul familiei, dar și a rolurilor membrilor ce o compun;
- analiza mecanismelor de transmisie a inconștientului familial prin surprinderea dinamicii interacționale, a repetițiilor, a evenimentelor-metaforă;

- surprinderea unor repetiții legate de alegerile parteneriale sau de cele profesionale;
- analiza conexiunilor sau mai bine spus însoțirea clientului în vederea surprinderii conexiunilor dintre persoane, evenimente și ceea ce îl preocupă în prezent;
- citirea scenariului transgenerațional sau a filmului familiei sale pentru a surprinde interferențele dintre trecutul antecesorilor săi și ceea ce el repetă în prezent în sens blocant, dezadaptativ sau psiho(patologic).

Desigur, acest demers de însoțire exploratoriu presupune nu doar evidențierea aspectelor relevante din punct de vedere psihogenealogic, ci mai ales utilizarea travaliilor de clarificare, de separare, de doliu sau de iertare, în funcție de problematica relevată.

Așadar, construirea unui arbore genealogic ne poate aduce în prim-plan amintiri pe care le credeam uitate, o memorie afectivă plină de semnificații, întrebări și conexiuni cu sens revelator privind viața antecesorilor noștri și astfel putem fi surprinși de cât de mult trecutul poate fi re trăit în prezent.

#4. Psihogenealogie sau analiză transgenerațională?

O întrebare pe care studenții mei mi-au adresat-o deseori, la facultate, dar și în cadrul grupurilor de abilitare și formare în psihogenealogie, este: există o diferență între psihogenealogie și analiză transgenerațională?

Psihogenealogia reprezintă domeniul de studiu al legăturilor familiale create prin mecanismele inconștientului familial. Acest domeniu se ocupă cu explorarea și analiza evenimentelor, a traumatismelor, a conflictelor de familie, a secretelor trăite de antecesorii și a modurilor prin care acestea determină și condiționează diversele dificultăți existențiale în contextul de viață din prezent - cel al descendenților. Dincolo de explicațiile logice pe care le putem face asupra unor fapte existențiale cu potențial dezadaptativ sau

patologic, este necesar să privim dincolo de relația cauză-efect și să surprindem multiplele cauze ce ne pot oferi răspunsurile referitoare la modul în care o persoană funcționează în cadrul grupului său familial (cel de origine). Analizând faptele existențiale din perspectivă psihogenealogică, putem avea acces la memoria afectivă, cea care păstrează sensul legăturilor unei persoane cu membrii familiei sale de origine, care l-au ajutat să se construiască ca individualitate. În acest sens, memoria afectivă personală este totodată memoria afectivă familială, deoarece în ea se regăsesc încryptate evenimentele care au marcat existența antecesorilor săi, evenimente care au un puternic ecou în modul în care se manifestă o persoană în prezent. Evident este faptul că decriptarea sensului evenimentelor trăite de antecesorii nu se realizează deodată, ele se relevă în urma unui proces, cu o durată variabilă în funcție de ritmul persoanei în cauză (clientului) și de procesul psihoterapeutic de însoțire.

Acest proces terapeutic în cadrul psihogenealogiei poartă numele de **analiză transgenerațională**, așa cum apare el explicat în numeroase lucrări de specialitate. Prin intermediul genogramei, se realizează reconectarea clientului cu memoria afectivă familială, cu capacitatea lui de a decodifica sensurile pattern-urilor de transmisie a vieții psihice până la cele mai mici detalii. Acest proces are un caracter atât reconstitativ, cât și integrator, deoarece astfel clientul poate ieși din comportamente, moduri de a gândi și a simți, blocante, pentru a da un nou sens existenței sale, un sens ce privește maturizarea sa și implicit restructurarea relațiilor sale cu familia. Analiza transgenerațională este un demers ce se poate realiza individual în cadrul ședințelor de psihoterapie, dar și grupal, în cadrul unor grupuri de analiză formativă. În acest mod se pot realiza concomitent evaluarea, diagnosticul și intervenția în sens transgenerațional, utilizându-se etape, repere și tehnici specifice domeniului psihogenealogiei. Analiza transgenerațională este așadar

un proces ce vizează decodificarea inconștientului familial, evidențiind rolul dinamicii familiale, al scenariului transgenerațional din care face parte o persoană și care este în același timp temelia identitară a acesteia.

#5. Generațional - intergenerațional sau transgenerațional? Care este diferența?

Transmiterea vieții psihice în cadrul grupului familial se produce în baza unei dinamici specifice exprimate de natura schimburilor dintre membrii săi, schimburi care în literatura de specialitate se regăsesc sub trei denumiri: intrasubiective, intersubiective și transsubiective. Aceste schimburi sunt interconectate și exprimă planurile de analiză a dinamicii familiale, și anume cel intergenerațional (conștient) și cel transgenerațional (inconștient).

Termenul „**generațional**” desemnează un ansamblu de indivizi ce aparțin aceleiași generații, caracterizați din punct de vedere al existenței lor istorice, sociale și culturale. Totodată, noțiunea de „generație” desemnează natura relațiilor de filiație pe linie directă (maternă sau paternă, naturală sau adoptivă), implicând moștenirea genealogică.

Pornind de la această accepție, se prefigurează caracterul intergenerațional.

„«Intergeneraționalul» introduce o vectorializare între diferitele epoci și reprezentări ale acestora, permițând astfel analiza dinamicii rupturilor și continuităților, în domeniul colectiv, așa cum există în domeniul privat al familiei” (Auraix-Jonchière, Lascu-Pop, 2008, pp. 5-7).

Prin existența sa colectivă, individul este înscris în ceea ce reprezintă „noi”. Prin acest „noi”, se realizează afilierea la ceea ce marchează inscripția generaționalului, în timpul existenței unui grup familial, așa cum afirmă Anne Muxel (2002) în cartea sa,

„L’individu et mémoire familiale”. Desigur, putem găsi explicații privind planul intergenerațional și pornind de la ipotezele filogenetice menționate de Freud, prin care el a explicat sensul comportamentelor cu caracter nevrotic. Freud pornește de la ideea că aceste comportamente sunt dezvoltate în colectivitate, referindu-se la modelul de conviețuire al hoardei primite. Mult mai târziu, în anul 1999, psihanalistul Albert Ciccone afirmă că aceste ipoteze lansate de Freud pot fi utilizate ca modalitate de interpretare psihanalitică în maniera în care ele sunt privite ca o metaforă, referindu-se la existența unei transmisii filogenetice ca o „*fantasmă de transmisie*”. În cadrul planului intergenerațional, sunt cuprinse toate elementele vieții psihice conștiente ce caracterizează o familie, precum procesele de introiecție, identificarea cu un membru din familie, miturile, respectiv mitologiile familiale și comunitare, ritualurile familiale, ceremonialurile și factorii culturali și educaționali.

Dincolo de aceste elemente conștiente ale transmisiei psihice în cadrul grupului familial și în afara lui, se regăsesc elementele inconștiente ce formează „**transgeneraționalul**”. Menționăm, la începutul acestui capitol, că membrii unei familii sunt legați între ei prin acorduri foarte fine ce se regăsesc la nivelul inconștientului familial. Ceea ce este definitoriu pentru acest plan (transgenerațional) este tocmai un tip specific de transmisie, și anume „*transmisia inconștientă*”. Acest tip de transmisie se realizează prin mecanismele și fenomenele inconștientului familial (identificare proiectivă, proiecție familială, încorporare, secrete, „cripta și fantoma psihică”), precum și prin indicatori specifici de transmisie care se regăsesc sub forma unor influențe (senzoriale, motorii, afective și de limbaj), așa cum afirmă psihanalistul francez Serge Tisseron (1995). Odată cu aceste modalități de transmisie, se transmit imagini materiale, obiecte (investite emoțional) sau situații și sensul existențial al acestora.

În concluzie, transgeneraționalul pune în lumină dinamica inconștientului familial transmis din generație în generație și ne permite astfel să obținem o imagine de ansamblu și totodată a profunzimii funcționării noastre individuale în cadrul istoriei colective și în relație directă cu grupul familial de apartenență.

#6. Transgeneraționalul este același lucru cu transpersonalul?

Având în vedere prefixul „trans” pe care îl conțin cele două denumiri, adesea există confuzii care pot merge până la exagerarea interpretărilor în domeniul psihogenealogiei, interpretări care nu figurează în studiile științifice care au consacrat-o, ci mai degrabă sunt apanajul unei înțelegeri deficitare a conceptelor și a fenomenelor celor două abordări.

Psihogenealogia nu vizează analiza fenomenelor ce depășesc sfera conștiinței în stare nemodificată. Acest lucru este domeniul de analiză al psihologiei transpersonale care se ocupă tocmai cu interpretarea stărilor modificate de conștiință.

Deși dimensiunea spirituală a existenței individului este prezentă în cele două abordări, psihogenealogia ia în considerare sensul existenței religioase în cadrul grupului familial (prin analiza mesajelor cu caracter educațional și a credințelor conținute în ansamblul mitologiilor familiale și comunitare), însă abordarea transpersonală se referă la ceea ce este „dincolo de persoană”, așa cum se poate observa din terminologie - TRANS-PERSONAL. Abordarea transpersonală face trecerea de la Eul conștient la Sine, ca o sinteză a conștientului, subconștientului și supraconștientului. Acest lucru vizează explorarea Sinelui și a capacităților transpersonale ale individului de transcendere și spiritualizare. Se face trecere astfel la nivelul de conștiință cosmică, fapt care se realizează prin intermediul unor tehnici specifice de inducere a unor stări de conștiință modificată.

După cum lesne se poate înțelege din cele expuse anterior, nu există o corespondență între cele două domenii ale psihologiei, ceea ce face diferită abordarea celor două tipuri de psihoterapie atât individual, cât și grupal.

#7. Care sunt bazele domeniului psihogenealogiei?

Domeniul psihogenealogiei presupune analiza mecanismelor și a fenomenelor care caracterizează inconștientul familial. Acest lucru a condus treptat la conceptualizarea realităților observabile (propriei domeniului). Desigur, conceptualizarea în domeniul psihogenealogiei nu s-a realizat izolat, la baza acesteia au stat descoperirea fenomenelor psihice aparținând unor domenii specifice, precum psihanaliza, terapia psihanalitică de familie, perspectiva sistemică asupra familiei, psihologia clinică și psihopatologia.

Iată, pe scurt, care au fost contribuțiile fiecărui domeniu menționat:

- aportul psihanalizei la descoperirea fenomenelor inconștientului familial de către Leopold Szondi și Jacob Levy Moreno se regăsește chiar în scrierile lui Freud din anul 1909 referitoare la ceea ce el a numit „*roman familial*”. Prin această expresie, Freud desemnează fantasmеle prin intermediul cărora un subiect modifică imaginar legăturile sale cu părinții. Subiectul creează, astfel, sau, mai bine spus, își imaginează familia lărgită, accesând conținuturile inconștientului familial. Deși fantasmеle pe care un copil le realizează în raport cu părinții au scopuri pulsionale, de depreciere, o dorință de grandoare sau anumite rivalități între frați, copilul creează un întreg scenariu care, la o analiză psihogenealogică, corespunde cu elementele reale ale unui scenariu transgenerațional. Acest lucru poate fi lesne observat, deoarece legăturile inersubiective rămân deschise în perioada miciei copilării, și acest lucru este similar cu posibilitatea copilului de a fi identificat cu un membru din familie, dar și cu abilitatea copilului de a citi inconștientul ambilor părinți,

fapt explicat în mod exemplar de către René Roussillion (2010) și colaboratorii săi, în lucrarea „*Manual de psihologie și psihopatologie clinică generală*”. Ulterior menționării existenței romanului familial, cercetările psihanalitice s-au axat pe descoperirea unor mecanisme specifice de funcționare a inconștientului (identificarea, proiecția introiecția, etc.), dar și pe formularea teoriei relațiilor de obiect. Aceste cercetări au permis regândirea fenomenelor ce privesc legăturile familiale. Prezentăm în continuare câteva exemple în acest sens.

Descoperirea mecanismului introiecției și a celui al proiecției au condus, în cadrul psihogenealogiei, la formularea conceptelor de „*introiecție familială primară, respectiv secundară*”, la cel de „*proiecție familială*”, precum și la conceptul de „*context și nevroză de clasă*”. Odată cu dezvoltarea teoriei relațiilor de obiect, care postulează ideea conform căreia copilul se află în relație de investire cu părinții și bunicii, aceștia fiind obiecte ale iubirii pentru el, în psihogenealogie, psihanalistul Alberto Eiguer face referire la existența unui tip de obiect de iubire, „*obiectul transgenerațional*”. „*Obiectul transgenerațional*” nu este altceva decât o persoană, un membru din familie, un înaintaș (antecesor) (străbunic, bunic, unchi, mătușă) care generează fantasmă la nivelul grupului familial și provoacă identificări la unul sau la mai mulți membri din familie. „*Obiectul transgenerațional*” este întotdeauna un obiect investit emoțional și fantasmatic de membrii familiei.

Teoria relațiilor de obiect a contribuit și la explicarea legăturilor inconștiente dintre membrii familiei. Ne referim aici la „*alianțele inconștiente*” prezente la nivelul grupului familial, descrise de psihanalistul René Kaës.

René Kaës împreună cu André Ruffiot și Didier Anzieu au pus bazele Terapiei psihanalitice de familie, extrapolând noțiunea de „*aparat psihic*” formulată de Freud la ceea ce autorii numesc „*aparat psihic familial*”. În psihogenealogie, „*aparatul psihic*

familial” este tocmai familia reprezentată în dimensiunea ei psihogenealogică (transgenerațională), funcționând ca un veritabil înveliș psihic genealogic, așa cum afirma psihanalista Evelyn Granjon, în 1986;

- aportul teoriei sistemice asupra familiei a jucat un rol esențial în cadrul domeniului psihogenealogiei, deoarece această teorie surprinde chiar sensul și modalitățile în care se realizează interacțiunile în cadrul familial, extins, așa cum menționează Muray Bowen, fără însă a face referire la existența unui inconștient familial. Aceasta este și diferența între tipul de analiză multigenerațională axată pe procesele de diferențiere ale Selfului, scurtcircuitarea emoțională, poziția de frate sau de soră etc. și mecanismele inconștientului familial ce caracterizează analiza transgenerațională. Totuși, perspectiva sistemică asupra familiei a jucat un rol decisiv în considerarea grupului familial în funcționarea sa circulară în sens sistemic.

- contribuțiile psihologiei clinice și psihopatologiei au condus la ilustrarea unor tipuri specifice de psiho(patologie) transgenerațională. Din acest punct de vedere, pornind pe axa normalitate-anormalitate, este important să luăm în considerare aspectele ce privesc validarea sau invalidarea unui individ în cadrul sistemului său familial, ceea ce corespunde realității sale psihogenealogice, dar și în afara acestuia. Acest lucru permite surprindere transmisiei unor tipuri specifice de patologie familială, cum ar fi cele legate de secret, patologia darului sau maladia genealogică familială descrisă de psihanalistii Nicolas Abraham și Maria Torok. Fenomenele psiho(patologice) familiale se înscriu în aria de normalitate sau de patologie a populației supusă unui studiu psihologic. Psihogenealogia s-a dezvoltat în manieră clinică pentru prima dată în Franța, având-o ca pionier pe Anne Ancelin Schützenberger, cea care este considerată părintele psihogenealogiei, fiind psiholog, psihoterapeut, profesor emerit al Universității din Nisa.

- aportul Școlii de Psihoterapie Experiențială Română referitoare la îmbunătățirea domeniului psihogenealogiei s-a realizat prin noi elaborări conceptuale și construirea unor modalități de lucru experiențiale, prin implementarea unor instrumente experiențiale metodologice, în baza studiilor efectuate în cadrul cercetărilor doctorale.

Amintim aici doar câteva dintre acestea, precum, „*temele-nucleu*”, „*tipologiile transfamiliale*”, „*spațiul identitar*”, „*relațiile-capcană*”, „*sindromul globului de cristal*”, „*tipologiile transgeneraționale ale relațiilor de cuplu*”, „*umbra familială*”, „*dramagenograma*”, „*artgenograma*” și „*imagogenograma*”.

Astfel, prin aportul teoriilor psihologice menționate anterior, psihogenealogia s-a configurat ca un domeniu holist de analiză a mecanismelor și a fenomenelor psihice inter- și transgeneraționale.

#8. Viața se transmite din generație în generație? Bunicii, străbunicii și alte rude ne transmit ceva de care trebuie să ținem cont?

Fiecare familie este unică în felul său, prin natura evenimentelor și a relațiilor care se stabilesc între membrii ce o compun. Din punct de vedere psihogenealogic, analiza familiei este similară cu analiza arborelui genealogic, arbore ce se întinde pe mai multe generații. Scopul primar al oricărei familii este acela de a-și asigura continuitatea de-a lungul generațiilor. Asigurarea continuității este posibilă datorită transmiterii vieții în cele mai variate aspecte. Ne referim aici, pe lângă transmiterea unor bunuri materiale, mai ales la transmisia psihică. Elementele vieții psihice sunt totodată elementele definatorii ale familiei de origine. Transmisia acestor elemente se realizează pe cale conștientă (planul intergenerațional), care se referă la perpetuarea tradițiilor, a valorilor și la ceea ce este definitiv din punct de vedere al integrării unei familii în cadrul social, și pe cale inconștientă (planul transgenerațional), reprezentat de ceea ce îi unește în plan inconștient

pe membrii familiei (secrete de familie, proiecții, loialități invizibile, alianțe inconștiente etc.). Revenind la ideea de bază postulată în cadrul domeniului psihogenealogiei, între descendenți și antecesori există o legătură indisolubilă. Oricât am dori să ne desprindem de modurile în care semănăm cu un bunic sau cu un străbunic, nu este posibil decât în urma unui proces de înțelegere a modului în care aceștia au trăit, pentru a putea să ne diferențiem și să ne re poziționăm în sens reparator față de un trecut (al antecesorilor) pe care îl conținem.

Afirmam anterior că tendința oricărei familii este aceea de a-și asigura continuitatea. Acest lucru este des afirmat de membrii familiei noastre prin fraze precum „*trebuie să avem un moștenitor... nouă cine ne duce numele mai departe... cine o să aibă grijă de noi la bătrânețe... noi cui îi lăsăm averea sau ce am reușit să strângem o viață întreagă...*”. Altfel spus, antecesorii ne lasă o misiune, nouă, descendenților, misiune pe care o avem de îndeplinit. Această misiune (pe care Serge Lebovici a numit-o „*mandat transgenerațional*”) poate îmbrăca diverse forme, de la cele fizice (de păstrare a bunurilor materiale), până la cele psihice (păstrarea valorilor la care aderă o familie, sensul sau modul de viață pe care membrii ei l-au dus din generație în generație prin alegerile care i-au caracterizat pe antecesori). Din punct de vedere psihogenealogic, nu doar transmiterea în sine este importantă, ci mai ales sensul evenimentelor trăite de antecesori și conținuturile vieții psihice pe care le putem regăsi în prezent prin alegerile pe care le facem sau prin diverse aspecte relaționale.

#9. Cum se poate repeta trecutul în prezent?

În urma unui proces de analiză psihogenealogică, putem observa la nivel individual cum, în cadrul spațiului transgenerațional, se creează multiple bucle existențiale în care trecutul unui antecesor se poate regăsi în prezentul unui descendent. Deși ar putea părea un nonsens la prima

vedere, acest lucru este posibil datorită existenței inconștientului familial care se transmite din generație în generație. Enumerăm în continuare câteva aspecte prin care se poate observa prezența trecutului antecesorilor în prezentul descendenților, precum:

- retrăirea în mod inconștient a unor evenimente ce au aparținut antecesorilor, resimțite la nivelul descendenților prin stări inexplicabile, obsesii, temeri care nu au legătură cu prezentul;

- retrăirea într-un scenariu inconștient ce are legătură cu viața unui bunic sau străbunic;

- repetarea unor alegeri referitoare la partenerul de cuplu sau la profesie;

- coincidența traversării unor perioade dificile din punct de vedere existențial, ilustrate prin retrăirea unor accidente similare cu cele ale antecesorilor;

- constatarea faptului că o persoană poate alege un partener de cuplu în baza nevoilor bunicii sau ale străbunicii;

- retrăirea unor patologii de tipul adicțiilor;

- retrăirea unor dificultăți de inițiere, menținere sau renunțare la un parteneriat erotic;

- consumarea unor relații amoroase în secret;

- inițierea și rescrierea unor relații de cuplu cu un înalt caracter disfuncțional, conflictual, asemănător relațiilor antecesorilor etc.

Iată doar câteva elemente care ilustrează dinamica antecesorilor (trecut) - descendenți (prezent), dinamică ce o vom regăsi descifrând sensul evenimentelor-metaforă familiale cu ajutorul genogramei.

#10. Care sunt domeniile aplicative ale psihogenealogiei?

Deoarece conceptualizarea într-un domeniu științific precum cel al psihogenealogiei presupune întotdeauna un demers de referire la o realitate observabilă, având ca scop descoperirea fenomenelor inconștientului familial, a dinamicii antecesorilor - descendenți, putem spune că psihogenealogia surprinde tipurile de schimburi intra și

extrafamiliale (comunitare) care se stabilesc între indivizi. Din acest considerent, putem afirma că legăturile familiale sunt replicabile grupurilor extinse de tipul comunităților deoarece indivizii reproduc transferențial aceste legături. Atunci când un individ iese din mediul lui familial și relaționează cu ceilalți în diverse grupuri (structuri) temporare sau permanente, el aduce și reproduce conștient și inconștient prototipul legăturilor deja formate în familia sa, în sensul introiecției lor și/sau contraidentificării sale cu modelele de relaționare familiale.

Pornind de la analiza fenomenelor inconștiente ce se regăsesc la nivelul grupului familial, putem surprinde fenomenele grupale, deci putem vorbi de o psihogenealogie instituțională. În acest sens, o serie de studii menite să evidențieze fenomenele psihogenealogice în dimensiunea lor instituțională le regăsim în lucrările coordonate de René Kaës, publicate la editura Dunod. Pentru o aprofundare a acestora, recomand consultarea volumelor „L'institution en heritage. Mythes de fondation, transmission, transformations”, (2007), coordonat de Olivier Nicolle și René Kaës, și „Le lien d'accompagnement. Entre don et contrat salarial” (2000), scris de Paul Fustier, volume în care sunt surprinse modalitățile de transmisie a problematicilor și psiho(patologiilor) grupale.

Revenind asupra argumentației cu privire la domeniile aplicative vizând diversitatea problematicii psihosociale, enumerăm principalele tipuri și forme de practică a psihogenealogiei:

▪ **tipuri de intervenție:**

- utilizarea abordării de tip psihogenealogic în sens individual (în cadrul psihoterapiei);
- utilizarea abordării de tip psihogenealogic în sens grupal (în cadrul grupurilor de dezvoltare personală, psihoterapie sau abilitare și formare cu suport și tematică psihogenealogică);
- utilizarea abordării de tip psihogenealogic în psihoterapia copilului, a cuplului (maritală) și a familiei.

▪ **după natura obiectivelor și tipul de participanți:**

- grup de dezvoltare personală centrat pe optimizare profesională (training organizațional) și carieră (alegerea profesiei, comportament organizațional);
- grup de cunoaștere și autocunoaștere;
- grup de dezvoltare și analiză didactică pentru profesioniștii în științele socio-umane - psihologi, medici, sociologi, asistenți sociali etc.;
- grup pentru cupluri centrat pe psihoterapia de cuplu;
- grup pentru optimizarea relațiilor dintre profesori și elevi;
- grup pentru părinți (centrat pe relația parental-filială, pe probleme legate de maternitate);
- grup centrat pe problematica alegerii partenerului de viață;
- grup centrat pe psihoterapia copilului (utilizând artgenograma ca modalitate de intervenție).

▪ **domenii aplicative**

- consilierea și psihoterapia toxicodependenților și a familiilor lor;
- consilierea și psihoterapia în cadrul spitalelor, în cazul pacienților cu diverse maladii terminale;
- consilierea și psihoterapia în cazul familiilor ce adoptă un copil;
- consilierea și psihoterapia familiilor cu disfuncții de relaționare și comunicare;
- consilierea și psihoterapia minoritarilor cu dificultăți de integrare;
- consilierea și psihoterapia în cazul pierderilor persoanelor semnificative sau a persoanelor deznădăcinate;
- consilierea și psihoterapia asociată situațiilor de mediere;
- consilierea și psihoterapia persoanelor vârstnice.

Aceste tipuri și domenii aplicative în care putem utiliza demersul transgenerațional vizează conectarea indivizilor cu memoria lor afectivă, cea a legăturilor lor familiale. Focusul intervenției îl reprezintă conștientizarea, analiza, asumarea și resemnificarea blocajelor, a discontinuităților relaționale și a traumelor antecesorilor transmise descendenților. În acest sens, clienții vor reuși să nu rămână ancorați în situații repetitive ce îi invalidează la nivel social.

Inconștientul familial

Se știe încă de la descoperirile făcute de Sigmund Freud că există o forță interioară capabilă să readucă în prim-plan aspecte mai puțin dorite din ființa noastră, acestea interpunându-se cu alegerile noastre din prezent. Desigur, este vorba de acea parte din psihicul nostru pe care autorul a denumit-o *inconștient*. Pe măsură ce cercetările au evoluat, cu fiecare descoperire în parte, în literatura de specialitate - psihologică-psihanalitică, conceptul de inconștient a îmbrăcat diferite forme, precum: inconștient individual, colectiv, grupal-familial.

#11. Există un inconștient familial? Cum se manifestă?

Domeniul psihogenealogiei vizează, așa cum afirmam în cuprinsul capitolului anterior, analiza arborelui genealogic familial. Acest lucru presupune luarea în considerare a unei dinamici atât conștiente, cât și inconștiente - care se manifestă în mod simbolic, prin intermediul unui proces sau demers psiho-arheologic. Psiho-arheologia la care ne referim se centrează pe analiza inconștientului familial, această forță internă a grupului (familia) care dinamizează legăturile dintre membrii ce îl compun. Pornind de la descoperirea inconștientului de către Freud, specialiștii din domeniul psihanalizei au lansat numeroase idei care au îmbunătățit, aprofundat și dezvoltat cunoașterea laturii inconștiente a legăturilor dintre indivizi. O contribuție remarcabilă a constituit-o descoperirea unui tip de inconștient numit „*co-inconștient*” sau „*inconștient familial*”. Meritul acestei descoperiri este împărțit de doi autori, Leopold Szondi și Jacob Levy Moreno. Cunoscut ca autor al psihodiagnozei proiective, Leopold Szondi are o contribuție fundamentală la

conturarea conceptului de inconștient familial, prin intermediul cercetărilor privind analiza destinului, publicate sub forma unui eseu, în anul 1937. Intitulat „*Contribuții la analiza destinului*”, eseu expune problematica alegerilor maritale. Întrebarea fundamentală de la care pornește autorul este „*de ce o persoană se căsătorește cu X, și nu cu Y?*”. Szondi crede că această alegere nu este doar conștientă, ci mai degrabă ține de o latură inconștientă, răspunzătoare pentru deciziile pe care le luăm. Inconștientul familial filtrează deciziile noastre în comparație cu inconștientul colectiv care se manifestă prin simboluri. Szondi face o sinteză între genetică (genele recesive) și psihologie, asociind genele recesive cu moștenirea familială - inconștientul familial. Inconștientul familial se manifestă deci sub forma unor polarități atât prin trăsături normale, cât și prin cele anormale.

Într-un alt timp al cunoașterii, Jacob Levy Moreno, prin intermediul psihodramei, anticipează de asemenea existența unui inconștient al grupului. El aduce în discuție ideea existenței unor „*stări co-conștiente și co-inconștiente, care sunt, prin definiție, stări pe care partenerii le-au trăit și le-au propus împreună și care pot, prin urmare, să fie reproduse, să fie puse în act doar împreună... o stare co-conștientă sau una co-inconștientă nu poate aparține unui singur individ. Întotdeauna este o proprietate comună și nu poate fi reprodusă decât printr-un efort combinat*” (Moreno, 2009, pp. 128-129). Moreno susține, astfel, că oamenii se află într-o interrelaționare inconștientă profundă în care „*stările inconștiente a două sau mai multe persoane sunt conectate ca un sistem de stări co-inconștiente*” (idem op.cit, 2009).

Pornind de la ideile lui Szondi și de la cele ale lui Moreno, psihanaliztii francezi René Kaës, André Ruffiot, Didier Anzieu și alții postulează existența unui inconștient grupal pe care îl denumesc „*aparat psihic grupal - familial*”. În lucrarea „*L'Appareil psychique groupal*”, René Kaës ilustrează modalitățile prin care se manifestă inconștientul, inconștient pe care îl regăsim în dimensiunea lui

grupala- transgenerațională. Potrivit autorilor, acest inconștient se transmite din generație în generație prin intermediul unor mecanisme specifice (mecanisme la care ne vom referi în continuare).

#12. Ce rol joacă mecanismul identificării în crearea relațiilor interumane și intersubiective la nivel familial și grupal?

Potrivit definiției formulate de Freud, identificarea este procesul psihologic prin care un subiect asimilează un aspect, o caracteristică, un atribut al altuia și se transformă, total sau parțial, pe baza modelului respectiv, fiind o formă primară de constituire a subiectului după modelul celui alt, reprezentat ca obiect al iubirii.

La nivelul grupului familial, celălalt poate fi un bunic, părinte sau unchi, actori cu care un copilul este identificat sau se poate identifica printr-o relație de investire emoțională reciprocă. Mecanismul identificării contribuie la crearea identității fiecărui membru din familie, dar și a identității familiei în sens psihogeneologic. Astfel, este important să prezentăm, în scopul facilitării înțelegerii acestui mecanism complex, tipurile de identificări care se produc în cadrul grupului familial:

1. tipul de identificare denumit **identificare proiectivă**. Surprins exemplar de psihanalista Melanie Klein, acest mecanism se referă la o modalitate de transfer al conținuturilor subiective de la mamă la copil, considerat de autoare normal în primele luni de viață. Atunci, mecanismul este considerat psihopatologic, ceea ce exprimă un grad crescut de nediferențiere între structurile psihice ale persoanei ce realizează proiecția și ceilalți cu care aceasta relaționează.

În viziunea autoarei, identificarea proiectivă este un mecanism inconștient care exprimă conținuturile agresive din interiorul persoanei ce realizează proiecția, conținuturi prin care aceasta urmărește în mod inconștient satisfacerea nevoii de control.

Această explicație formulată de Melanie Klein a fost mult mai târziu preluată de Abraham și Torok, care au asociat mecanismul

cu refuzul doliului (absența suportării pierderii obiectului iubit) și care are drept rezultat instalarea unei fantasme de încorporare ilustrând un gol în psihism - o enclavă psihică. Acest gol face posibilă existența secretului și instalarea dinamicii *criptei psihice* și a *fantomei psihice* (obiect încorporat), identificarea introiectivă generând introiectarea obiectului. Obiectul încorporat (fantoma psihică) este netransformat tocmai prin natura transmisiei de tip inconștient.

Prin identificarea proiectivă patologică se transmit fantasme alienante și traumatice care îi pun pe membrii familiei sub riscul dezvoltării psiho(patologiei) transgeneraționale. În acest sens, redăm un pasaj referitor la modul de funcționare a mecanismului identificării proiective: în baza identificărilor proiective la care este supus copilul, acesta ajunge treptat, de-a lungul copilăriei, să introiecteze dorințele și așteptările părinților lui ca și cum ar fi ale lui. Astfel, el trebuie să stea liniștit, nu trebuie să-i deranjeze pe ceilalți, trebuie să se poarte frumos când vine bunicul, trebuie să fie sportiv sau să devină artist. În paralel, copilul se identifică cu etichetele pe care i le atribuie cei din anturajul său. De exemplu, el e cel plângăcios, urât și insuportabil. Ea e cea care învață bine, este prițesa clasei. Cum spune Chantal Rialland (1994), copilul se identifică atât conștient cât și inconștient, prin mimetism și prin dorința psihogenealogică a părinților săi, cu anumite personaje ale familiei sale, și nu cu altele. Copilul poate trăi un mare conflict pentru că i se cere, de multe ori, să se identifice cu anumite persoane pe care unul dintre părinți le agreează, spre deosebire de celălalt. Mama și-ar dori ca el să fie matematician, ca bunicul său, iar tatăl îi poate cere să ajungă sportiv, ca tatăl lui (Godeanu, Godeanu, 2009, p. 142).

2. tipul de identificare denumit *identificare endocriptică*. Mecanism de manifestare a inconștientului familial, descris de Nicolas Abraham și Maria Torok, „*identificarea endocriptică este procesul conform căruia, în urma pierderii traumatice a unui obiect,*

subiectul își schimbă propria identitate cu cea a obiectului sau cu identitatea fantasmată a obiectului” (Abraham, Torok, 1987, p. 298). Prin această explicație, autorii transformă conceptul de identitate personală în psihanaliză în ceea ce ei numesc identificare endocriptică: „...*umbra obiectului se reîncarnează, astfel, în persoana subiectului. Identificarea endocriptică are ca scop menținerea obiectului pierdut în prezent. Fenomenul identificării endocriptice este posibil datorită instalării fenomenelor de criptă și fantomă”* (Abraham, Torok, 1987, apud Ciccone, 1999, pp. 80-81).

3. **identificarea de tip adeziv** reprezintă un mecanism specific stărilor autiste și patologiilor de graniță în care gradul de nediferențiere între structurile psihice din interiorul persoanei purtătoare de acest tip de patologii este foarte mare, mecanism explicat în literatura de specialitate psihanalitică de Esther Bick, în 1975, și elaborată, ulterior, de Donald Meltzer.

4. **identificarea de tip radioactiv** este un mecanism descris de Resnick, prin care autorul face referire la efectul psihotraumatic al unor practici colective ce au avut ca scop agresiunea masivă asupra oamenilor (holocaust, inchiziție, abuzuri soldate cu pierderea de vieți omenești, deportări etc.). Așa cum explică autorul, radioactivitatea, în aceste cazuri, se referă la ecoul pe care traumele suportate de antecesori îl au asupra vieții descendenților, prin patologii ale excesului, de tipul adicțiilor, bolilor psihice, inadecvărilor și bizareriilor psihocomportamentale, maladii degenerative mentale, maladii Alzheimer. Acest tip de identificare este efectul nemetabolizării experiențelor traumatice de către antecesori, al secretelor (nespusului și nereprezentării), al loialității familiale și al fenomenelor de criptă și fantomă.

Aceste mecanisme se produc la nivelul grupului, într-un spațiu pe care autorii îl numesc „*spațiu grupal*”. Ideea existenței unui spațiu al grupului s-a conturat pe baza cercetărilor

psihanaliștilor Wilfred Bion și Didier Anzieu, acest spațiu fiind tocmai scena de manifestare a inconștientului familial, inconștient care se produce de multe ori în manieră netransformată, generând mecanisme specifice la care ne vom referi în continuare prin explicarea mecanismelor, identificării, proiecției și încorporării.

Iată deci cum, prin analiza complexității acestui mecanism la nivel transgenerațional, se pot observa aspectele disfuncționale și psiho(patologice) păstrate în memoria afectivă familială, aspecte ce dinamizează din umbră viața descendenților, punându-i în situația de a trăi în mod repetat lecții dureroase.

#13. Există lucruri care se transmit în formă brută - netransformată de la antecesorii la descendenți? La ce mecanisme se referă această transmisie?

Miza esențială a transmiterii vieții psihice din generație în generație este aceea a continuității familiei în ceea ce îi este propriu și definitoriu. Antecesorii le transmit descendenților conținuturi informaționale sub forma trăirilor, a gândurilor, a sentimentelor, a acțiunilor, elemente înscrise în evenimentele care le-au marcat destinul. Ne referim aici la toate evenimentele semnificative din punct de vedere existențial cu valoare adaptativă și dezadaptativă atât la nivel individual, cât și la nivel grupal (familial). Așadar, acest proces de transmitere este important prin natura și sensul pe care evenimentele importante le-au avut în viața antecesorilor, sens ce devine o lecție pentru descendenți. Este vorba despre ceea ce ei vor trebui să învețe pentru a reuși să ducă mai departe istoria de familie.

Ce au de învățat descendenții, ce sarcină au ei în raport cu antecesorii? În mod firesc, a duce mai departe ceea ce pentru un antecesor era definitoriu nu exclude neîmpărtășirea. Ne referim aici la evenimentele traumatice (precum pierderea unei persoane dragi, evenimente catastrofice) sau situațiile de impas existențial, drame existențiale (separări, dezrădăcinări, excluderi și autoexcluderi din

familie, etc.), ceea ce nu a putut fi verbalizat și este trecut în registrul secret. O parte din istoria de familie este transmisă prin lipsa cuvintelor, prin refuzul sau incapacitatea de a putea vorbi, a gândi, a reprezenta sau a simți. Ce se întâmplă cu trăirile care se înscriu în registrul secret de familie? Ele se transmit în formă brută, am spune nemetabolizată. Acest lucru se întâmplă deoarece antecesorii care nu au putut face față unor evenimente traumatice au „încorporat” sau „înghițit” acele evenimente, așa cum spun și Abraham și Torok. Mecanismul prin care ilustrează aceste preluări inconștiente în formă traumatică se numește „încorporare”.

Încorporarea este un mecanism patologic care se referă la preluarea în mod inconștient (total în afara controlului subiectului) a unor părți (moduri de a trăi, de a gândi, moduri de a simți, de a acționa) ce aparțin altei persoane. Desigur, trebuie să clarificăm faptul că aceste moduri se instalează, așa cum afirmă Abraham și Torok, în baza unei traume ce presupune doliul sau despărțirea traumatică (în absența morții unei persoane), deci în baza unei legături de investire afectivă.

O persoană nu se poate afla sub influența mecanismului încorporării decât dacă a existat o relație de investire afectivă emoțională în două sensuri: 1. în sens conștient (în cazul în care persoana aflată sub efectul încorporării a avut o relație directă cu persoana pierdută); sau 2. în cazul în care o persoană încorporează un aspect ce aparține unui antecesor, situație posibilă prin intermediul traumei nemetabolizate a unui intermediar sau prin identificare cu un antecesor: de exemplu, un tânăr poate fi sub efectul încorporării unui aspect al antecesorului (comportament adictiv, descărcări agresive necontrolate, manifestarea unor aspecte gestuale sau expresii verbale care nu se înscriu în modul său obișnuit de exprimare, bizarerii comportamentale). Acest mod de a funcționa se poate produce ca rezultat al:

- traumelor pe care le-au trăit antecesorii (bunicii, străbunicii) și pe care le-au transmis intermediarilor - părinții tânărului sau alte rude semnificative din familia sa. Este vorba despre traume pe care antecesorii nu au reușit să le metabolizeze și astfel le-au secretizat, transmițându-le în formă brută (bizară);
- tendinței membrilor familiei de a-l identifica pe tânăr cu un antecesor pe care aceștia îl resping sau îl valorizează excesiv și în mod particular.

Potrivit autorilor Abraham și Torok, încorporarea corespunde unei fantasme și este legată de refuzul doliului, această fantasmă trădând un gol în psihism, în interiorul subiectului creându-se un mormânt secret sau o „criptă psihică”.

În completarea ideii formulate de Abraham și Torok, psihanalistul Claude Nachin descrie câteva moduri de producere a *fantasmelor de încorporare* pe baza unor situații surprinse în spațiul clinic:

- **încorporare în legătură cu modul de reprezentare**, sau, mai bine spus, cu incapacitatea de a „reprezenta”. Este vorba despre lipsa reprezentărilor normale. De exemplu, o pacientă care și-a pierdut bunicul și care nu a asistat la înmormântarea lui nu și-l poate reprezenta pe acesta în mormânt. În același mod, o clientă care și-a pierdut subit soțul într-un accident nu și-l poate reprezenta pe acesta ca fiind dispărut. Aceste moduri de nonreprezentare se pot activa și în cazul unor flash-uri care irump în conștient în sens bulversant sau chiar patologic (blocant, dezadaptativ), flash-uri ce conțin imagini ce au aparținut antecesorilor - imagini străine (care nu au legătură cu prezentul unei persoane). Ne referim aici la modul în care o persoană se trezește ca fiind preocupată de anumite aspecte ale existenței unei personaj din familie, situație în care se pot activa temeri iraționale, trăiri disruptive fără sens sau pe care persoana în cauză nu și le poate explica;

- **încorporare în legătură cu modul de manifestare a afectelor** se referă la nonmanifestarea sau înghețarea emoțional-afectivă. Acest tip de încorporare se manifestă prin senzații, sentimente, emoții blocate înghețate undeva în psihism generând efectul de anestezie. În acest caz, putem observa fenomenul în care o persoană nu reușește să exprime emoții, să empatizeze, o persoană a cărei prezență este resimțită ca fiind „de gheață”, realitate care se mai numește „*criogenie emoțională*”;

- **încorporare în legătură cu modul de manifestare a comportamentului.** Este vorba despre manifestarea unor conduite incongruente și inexplicabile pentru o persoană (accese de furie necontrolată, gânduri iraționale puse în act).

- **încorporare în legătură cu o stare corporală.** Acest mod de încorporare se poate observa prin posturi rigide de tip schelet, mersuri dizarmonice particulare sau prin manifestarea unor boli și în special prin tulburări digestive.

Aceste modalități de încorporare reprezintă incapacitatea unei persoane de a se despărți sau separa de cel pe care l-a pierdut și încorporat. Ne referim aici la prelungirea sau menținerea în viață a obiectului de iubire pierdut (partener, antecesor, rudă), persoana devenind astfel gazda fantomei sau obiect înlocuitor (Nachin 1993, pp. 22-60).

#14. Cum se produce mecanismul proiecției în cadrul grupului familial?

Așa cum știm deja, prin definiția dată de Freud, proiecția este similară cu actul expulzării din sine și localizării în altul, persoană sau lucru, a unor calități, sentimente, dorințe, chiar „obiecte” pe care o persoană nu le cunoaște sau refuză a și le asuma ca fiindu-i proprii.

La nivel psihogenealogic, mecanismul proiecției este privit în dimensiunea lui grupală - inconștientă. În cadrul familial, proiecția unui membru este o proiecție în sensul relaționării dintre antecesorii și descendenți. Această proiecție se produce prin găsirea și alegerea unor persoane definitorii în dragoste, prietenie, profesie. Acest tip de alegere

se referă la transferul tendințelor ereditare la descendenți, așa cum afirma Leopold Szondi. În cadrul procesului proiectiv familial, elementele expulzate (lansate) între membrii grupului sunt: proiecția imaginii unui bunic asupra unui nepot, proiecția unor trăiri și acte comportamentale neasumate sau insuficient conștientizate aparținând unui antecesor asupra descendenților, proiecția unui scenariu interacțional de-a lungul generațiilor, proiecția umbrei de sine a părinților asupra copiilor, proiecția unor temeri iraționale ale unui bunic asupra unor nepoți etc.

#15. Ce este aceea o introiecție familială?

Pentru înțelegerea semnificației introiecției familiale, este nevoie să ne reluăm explicația anterioară referitoare la proiecția familială. Așadar, ceea ce este proiectat este conținutul a ceea ce a fost odată introiectat. În domeniul psihogenealogiei, ne referim la două aspecte ale introiecției familiale: primul aspect se referă la introiecția primară familială descrisă de Ivan B. Nagy și de Nicolas Abraham, care vorbesc despre manifestarea unui înaintaș (antecesor) într-un descendent (fenomen numit *fantomă*); al doilea aspect se numește *introiecție familială de tip secundar*, care se referă la preluarea de la antecesorii (prin mecanismul loialității invizibile și al unui doliu patologic) a unei boli sau a unui mod de a muri. Aceste moduri de preluare a ceea ce îi aparține antecesorului reprezintă aspecte particulare (în sens clinic) de relaționare a descendentului cu antecesorul.

#16. Ce îi determină pe oameni să facă aceleași greșeli și ce anume îi determină să experimenteze în mod repetat aceleași trăiri sau situații disfuncționale? Prin ce mecanism psihologic putem explica aceste realități?

Poate că v-ați întrebat măcar o singură dată ce vă determină să faceți aceleași greșeli sau să ajungeți în aceleași situații care vă îngreunează evoluția personală. Cu siguranță că, în maniera în care „le-ați depășit”, ați afirmat „*eu nu voi mai ajunge în această*

situație” sau „*niciodată nu mai fac aceeași greșeală*”. Timpul trece și suntem prinși în vârtoarea evenimentelor și constatăm, după o perioadă, că ne-am reîntors de unde am plecat. Ce s-a întâmplat? Doar ne promisesem că nu vom ajunge din noi în aceeași situație. Ceva ne scapă de sub control. Din punct de vedere psihanalitic și psihogenealogic, ceea ce ni se întâmplă nu este o noutate. Reîntoarcerea la aceleași situații este explicată, pe lângă mecanismul regresiei, prin intermediul mecanismului repetiției. Din punct de vedere psihanalitic, repetiția este înscrisă în însăși existența ființei umane. Prin acest mecanism, individul fixează experiențele pe care le traversează, constituind totodată o modalitate de a se dezvolta pe sine însuși. Potrivit lui Freud, repetiția are nu doar un rol formativ, ci și un puternic caracter nevrotic, deoarece individul reface subtil circumstanțele nedorite de care nu se poate desprinde.

Din punct de vedere psihogenealogic, mecanismul repetiției depășește dimensiunea individuală, el este expresia dinamicii inconștientului familial. Acest lucru poate fi observat prin modul în care putem prelua schemele de gândire și comportamentale (în baza mecanismului identificării) ale antecesorilor, întreținând astfel disfuncționalitatea la nivel familial transgenerațional. În acord cu această idee, Albert Ciccone (1999) pune repetiția în acord cu transmisia eșecului de la părinți la copii. Autorul își pune problema modului în care copiii repetă scenariul de viață al părinților prin încercări nereușite - precum dependența, toxicomania, conduitele de risc, eșec - de a repara problemele acestora.

#17. Cum putem reprezenta trauma psihică din punct de vedere al inconștientului familial?

În plan individual, trauma psihică este reprezentată de suferințe și blocaje existențiale. În sens grupal-familial, trauma psihică se referă generic la toate experiențele dureroase care nu au putut fi metabolizate de antecesorii și care sunt transmise

transgenerațional descendenților sub forma unor simptome, repetiții sau diverse patologii specifice. Inconștientul familial este scena prin care sunt transmise traumele din generație în generație, deoarece legăturile familiale sunt indestructibile. Din acest punct de vedere, travaliul transgenerațional are ca scop resemnificarea evenimentelor traumatice - atât ale antecesorilor, cât ale descendenților -, în scopul vindecării arborelui psihogenealogic.

#18. Cum putem surprinde mesajele inconștientului familial?

Pentru că domeniul psihogenealogiei are ca scop explicarea funcționării grupului familial în dimensiunea lui transgenerațională, prin intermediul efectuării genogramei putem decipta mesajele inconștientului familial. Așa cum spunea Leopold Szondi, inconștientul familial se manifestă prin simptome și prin alegerile pe care le fac indivizii în situații de viață particulare.

Așadar, dacă reflectăm la ce am relatat anterior, alegerile noastre nu sunt deloc întâmplătoare, ele se produc în baza unor motivații cu precădere inconștiente. Un mesaj transgenerațional poate îmbrăca diverse forme de manifestare, precum: alegerea unei profesii sau a unui partener de viață, diverse temeri, obsesii, o sarcină sau o datorie resimțită de o persoană față de un părinte, de un bunic sau de întreg grupul familial, o misiune de a împlini visul unui membru din familie, o modalitate de a dezvolta o boală somatică, repetarea unor greșeli etc.

Identificarea acestor mesaje conduce la deciptarea sensului mesajelor transmise de antecesorii și implicit la integrarea mesajului în psihicul descendenților, restabilind astfel echilibrul la nivel familial-transgenerațional.

#19. Inconștientul familial, o re-prezentare la nivelul destinului personal sau o nevroză?

În afara explicațiilor psihanalitice și psihogenealogice, explicarea destinului poate fi pur speculativă. Cercetările celor două domenii explică repetarea unor fapte existențiale care se înscriu în ceea ce poate defini destinul personal sau grupal. Prin mecanismul repetiției, ceea ce trăiesc oamenii devine *destinul*, adică ceea ce le-a fost scris. Și unde putem căuta mai bine răspunsul la ceea ce ți-a fost scris să ți se întâmple, dacă nu în domeniul psihanalitic și psihogenealogic?

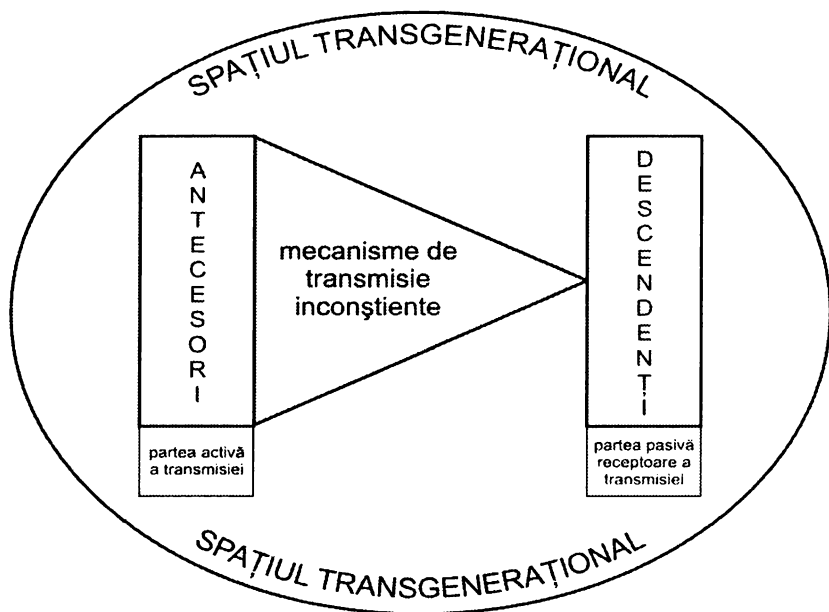
Din punct de vedere psihanalitic, explicarea destinului face obiectul studiilor lui Freud, prin ceea ce el numea *nevroza de destin*. În viziunea sa, acest tip de nevroză „*desemnează o formă de existență caracterizată prin revenirea periodică a unor înlănțuiri identice de evenimente, de obicei nefericite, înlănțuiri cărora subiectul pare să le fie supus ca unei fatalități exterioare, deși, din punct de vedere psihanalitic, mecanismele trebuie căutate în inconștient și, în mod special, în compulsiile la repetiție*” (Freud, 1920, apud Laplanche, J.-B. Pontalis, 1994, p. 252).

O privire asupra istoriei de familie prin intermediul construcției genogramei ne oferă răspunsul la multiplele repetiții la nivel familial (alegerea unor profesii sau a unor parteneri de viață, accidente, repetarea unor evenimente-cheie, repetarea unor greșeli, a unor roluri cu sens determinant în construirea destinului persoanei în cadrul unei familii). Prin reeditarea evenimentelor familiale specifice cu rol determinant în scenariul de viață prezent al subiectului, acesta devine acuzatorul cu privire la forța sorții, a destinului, a unei forțe asupra căreia el este supus și se simte incapabil pentru a face ceva în sensul deblocării sale din situații repetitive nefaste.

În acest mod, repetarea unui destin, a unui destin marcat de eșec existențial prefigurează fenomenele de transmisie a patologiei psihice transgeneraționale.

#20. Cum poate fi reprezentată grafic dinamica antecesori - descendenți?

Pentru a oferi o imagine generală prin care putem explica maniera de transmisie a inconștientului familial la care am făcut referire în cuprinsul acestui capitol, prezentăm un grafic pe care îl utilizăm în cadrul formativ cu rol explicativ:

Dinamica antecesori-descendenți

Figura 1. Dinamica antecesori-descendenți din perspectiva transmisiei conținuturilor psihice

Familia și legăturile genealogice

Temelia identitară a fiecărui individ se construiește în cadrul legăturilor sale cu familia de origine. În interiorul grupului familial, se pun bazele interacționale cu rol subiectiv și obiectiv ce vor servi ulterior ca model de referință pentru legăturile pe care fiecare individ le va stabili cu mediul social extins. Vom vedea în continuare care este rolul familiei în transmiterea unei istorii, aceea a legăturilor și acordurilor conștiente și inconștiente ce dinamizează grupul familial de-a lungul generațiilor prin intermediul transmisiei vieții psihice sub toate aspectele ei definitorii.

#21. Cum se definește familia din punct de vedere psihogenealogic?

Din punct de vedere psihogenealogic, familia reprezintă spațiul și reperul transmisiei psihice inter- și transgeneraționale. Deoarece miza existenței familiei de-a lungul generațiilor este transmiterea vieții psihice sub toate aspectele ei definitorii, între antecesori și descendenți se construiesc și se produc relații dinamice care includ diversele tipuri de tranzacții subiective, tranzacții ce se constituie sub forma unor scenarii transgeneraționale. Legăturile pe care membrii unei familii le stabilesc între ei nu sunt simple legături de rudenie, ci ele au ca punct definitoriu însăși constituirea grupului familial sub aspectul moștenirii care se transmite din generație în generație printr-un proces complex de elaborare și transformare continuă. În cadrul sistemului familial extins (psihogenealogic), fiecare individ își are rolul său specific și o reprezentare mai mult sau mai puțin subiectivă cât și obiectivă în raport cu celălalt. Este vorba despre reprezentări transgeneraționale care nuanțează treptat istoria individuală a fiecăruia, dar mai ales istoria comună a întregului grup familial. Istoria grupului familial traversează

timpul și spațiul, regăsindu-se în formă specifică pe mai multe generații, conferind astfel un caracter distinctiv și particular fiecărei familii. La nivel familial se regăsesc afinitățile, rejecțiile, loialitățile, pactele de negare, secretele de familie, dintre membrii ce o compun, elemente care pot oferi o imagine exactă asupra dinamicii conștiente și inconștiente ce caracterizează fiecare familie.

#22. Ce este aceea o moștenire transgenerațională?

Dinamica specifică a fiecărei familii se poate citi dincolo de observarea interacțiunilor dintre membrii ce o compun. Procesele primare interacționale nu se realizează doar în prezent și la un singur nivel generațional, ele sunt produsul legăturilor de rudenie care se concretizează prin repetiții la nivelul funcționării psihice ce caracterizează întreg grupul familial. Prin transmiterea legăturilor de rudenie și a sensului evenimentelor trăite la scară psihogenealogică, există o corespondență directă între antecesori și descendenți.

Încă înainte de a se naște, existența fiecărui individ este precedată de cea a antecesorilor săi. Antecesorii îndeplinesc funcția de transmitere a ceea ce este important și valoros din punct de vedere subiectiv și obiectiv. În acest sens, psihanalistul Alberto Eiguer (1997) afirmă faptul că *„obiectele de iubire ale antecesorilor se regăsesc în alegerile descendenților. Ceea ce nu au reușit să rezolve antecesorii va rămâne ca sarcină (de rezolvare și integrare a violenței acestora) pentru descendenți. Descendenții moștenesc astfel «sarcina» de a repara ceea ce antecesorii au greșit, de a reuși acolo unde ei au eșuat”* (Eiguer, 1997, pp. 10-13, apud Godeanu, 2011, p. 43).

#23. Care sunt actorii principali în cadrul unei familii și ce roluri joacă aceștia?

Fiecare familie este expresia interacțiunii membrilor ce o compun. Locul și rolul fiecărui membru se stabilesc în funcție de meta-jocul transfamilial al tuturor experiențelor individuale și

grupale. Prin analiza arborelui genealogic, putem surprinde configurarea simbolică a rolurilor care se prefigurează dinamic. Desigur, rolurile nu sunt altceva decât expresia subiectivității fiecărui actor în parte (străbunic, bunic, unchi, părinți, copii). Importanța unui actor în cadrul grupului familial se schimbă în timp și spațiu, chiar dacă reperele de constituire a familiei se păstrează prin structura ei clasică. Prin intermediul genogramei, se pot surprinde rolurile fiecărui membru din familie, care au fost denumite generic „roluri-cheie”, ele fiind roluri cu semnificație primordială în menținerea temelor-nucleu și a miturilor familiale. Iată doar câteva dintre rolurile prezentate într-o lucrare anterioară:

- „soț (soție) infidel(ă), gelos (geloasă), abuziv(ă);
- părinte supreresponsabil vs. părinte iresponsabil, copil supreresponsabilizat vs. deresponsabilizat (blocat în evoluție);
- experimentarea triadei victimă-salvator-persecutor în cadrul fiecărui rol familial și al sistemului;
- frate (soră) preferat(ă) vs. respins(ă);
- părinte care abandonează vs. părinte-crampon (intruziv, sufocant, dependent);
- copil abandonat, copil înfiat sau dat spre adopție vs. copil care abandonează, părăsește familia, fuge sau evită;
- rol de performant vs. perdant;
- rol de sănătos vs. bolnav, supradotat vs. cu nevoi speciale etc.

Prin analiza acestor roluri, putem identifica natura relațiilor diadice observând dinamica motivațiilor, a valorilor și a comportamentelor de rol ale antecesorilor și descendenților, interconectate” (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010, pp. 69-70).

#24. Ce tipuri de interacțiuni se stabilesc în familie între membrii ce o compun?

Pentru a ilustra interacțiunile dintre membrii unei familii, este important să ne referim la natura schimbărilor ce se produc în cadrul spațiului psihogenealogic. În acest sens, psihanalistul francez René Roussillon exemplifică maniera atât conștientă cât și inconștientă a interacțiunilor din interiorul grupului familial, adică *„o viziune de ansamblu a istoriei structurării psihicului și a subiectivității, surprinzând astfel realitatea psihică în dubla ei dimensiune de manifestare: obiectivă și subiectivă”* (Roussillon, 2010, p. 11).

Așa cum afirmă autorul, interacțiunile sunt explicate prin însăși existența „realității psihice” a persoanelor aflate în relație. În sens psihogenealogic, se reproduc interrelații care se construiesc și se produc prin interacțiunea intersubiectivităților ce le constituie.

Pentru înțelegerea modului în care funcționează „realitatea psihică”, René Roussillon prezintă cele trei niveluri de realitate interdependentă:

- primul nivel este cel al realității „materiale” prezente în toate corpurile însuflețite sau neînsuflețite;
- în interiorul acestui nivel, se dezvoltă nivelul „biologic” care se referă doar la organismele vii;
- al treilea nivel este cel al unui ansamblu autonom caracterizat prin reflexivitate, având proprietăți specifice realității biologice, nivelul „realității psihice”.

Definirea „realității subiectivității” *„presupune acceptarea existenței «obiectivității» subiectivității umane, a relativei sale autonomii. Realitatea și obiectivitatea sunt adesea puse în opoziție cu subiectivitatea, care apare ca fiind mai puțin consistentă supusă contextului de manifestare. Subiectivitatea nu este astfel considerată drept o «obiectivitate» de alt ordin, este deprins obiceiul de a identifica realitatea cu realitatea materială și de a nu le pune pe*

acestea în relație cu lumea exterioară «obiectivă», adică «aruncată în față»” (Roussillon, 2010, pp. 13-14, 16).

Cu mult înainte de explicațiile „realității psihice” realizate de autor, Freud a postulat obiectivarea fenomenelor și a proceselor psihice în dubla lor natură de manifestare, conștientă și inconștientă. La nivel psihogenealogic, putem vorbi de „realitatea psihică” ca fiind realitatea subiectivității atât pe orizontală, cât și pe verticală - inter-și transgenerațional (pe orizontală și pe verticală).

Prezentăm în continuare un exemplu redat de psihanalistul Alberto Eiguer (2006), relatat într-o lucrare precedentă cu referire la interrelaționare prin intermediul fenomenului schimbului.

„Pe orizontală, la **nivel intergenerațional**, (a valorilor, miturilor și credințelor) (cu pregnant caracter conștient) și **transgenerațional**, (alianțelor inconștiente, pactelor de negare, secretelor), (inconștient sub aspectul preponderent de manifestare).

A doua distincție este aceea a planurilor diferite de circulație a schimburilor, care le include pe cele două:

- **circulația pe orizontală** între două subiectivități aflate în interrelaționare, să le numim A și B, între care există un schimb reciproc. A îi oferă ceva lui B, iar la rândul său, B îi oferă ceva lui A. Astfel se realizează o reciprocitate în miza relației celor doi și a contextului în care se produce schimbul;

- **circulația pe verticală**, în care există o a treia subiectivitate, C, care se află la o distanță considerabilă și într-un plan diferit de existență față de A sau față de B. Ne referim aici la construcția grupului familial, și anume a multiplelor generații care îl compun. Știm bine că ceea ce constituie existența unui grup familial este tocmai continuitatea acestuia de-a lungul generațiilor. Grupul familial se constituie și există prin intermediul transmisiei vieții psihice sub diversele aspecte de manifestare, materiale, biologice și psihice. Așadar, întorcându-ne la asumția existenței unei circulații a schimburilor pe verticală, ne referim la situația în care se află C -

descendentul (nepot sau strănepot) - de a restitui un dar donatorului, în cazul nostru un antecesor (bunic sau străbunic). Există aici contextul diferit de producere a acestui tip de schimb, ce riscă să nu poate fi pus sub lumina echității tocmai din cauza poziției receptorului față de donator. Această poziție și totodată context aduce receptorul în postura trăirii unei situații în care receptorul se află în imposibilitatea de a se achita față de donator” (Eiguer, 2006, apud Godeanu, 2013, pp. 76-77).

#25. Ce reprezintă alianțele inconștiente?

Expresie introdusă în literatura de specialitate psihanalitică de către psihanalistul René Kâes pentru a ilustra diverse tipuri de raporturi care se stabilesc între membrii unui grup, alianțele inconștiente reprezintă acorduri foarte fine de natură inconștientă care au ca scop menținerea legăturilor de grup. Aceste alianțe se produc între două sau mai multe persoane, în baza unei rezonanțe fantasmatică. Așa cum au spus autorii acestui concept, S.H. Foulkes și H. Ezriel, în interiorul grupului se produc fantasme sau răspunsuri emoționale și comportamentale nu numai la nivel direct conștientizabil, dar mai ales la nivel inconștient. În interiorul grupului familial se produc tensiuni comune care antrenează fantasme în lanț, creând o interrelaționare prin faptul că, atunci când un membru al grupului fantasmează, el mobilizează fantasmele celorlalți și astfel ceilalți intră în rezonanță cu el, producându-se efecte specifice (moduri de a simți și de a acționa).

Revenind la ceea ce înseamnă alianțe inconștiente, acestea au fost surprinse de către René Kâes și Piera Aulagnier sub două forme generice, pe care le regăsim la nivelul grupului familial: „pactele de negare” și „contractul narcisic”.

„Pactul de negare” (pacte dénégatif) se referă la negarea anumitor fapte sau afecte care se instalează la baza relațiilor între anumiți membri ai familiei. El îndeplinește o dublă funcție: aceea de

organizare a unei legături (prin identificarea de idei și credințe comune) și cea de defensă (prin negarea unor aspecte comportamentale sau emoționale).

Mecanismul de bază al funcționării pactelor de negare este acela prin care o persoană respinge dorințe, gânduri, sentimente până atunci refulate, continuând să se apere de ele, negând că i-ar aparține.

Iată câteva exemple în acest sens:

- pactul de negare care se stabilește între două persoane prin faptul că, spre exemplu, una dintre ele consumă alcool și, pentru a rezista tensiunii care s-ar crea dacă ar fi abordat acest subiect, cele două persoane, pentru a rămâne în echilibru și a menține relația, „se fac că nu există acest comportament”;
- o altă situație este aceea în care există soția este agresată de soț iar cei doi neagă în fața celorlalți acest lucru;
- pactul de negare care se stabilește la nivelul întregii familii atunci când un copil, de exemplu, adoptă un comportament de consum de droguri, iar membrii familiei neagă în fața celorlalți că ar exista un astfel de comportament ce ar dezechilibra imaginea familiei în cadrul comunității;
- un alt exemplu relevant este acela în care asupra unui copil din familie se realizează un abuz, veridicitatea acestui fapt fiind adesea negată de membrii familiei;
- la scară socială - instituțională, pactele de negare formează adevărate comunități de refuz, de negare și de sacrificiu.

Al doilea tip de alianță inconștientă este reprezentată de „contractul narcisic”, termen prin care psihanalista Piera Aulagnier explică acest tip de contract în relația mamă - copil. Ea afirmă faptul că *„iubirea părinților nu e altceva decât propriul lor narcisism, care renaște și care, în pofta metamorfozei în iubire de obiect, nu se modifică în ceea ce privește natura sa originală”* (Aulagnier, 1975, 1986, p. 16). Astfel, părinții, pe de o parte, atribuie copilului toate perfecțiunile, iar pe de alta, îi transmit sarcina să realizeze visurile pe

care ei nu au putut să le împlinească. Așadar, copilul primește de la părinți un fel de misiune de a le reprezenta valorile în grupul de apartenență. Contractul narcisic este un pact de schimb între copil și grupul de apartenență. Grupul de apartenență poate aștepta de la copil să preia locul unei persoane dispărute, pentru a asigura un fel de permanență a ansamblului.

Contractul narcisic îl pune astfel pe copil în incapacitatea de a se sustrage destinului familial” (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010, pp. 123-124).

La nivelul grupului familial, pactele de negare, cât și contractele narcisice generează instalarea unor tipuri de relații disfuncționale cu potențial regenerativ la nivel transgenerațional prin instalarea unor tipuri specifice de psiho(patologie) psihogenealogică.

#26. La ce se referă loialitatea familială?

Întrebarea exactă în acest caz este... cum ajung două persoane să fie în acord una cu cealaltă în privința unor aspecte interacționale, acord care se referă la credințe foarte puternice sau moduri de a simți aproape identice? Ne referim aici la modalități sau mobiluri invizibile care funcționează ca reguli nescrise la care aderă membrii grupului familial. Aceste reguli nescrise sunt reguli fundamentale la care pot adera toți membrii grupului familial. La scară psihogenealogică, de cele mai multe ori, aceste reguli se instalează în baza unor evenimente traumatice (moartea prematură a unui copil, un copil care a trebuit să fie abandonat, membrii familiei morți în război, violență, handicapuri ale unor membri ai familiei, maladii grave, sinucidere) pe care antecesorii le-au trăit și nu au reușit să le metabolizeze, transmitându-le generațiilor următoare în manieră dezadaptativă adesea blocantă pentru întreg grupul familial.

Concordant cu evenimentele traumatice menționate anterior, descendenții pot prelua destinul antecesorilor, fără a fi conștienți de acest lucru, ajungând să dezvolte boli somatice, să recurgă la acte

necugetate, să se autoexcludă, să se abandoneze într-un comportament dependent sau chiar să moară. Aceste concordanțe sunt vocea invizibilă a descendenților ce rostesc „*eu te urmez*”, ca mesaj către antecesori.

Conceptul de loialitate invizibilă este explicat de Ivan Boszormenyi-Nagy și de G. Spark în cartea lor de referință, „*Invisible loyautés*” (1985). Ei argumentează faptul că loialitatea familială funcționează ca o „contabilitate familială”, o contabilitate a „datoriilor” pe care fiecare membru al familiei le are față de grupul familial.

În dimensiunea transgenerațională, conturarea unei etici specifice grupului familial și gradul de loialitate instalat între membrii acestuia creează echilibre și dezechilibre care pot fi traduse prin înalta coeziune a grupului sau injustiție exprimată prin răzburare, fugă, boli și accidente. Loialitatea familială se poate observa atât pe orizontală, cât și pe verticală, și, de cele mai multe ori, se traduce prin renunțări la propriile nevoi și menținerea într-un scenariu-capcană cu potențial dezadaptativ și prin repetiții dureroase.

#27. Ce tipuri de roluri (la nivel familial) putem surprinde în urma unei analize psihogenealogice?

Analiza rolurilor prin intermediul genogramei este un reper esențial privind surprinderea tipurilor de relații familiale și schimburi intersubiective. Prefigurarea unor roluri la nivel individual și familial se nuanțează în urma interacțiunilor dintre membrii grupului familial.

Cum se formează rolurile și cine sunt actorii acestor roluri? Formarea rolurilor în cadrul grupului familial este un proces și o rezultată a interacțiunilor și tranzacțiilor inter- și transsubiective (inconștiente - transgeneraționale). Așa cum spuneam și în cuprinsul altor paragrafe, tendința grupului familial este aceea de a duce mai departe, de a-și prelungi existența prin intermediul noilor veniți (nou-născuții). Atunci când într-o familie se naște un copil, acestuia i se

vor atribui diverse roluri. Ce miză au membrii familiei în a-i atribui un rol, de pildă de copil cuminte sau de copil obraznic? Tocmai nevoia de a-l înscrie în lanțul filiației. Această nevoie este prefigurată înainte de nașterea sa și odată cu punerea prenumelui său. În prenumele dat copilului este înscris un întreg scenariu și, odată cu acesta, așteptările pe care le are familia, în speță părinții, de la copil. El trebuie să fie, așa cum spuneam, „*cuminte*”, „*ascultător*”, „*să nu facă probleme*”, pentru că, astfel, el respectă regulile nescrise deja existente în familie și este valorizat în acest sens. Totodată, în cazul în care este obraznic, el este identificat cu un antecesor problematic, care nu respecta regulile. Identificarea cu acest antecesor este modalitatea prin care părinții copilului sau alte rude nu au reușit să se separe de antecesor sau exprimă modalitatea prin care el a fost exclus, acest lucru fiind expresia neintegrării antecesorului la nivel familial, a neasumării existenței sale în cadrul familiei de către ceilalți. Identificarea în mod paradoxal oferă părinților sau rudelor (prin intermediul copilului care manifestă antecesorul sau un comportament al acestuia) șansa integrării antecesorului și a reparării (resemnificării) istoriei familiale traumatice.

#28. Unde se întâlnesc trăirile noastre în cadrul grupului familial?

Membrii unei familii sunt uniți între ei în baza legăturilor de rudenie (transgeneraționale), legături ce cuprind esența conținuturilor psihice transmisibile din generație în generație. Deoarece a vorbi despre familie în sens genealogic este similar cu a vorbi despre inconștientul familial, este potrivit să spunem că acesta reprezintă, prin intermediul mecanismelor ce-l caracterizează, spațiul transgenerațional unde se întâlnesc trăirile noastre subiective cu realitățile obiective. Pentru explicarea acestei idei, facem referire la modul de argumentare a construcției subiectivității și realității obiective expuse de psihanalistul René Roussillon. Este vorba

despre o argumentare metapsihanalitică, adică aceea luare în considerare a „unei viziuni de ansamblu a istoriei structurării psihicului și a subiectivității” în scopul surprinderii realității psihice în dubla sa dimensiune de manifestare: obiectivă și subiectivă (Roussillon, 2010, pp. 13-16). În acest fel, trăirile membrilor grupului familial se întâlnesc la nivelul și între subiectivitățile ce îl compun.

În completarea clarificării naturii subiectivității, René Roussillon face referire la existența unei „realități psihice” a persoanelor aflate în relație. Este nevoie să menționăm din start că este mai potrivit să vorbim de existența unei sau a unor interrelații ce se construiesc și se produc în contextul intersubiectivităților ce le constituie, așa cum remarcă psihanalistul Albert Ciccone atunci când face referire la nașterea gândirii. Așadar, să revenim asupra existenței realității psihice.

„Realitatea psihică” este un concept fundamental metapsihologic pe care se construiește edificiul explicațiilor vieții psihice în esența ei „materială” sau nonmaterială - psihică. Pentru a înțelege mai bine acest concept, René Roussillon prezintă cele trei niveluri de realitate interdependentă:

- realitatea „materială”, prezentă în toate corpurile însuflețite sau neînsuflețite;
- în interiorul acestui nivel se dezvoltă nivelul „biologic” care se referă doar la organisme vii;
- al treilea nivel este cel al unui ansamblu autonom caracterizat prin reflexivitate, având proprietăți specifice realității biologice, nivelul „realității psihice”.

O caracteristică a realității psihice, cea care face diferența între primele două realități expuse anterior, este dată de existența „gândirii reflexive”, procesul de analiză proprie fiecărui individ, deci ne referim aici la „realitatea subiectivității” (idem op. cit., 2010).

Așadar, este important să privim interacțiunile dintre membrii unei familii la scară transgenerațională pornind de la

explicarea relațiilor dintre membrii ce o compun atât la nivel conștient, imediat observabil, cât și la nivel inconștient.

#29. Sunt legăturile de familie replicabile grupurilor sociale?

Viața în sfera familială cuprinde ansamblul legăturilor de familie constituite sub o moștenire psihică care se transmite din generație în generație. Ceea ce se transmite are un rol fondator pentru grupul familial, deoarece îl constituie ca grup distinct față de alte grupuri, dar, în același timp, îl înscrie în ansamblul numit *grup social* sau *societate*. Ceea ce înscrie o familie în cadrul unei societăți sunt valorile și normele după care se ghidează membrii societății. Dacă privim această transmisie din perspectiva relației primare mamă-copil, aici vom găsi prototipul pe care se vor dezvolta toate celelalte legături ale copilului cu societatea.

Relația cu părinții îi oferă copilului liniile directoare de mișcare pe care acesta le-a introiectat și după care se va ghida în stabilirea de noi legături. Aceste legături primare, de apartenență, vor reprezenta o bază de siguranță. Astfel, la nivel interacțional, individul va reproduce modelul legăturilor lui conștiente bazate pe regulile familiale, dar și pe cel al legăturilor inconștiente ce cuprind ansamblul interacțiunilor invizibile și al acordurilor fine pe care familia le-a experimentat în relație cu el. Așadar, fiecare individ are o reprezentare cu privire la celălalt și astfel legăturile familiale se regăsesc și se rescriu la nivel grupal.

#30. Familia este un mediu conținător pentru membrii săi?

Familia este spațiul psihologic transgenerațional în care se stabilesc tranzacții subiective și transsubiective. În interiorul spațiului familial se regăsesc acordurile dintre membrii săi, atât conștiente cât și inconștiente. Familia este totodată reperul existențial al devenirii fiecărui individ, deoarece aici se pun bazele atașamentului său, atașament ce va servi capacității de a stabili noi

legături cu cei din afara grupului familial. Copilul își formează un tip de atașament în funcție de natura și calitatea interacțiunilor membrilor familiei sale cu el. Din acest punct de vedere, familia este spațiul în care copilul se simte confirmat sau infirmat, acceptat sau respins, iubit sau neiubit - ceea ce este asimilat cu exercitarea din partea familiei a unei funcții de *conținere* a trăirilor sale.

Pentru a explica sensul psihogenealogic al funcției de *conținere* exercitată de familie, psihanalistul Didier Anzieu introduce conceptul de „*înveliș psihic*” sau „*piele psihică*”. Acest înveliș este responsabil de asigurarea unei bariere de protecție față de conținuturile ce vin din exteriorul familiei, dar și de permeabilitatea graniței de contact pe care o are o familie cu exteriorul. În baza acestui înveliș, familia se proiectează în exterior și introiectează valorile culturale ale societății în care trăiește și astfel ea asigură conținerea și unitatea membrilor în baza unui proces de simbolizare, ei fiind un intermediar între exterior și interior.

Explicațiile lui Anzieu privind conceptul de înveliș psihic pornesc de la conceptul de *spațiu psihic-corporal* care implică existența unui **înveliș** ce îl delimitează în mod specific, îl protejează și, de asemenea, îi asigură „hrana” de care are nevoie pentru a exista. Învelișul este o „**piele psihică**”, care are funcțiile de a fundamenta, de a conține și de a asigura o protecție în fața suprastimulării exterioare, marchează repere sigure, care, în timp, devin interiorizate.

Didier Anzieu susține faptul că acest „înveliș” psihic asigură **două** funcții principale:

- „participă la procesul transformării, a ceea ce este transmis, permițând integrarea sau neintegrarea excitațiilor din exterior în interior;
- circumscrie membrii grupului într-o istorie grupală (colectivă) în care fiecare are rolul lui” (Anzieu, 1995, pp. 119-136).

Pornind de la postularea existenței unui „Eu-piele”, psihanalista Evelyn Granjon extrapolează noțiunea și propune referirea la existența unui „înveliș psihic genealogic familial”.

Învelișul psihic genealogic familial apare astfel ca un organizator al transmisiei psihice în cadrul unei familii.

Cadrul familial, casa (habitatul, spațiul denumit drept „acasă”), apare ca un loc privilegiat unde se proiectează și unde se pot observa semnele revelatorii ale unei funcționări suficient de bune sau disfuncții ale învelișului psihic familial.

Antecesorii fondatori ai grupului familial sunt cei care au generat construcția învelișului psihic genealogic, cei care au stabilit granițele dintre interior și exterior, granițe pe care le-au transmis descendenților. Desigur, nu ne referim aici la granițe transmise într-o formă fixă sau rigidă, ci la trasarea unor linii de mișcare între membrii familiei și între aceștia și cei din exteriorul grupului familial din care fac parte. Învelișul psihic genealogic poate avea dublă funcție:

- el poate fi un înveliș genealogic destul de bun - conținător (care să mențină sănătatea psihică a membrilor săi și un risc redus de transmitere a unei patologii psihogenealogice);
- el poate fi mai puțin bun, cu fisuri, permeabil la agresiunea mediului (celorlalți). În acest caz, putem include suferințele familiale, traumele care nasc separări dureroase susceptibile de riscul dezvoltării unor patologii transgeneraționale precum dependența și codependența, dezvoltarea unor boli psihice, comportamentele adictive care vor fragmenta uniunea grupului familial ducând la ruperea legăturilor (Granjon 1986, pp. 73-75, apud Decherf 2005, pp. 69-85).

Așadar, natura și calitatea învelișului genealogic familial vor determina calitatea transmisiei psihice transgeneraționale și vor fi răspunzătoare de asigurarea continuității grupului familial de-a lungul generațiilor.

Intergeneraționalul

Istoria fiecărei familii se scrie în funcție de evenimentele-metaforă pe care membrii săi le-au trăit de-a lungul timpului. Evenimentele-metaforă sunt păstrate în memoria colectivă - familială, mai exact spus în memoria afectivă a grupului familial. Acest tip de memorie păstrează sensurile existențiale ale interacțiunilor membrilor familiei, valorile și normele ce au constituit grupul familial, elemente definitorii ale vieții, echivalentul unei părți din moștenirea psihogenealogică transmisă de antecesorii descendenților.

Prin intermediul unui demers de tipul celui trans generațional, poate fi decriptat sensul evenimentelor-metaforă ce conțin norme și valori existențiale definitorii pentru o familie, de-a lungul generațiilor.

#31. Ce reprezintă conceptul de transmisie psihică intergenerațională?

Conceptul de „transmisie psihică intergenerațională” se referă la modalitățile prin care fiecare familie păstrează memoria evenimentelor care au traversat-o și au constituit-o în mod unic și definitiv. Unicitatea fiecărei familii constă în puterea legăturilor ce se formează între membrii ce o compun, legături ce au la bază credințe puternic înrădăcinate, depozitate în memoria afectivă, care asigură continuitatea acesteia de-a lungul generațiilor. Credințele sunt repere educațional-existențiale (culturale) cu rol structurant în procesul transmiterii valorice ce se realizează de la bunici, părinți spre copii. Aceste repere se încadrează în **planul conștient - intergenerațional**, plan ce conține ansamblul poveștilor, miturilor,

mitologiilor, diverselor ritualuri. Prin intermediul interiorizării, fiecare individ va transmite celorlalți, la rândul său, prin relaționare, ceea ce îi este similar „unui mod de a fi în lume”, așa cum a afirmat Mircea Eliade (1991).

Intergeneraționalul se exprimă prin intermediul poveștilor ce se referă la evenimente, persoane, situații, povești care, în literatura de specialitate, poartă numele de mituri, respectiv mitologii familiale și comunitare. Fiecare poveste joacă un rol important și poartă diverse titluri: „performanță”, „datorie”, „supunere”, „victorie”, „libertate” etc.

#32. Ce rol au poveștile din familia noastră?

Iată o întrebare care poate părea foarte banală, în aparență, pentru noi, oamenii modernității, adaptați la cele mai diverse situații și conectați la majoritatea platformelor informaționale ale momentului. Răspunsul la această întrebare îl putem afla dacă facem o analiză exploratorie a poveștilor de familie și a mesajelor acestora. Odată identificate, ne putem întreba ce rol joacă ele în prezentul nostru. Desigur, vom spune că sunt doar niște povești sau credințe la care se raportau bunicii sau străbunicii noștri ori părinții noștri și că noi avem propriile povești izvorâte din propria experiență de viață.

Poveștile de familie sunt structurate sub forma unor dimensiuni existențiale, precum: feminitate, masculinitate, căsătorie/parteneriat erotic, sexualitate, profesie sau diverse aspecte existențiale, cum ar fi „performanță”, „datorie”, „supunere”, „victorie”, „libertate”, „boală” etc.

Cum putem face o explorare a poveștilor din familie? Folosind instrumentul experiențial denumit „*Grila de explorare a interferenței mitologiilor familiale și comunitare cu nevoile personale*” (Godeanu, 2009, pp. 61-74) (grilă pe care o voi prezenta în cuprinsul acestui capitol) sau putem să ne punem câteva întrebări: „Cu ce este asociată feminitatea în familia mea de origine?”; „Pentru ce (erau) sunt valorizate și devalorizate femeile?”; „Ce se spune

despre diverse personaje feminine din familie?”, întrebări pe care le putem utiliza și în cazul celorlalte dimensiuni menționate mai sus.

Odată stabilite, veți observa modul în care vă identificați sau vă contraidentificați cu aceste povești de familie. Miza surprinderii poveștilor de familie este, pe lângă aceea de a observa cât de mult ne identificăm sau ne contraidentificăm cu ele, de a conștientiza care sunt nevoile noastre, ce așteaptă familia de la noi în baza poveștilor în care cred toți membrii ei, cum putem fi în povestea unui bunic sau străbunic mai mult decât în scenariul nostru de viață personal, prin alegerile pe care le facem.

În urma unui procedeu terapeutic denumit *demitologizare*, putem ieși din povestea unui antecesor și astfel ne putem confirma în relațiile din prezent, funcționând în manieră autentică și fiind conectați la adevăratele noastre nevoi.

#33. Există o memorie familială?

Din punct de vedere psihogenealogic, nu am putea vorbi de istoria grupului familial dacă nu am lua în considerare păstrarea elementelor ce definesc viața psihică a fiecărui membru. Aceste elemente sunt reprezentate de evenimentele ce au traversat în timp grupul familial, evenimente care sunt păstrate în *memoria afectivă familială*.

În cadrul demersului terapeutic psihogenealogic, prin intermediul construcției genogramei avem acces la memoria familială sub diversele ei aspecte cronologice ce cuprind continuități și discontinuități în timp și spațiu. Membrii grupului familial păstrează evenimente sub forma unor amintiri, a unor povești, a unor jurnale, încărcate de trăiri plăcute sau dureroase, sau sub forma unor obiecte investite emoțional. În acest sens, psihologul Robert Neuburger stabilește două tipuri distincte ale memoriei familiale: memoria-depozit, ce conține și memoria-proces - cu roluri specifice în transmiterea istoriei familiale. „Memoria depozit cuprinde toate

sursele potențiale de informație privind familia. Ea este un conținut de materiale, de informații privind ceea ce este familia subiectului, informații latente care constau în surse potențiale: povestirile celor bătrâni; cărțile de suveniruri; fotografiile, filme, video; obiecte, morminte, corespondență, registre și alte documente genealogice.

Memoria-depozit include și păstrează, de asemenea, regulile interne de funcționare în familia restrânsă sau în familia lărgită, cea a înaintașilor, dar și cele referitoare la modul în care un subiect aparținând familiei trebuie să se comporte față de lumea exterioară” (Neuburger, 1989, pp. 18-19).

Așa cum relatam în lucrarea „Alegerea partenerului. Mituri secrete, repetiții”, „memoria-proces este componenta dinamică sau funcțională a memoriei familiale. Se referă la procesul prin care suntem autorizați sau nu să avem acces la fondul de informații și să dispunem de ele. Este vorba de un proces de selecție a ceea ce este considerat bun să fie transmis. Amintirile, obiectele, evenimentele trecute, poveștile și punerea lor într-un cadru al povestirii sunt cele care ne ajută să ne conectăm cu istoria familială, colectivă, cu originile noastre ca identitate, bază fondatoare a ceea ce putem afirma despre noi că suntem.

A ilustra rolul pe care îl joacă memoria familială în viața noastră nu este un demers simplu, este mai degrabă un demers de rememorare a ceea ce odată a fost trăit, conștient sau inconștient, asumat sau neasumat. Această încercare presupune analiza unor discursuri particulare, cu un grad ridicat de subiectivitate, pentru ca apoi să fie interpretate și să reușim să le dăm un sens, să le resemnificăm, astfel să putem desprinde lecțiile de viață personale, învățând că devenirea noastră personală este un demers profund unificator” (Godeanu, 2011, pp. 23-31).

#34. Ce reprezintă mitologiile familiale și mitologiile mass-media?

În domeniul psihogenealogiei, mitologiile familiale și cele mass-media reprezintă o colecție de mituri (povești) specifice fiecărui grup familial sau diverselor tipuri de comunități. „Expresia unui mod de a fi în lume”, așa cum afirma Mircea Eliade (1991), miturile (poveștile de familie referitoare la diverse situații sau rolurile pe care le joacă actorii familiari) generează așteptări la nivel individual și grupal. Așteptările prescrise de miturile familiale și comunitare se referă la rolurile pe care trebuie să le urmeze membrii unei familii, roluri ce au la bază credințe valorice împărtășite de toți membrii grupului.

Iată câteva concepții asupra explicării rolului miturilor din perspectivă familială, pe care le regăsim în scrierile lui Ferreira, Bying Hall și Selvini Palazzoli.

- „Ferreira și J. Bying Hall consideră mitul ca fiind un discurs unitar care acordă tuturor membrilor familiei roluri rigide ce pot fi înțelese ca echivalente, la nivel sistemic, cu mecanismele de apărare la nivel individual.

- În accepțiunea lui Robert Neuburger, *„mitul familial este o reprezentare împărtășită de membrii grupului, ai grupului în sine ca ansamblu, și de relațiile sale cu lumea. Mitul generează reguli de funcționare - convingeri privind rolul pe care fiecare trebuie să și-l asume în familie, care ne dau indicații asupra mitului, el însuși nefiind decât involuntar dezvăluit”* (Neuburger, 2006, pp. 12-13, 46-47). Ca urmare, atunci când punem întrebarea *„Care este mitul vostru familial?”*, răspunsurile se situează la nivelul regulilor, al normelor: *„În familia mea, ne respectăm părinții”*, în timp ce alții spun *„În familia mea, trebuie să facem studii”*.

- „Mitul familial exprimă convingeri împărțite care privesc, pe de o parte, membrii familiei și, pe de altă parte, relațiile lor. Aceste convingeri trebuie acceptate a priori, în ciuda falsificărilor flagrante.

Mitul familial prescrie roluri și atribuții ale membrilor în tranzacțiile lor reciproce. False sau iluzorii, aceste roluri sau atribuții sunt acceptate de fiecare ca un lucru sacru și tabu pe care nimeni nu îndrăznește să-l examineze”, așa cum afirmă Ferreira, Selvini Palazzoli, (1980) (Godeanu, Godeanu, 2009, pp. 165-166).

Mitologiile mass-media reprezintă un ansamblu de repere existențiale privind conduitele în spațiul public. Ne referim aici la poveștile de succes ale unor personaje media, promoțoare ale unor standarde sociale echivalente cu modernitatea sau evoluția societăților în sine. Atât mitologiile familiale cât și cele mass-media generează la nivel individual expectanțe de rol-sex, care înscriu individul în cadrul comunități sau în microsocietăți.

Voi prezenta în continuare un instrument experiențial pe care l-am conceput și validat în cadrul cercetărilor doctorale privind surprinderea mitologiilor familiale, comunitare și a interferenței acestora cu nevoile personale (individuale), instrument pe care l-am denumit **„Grila de explorare a interferenței mitologiilor familiale și comunitare cu nevoile personale”**.

Am conceput această grilă pentru a o utiliza în cadrul cercetărilor privind dinamica inconștientă a alegerii partenieriale. Prin intermediul acesteia, mi-am propus să surprind diverse tipuri de mituri (povești) și mitologii, referitoare la feminitate, masculinitate, sexualitate, parteneriat (căsătorie), ilustrând astfel modalitățile în care se manifestă transmisia psihică intergenerațională în cadrul familial și personal. Ea poate fi replicată și în cazul problematelor legate de maternitate, opțiunea profesională, relația părinți-copii etc.

<p>Mitologii familiale și comunitare (povești, evenimente) legate de: masculinitate, feminitate, sexualitate, parteneriat (căsătorie)</p>	<p>Secrete de familie</p> <p>Preocupări în legătură cu anumite situații și/sau diverși membri din familie</p>
<p>Nevoi familiale legate de masculinitate, feminitate, sexualitate, parteneriat (căsătorie)</p>	<p>Interferența nevoilor familiale cu nevoile personale, manifestate în cadrul parteneriatului erotic</p>

Figura 2. Grila de explorare a interferenței mitologiilor familiale și comunitare cu nevoile personale

Cum se utilizează grila - repere

- **prima etapă** este desenarea a patru cadrane distincte, conform celor patru dimensiuni de analiză: feminitate, masculinitate, sexualitate, parteneriat/căsătorie;
- **a doua etapă** este aceea a umplerii celor patru subcadrane, după cum urmează: în primul subcadrant (stânga sus), se vor trece miturile, poveștile sau evenimentele referitoare la prima dimensiune - feminitate; apoi, în al doilea subcadrant (stânga jos), se vor trece nevoile familiale legate de dimensiunea la care ne referim. Întrebările care se folosesc aici sunt similare reperului 2 din construcția genogramei, privind descrierea persoanelor semnificative din genograma familială, și anume, în acest caz, putem colecta

informațiile pentru acest subcadram prin întrebări precum: „Ce se spunea în familia dvs. despre *a fi femeie?*”, „Cu ce este (era) asociată feminitatea în familia dvs.?”, „Pentru ce erau valorizate femeile. Dar devalorizate?”

Astfel, obținem date calitative cu privire la dinamica transmisiei psihice intergeneraționale, respectiv la planul intergenerațional.

După completarea planului intergenerațional, se va trece la planul transgenerațional reprezentat de:

- **etapa a treia** (cadranul din dreapta sus), unde vom completa secrete de familie, care sunt de două feluri:

1. lucruri, persoane, situații sau chiar secrete despre care nu se vorbește în afara familiei, ceea ce nu trebuie să știe ceilalți.

Întrebările pe care le folosim aici sunt: „Există lucruri pe care cei din familia ta evită să le discute în afara familiei, lucruri pe care nu trebuie să le afle alții?”, „Există evenimente, lucruri sau persoane despre care se evită a se discuta în afara familiei?”;

2. secrete, lucruri, persoane, evenimente despre care nu se vorbește în familie.

Un alt element al acestui cadran este acela al notării preocupării în legătură cu anumite situații, evenimente sau diverși membri din familie despre care subiectul (cel căruia i se aplică grila) dorește să afle informații sau de care este preocupat în scenariul său de viață.

Întrebările folosite aici sunt: „Există lucruri care te preocupă în prezent, legate de un anumit eveniment sau persoană din familie, despre care ai dori să afli mai multe?”

- **a patra etapă** (cea a completării cadranului din dreapta jos) este o etapă constatativ-generativă, a surprinderii modului în care interferează nevoile familiale cu nevoile personale, manifestate în cadrul parteneriatului sau relației de cuplu.

Grila de explorare a interferenței mitologiilor familiale și comunitare cu nevoile personale are următoarele funcții definitorii:

1. explorarea miturilor și mitologiilor familiale și comunitare referitoare la feminitate, masculinitate, sexualitate, parteneriat (căsătorie);

2. explorarea și identificarea mitologiilor familiale și comunitare ce influențează nevoile, așteptările și dorințele partenoriale;

3. explorarea și identificarea nevoilor, așteptărilor și dorințelor în relația de cuplu a subiecților asistați;

4. identificarea modului în care interferează mitologiile familiale și comunitare cu nevoile personale.

Scopul utilizării acestei grile este acela al demersului de demitologizare aplicat unui client în scopul surprinderii interferențelor nevoilor familiale cu cele personale (individuale), astfel putându-l ajuta să se ancoreze în propriile nevoi (Godeanu, 2011, pp. 204-208).

#35. Ce reprezintă și ce rol joacă ritualurile în cadrul familiei?

Descrise de S. Palazzoli (1980) și aprofundate de psihologul Robert Neuburger în cartea sa „*Les rituels familiaux*”, ele pot fi acordate perspectivei familiale - psihogenealogice. Ritualurile reprezintă slujbe sau ceremonii înfăptuite în sens religios, în baza unor reprezentări ritualice încadrate în diverse teme mitologice și arhetipale. Acestea își exprimă mesajul simbolic, implică persoana în totalitatea ei, conferă individului un sens superior și, în același timp, utilizează reprezentări întemeiate în spiritul epocii.

Ritualurile presupun o serie de acțiuni repetate la care participă toți membrii familiei, acțiuni ghidate prin expresii sau formule verbale și comportamentale specifice care marchează diverse aspecte (inițiere partenarială, sexuală, familială, căsătorie, legale, laice și religioase), inițierea religioasă a copiilor, ceremonii de

înmormântare și de comemorare, ceremonii aniversare sau de celebrare a succeselor și a realizărilor membrilor familiei, de confirmare a unei etape de dezvoltare (pubertatea, adolescența, maturitatea, retragerea sau pensionarea, parentalitatea și rolul de bunic). În sens generic, funcția principală a ritualurilor este aceea de a menține homeostazia grupului.

#36. Ce rol au sărbătorile în familie?

Obişnuințele și convențiile sociale nu reprezintă doar simple ritualuri desacralizate. Ele au rolul de a marca evenimentele importante ale unei comunități. La nivelul grupului familial, sărbătorile de familie sunt grupate în jurul unor personaje și al unor evenimente legate de viața acestora. Fie că este vorba de un eveniment fericit sau de unul nefericit, rolul sărbătorilor de familie este acela de a împărtăși credințe comune, de a reconfirma ceea ce este definitoriu pentru o familie. Prin intermediul unei sărbători în familie, sunt transmise elemente inter- și transgeneraționale, iar scopul lor este acela de a-i ajuta pe membrii familiei să introiecteze progresiv normele grupului de apartenență în cadrul social extins.

#37. Care sunt liniile directoare și valențele poveștilor din familie?

Fiecare familie are poveștile ei. Acestea sunt parte integrantă din ciclul evenimentelor pe care membrii familiei le-au trăit. Memorarea evenimentelor face posibilă persistența mesajului lor la nivel individual și grupal de-a lungul timpului. Astfel, poveștile devin vectori dinamogeni care îi mențin pe membrii familiei împreună.

Din argumentația precedentă, putem deduce faptul că poveștile din familie sau (mitologiile familiale) au atât valențe pozitive, cât și negative. Pozitivul și negativul trebuie privit prin prisma rolului constructiv sau distructiv la nivelul interacțiunilor membrilor grupului familial, în interiorul și exteriorul acestuia.

Fiecare poveste de familie are în centrul său unul sau mai multe mituri. De exemplu, mitul sacrificiului, mitul datoriei, al performanței, al fericirii, al reușitei, al suferinței, al bolii, al deznădăjduirii, al supraviețuirii ne pot indica valențele unor povești de familie care poartă aceste nume. Este important să reflectăm la modul în care ne identificăm cu o poveste din familie la nivelul alegerilor noastre din prezent și astfel vom obține răspunsuri valoroase privind libertatea noastră interioară, care este, totodată, expresia modului în care am introiectat valorile familiale și persoanele importante pentru noi.

În cadrul abordării unui client în manieră terapeutică psihogenealogică, explorarea planului mitologic familial și comunitar ne oferă informații asupra interferenței scenariilor antecesorilor cu scenariul de viață din prezentul unui client, ajutându-l astfel să iasă din povestea familiei și să se ancoreze în propriul scenariu de viață, ceea ce numim *demitologizare*.

#38. Putem vorbi de existența unei ideologii familiale?

Așa cum spuneam într-un paragraf anterior, din punct de vedere psihogenealogic, înțelegem prin mituri „un mod de a fi în lume”. Modurile particulare de a fi în lume, explicate prin ceea ce înseamnă a fi (femeie, bărbat, a te căsători, a fi în parteneriat, a te manifesta sexual), alcătuiesc, așa cum spunea psihanalista Piera Aulagnier (1975), o matrice de semnificații, concepută cu rolul de a integra familia în contextul transgenerațional și social. Integrarea familiei în lanțul social extins nu exclude, așa cum am văzut, și transmiterea aspectelor negative cu rol de constrângere a membrilor ce o compun și a libertății lor de mișcare, fapt ce poate reprezenta în mod paradoxal o modalitate prin care familia se apără de un exterior (social) perceput ca fiind periculos.

Rene Käes cuprinde miturile în ansamblul unei ideologii familiale și postulează existența unor funcții distincte a acesteia, cum ar fi:

- „funcția identificatoare: constituie o imagine familială, imagine emblemă pentru filonul familial;
- funcția de organizare: atribuie roluri, locuri și stataturi, contribuind la aplanarea sau la agravarea conflictelor, cu scopul păstrării imaginii idealizate a familiei;
- funcția de conținere: delimitează un context și instalează un spațiu de refugiu;
- funcția defensivă: impune prevalența mecanismelor de apărare familiale, de care depinde sistemul defenselor individuale când apare riscul distrugerii;
- funcția de reprezentare: furnizează elemente constitutive ale imaginii familiale și contribuie la protejarea imaginii sale” (Kaës, 1980, 1997, p. 117).

#39. Eu, dincolo de poveștile din familie?

Alegerile noastre nu sunt deloc întâmplătoare, ele sunt motivate de credințele noastre profunde. În fiecare familie există credințe și valori la care aderă membrii acesteia. Ele sunt transmise din generație în generație iar identificarea cu ceea ce este definitoriu ca modalitate de „a fi” a familiei este o condiție pentru ca grupul familial să continue de-a lungul generațiilor. Așadar, noi suntem purtătorii poveștilor din familie, pentru că ele ne-au creat repere existențiale după care ne ghidăm în societate. Este important să surprindem diversele mitologii legate de anumite aspecte ale vieții de familie.

Oricât am dori să nu ținem cont de o poveste din cadrul familiei, noi o conținem în plan latent și ne vom raporta la ea la un moment dat pentru că, așa cum am mai spus, legăturile noastre cu familia sunt indisolubile. De exemplu, chiar dacă noi ne alegem un

partener care să fie opus părinților sau bunicilor, afirmând că nu știm care sunt motivele pentru care l-am ales diferit, la o analiză atentă, vom surprinde asemănări ale partenerului de viață cu unul dintre părinți sau bunici. În psihoterapie, analiza ansamblului mitologic al clientului ne oferă informații asupra modelelor parentale introiectate sau rejectate (respinse) de client. Tocmai introiectarea sau rejectia prin contraidentificarea cu unul dintre părinți sau bunici ne arată modul în care clientul este tributar mitologiei familiale. Acest tribut îl poate împiedica, de exemplu, în inițierea sau menținerea unui parteneriat erotic.

Iată un exemplu sugestiv în acest caz:

Ioana, 35 de ani, medic, căsătorită de 5 ani cu Viorel. Ea vine în terapie reclamând dificultăți privind acceptarea și iubirea față de soțul ei, dublate de certuri și reproșuri reciproce cu privire la rolurile de soț și soție. Aceste dificultăți nu existau la începutul relației, ele apărând acum 2 ani, când ea și soțul ei s-au mutat împreună la casa lor. În acest sens, Ioana afirmă: *„La început, el îmi arăta că sunt cea mai importantă pentru el și că mă iubea așa cum eram eu (frumoasă, modernă, inovativă). Acum, îmi reproșează că nu mai sunt ca la început și că el își dorește o femeie de casă, gospodină. În prezent, abia dacă mai comunicăm. Cred că acum avem o relație bazată pe reproșuri, doar că îmi face din când în când cadouri și nu ducem grija zilei de mâine. Mă deranjează certurile noastre, dar m-am obișnuit cu ele, el nu se va schimba. M-am înșelat, am crezut că el este un bărbat educat, simpatic și sigur pe el, un bărbat care își dorește o femeie modernă, cum eram la începutul relației noastre și cum sunt și în prezent”*.

Analizând poveștile din familia Ioanei și a soțului ei, aflăm că, în ceea ce o privește pe Ioana, ea ne spune că femeile din familia ei erau valorizate de bărbați pentru că erau gospodine și nu ieșeau din cuvântul bărbaților. Ea s-a contraidentificat cu acestea și și-a propus să fie altfel, să trăiască cu un bărbat care să aprecieze asta la ea. Ioana spune că

bărbații din familia ei, în special bunicul, pe care l-a avut ca model de identificare, era sigur pe el, galant, știa să se poarte cu femeile și semăna foarte mult cu soțul ei.

Însă, pe parcurs, așteptările s-au schimbat. Soțul ei vrea ca ea să fie o femeie gospodină, lucru pe care nu i-l cerea la începutul relației. Întrebând-o pe Ioana cum erau femeile din familia soțului, ea ne spune că mama și bunica acestuia erau și sunt femei de casă, gospodine și supuse bărbatului. Ioana conștientizează că acest mod de a fi al femeilor din familia soțului ei l-au făcut pe acesta să aibă în latență (în plan mitologic) așteptări similare, pe care iată că le manifestă de ceva vreme în relația lor de cuplu.

Analizând cele declarate de Ioana, putem observa cum, odată cu mutarea în spațiul separat, al cuplului, s-au reactivat planurile mitologice ale celor doi parteneri. În acest mod, ei se situează mai mult în poveste decât în realitatea relației lor de cuplu. Astfel, fiecare transferă, prin așteptările pe care le au unul față de celălalt. Ioana așteaptă ca soțul ei să fie bunicul galant și sigur pe el, care știe să se poarte cu o femeie, iar soțul ei așteaptă de la ea să fie o femeie gospodină, precum mama și bunica lui. Fiecare dintre cei doi soți îl identifică astfel pe celălalt cu modelele din familiile lor. În acest mod, fiecare transferă masca părinților și a bunicilor asupra partenerului.

Cum spuneam, ei sunt ancorați mai degrabă în plan mitologic decât în timpul real al dinamicii lor de cuplu. Atât Ioana cât și soțul ei nu văd partenerul real din fața lor și rescriu secvențe comportamentale (în interacțiunile dintre ei) care le aparțin părinților și bunicilor.

Prin conștientizarea acestor așteptări care corespund mitologiilor familiale ale celor doi, Ioana reușește să diferențieze nevoile ei reale legate de ce așteaptă ea de la soțul ei și astfel, treptat (prin clarificări și separări succesive de acest plan mitologic), ea reușește să se ancoreze în planul real al relației de cuplu, cel numit „aici și acum”.

Ea devine conștientă de ce anume are nevoie de fapt soțul ei (de atenție și de validare în rolul de bărbat capabil să-i ofere iubire și înțelegere), așa cum reiese din spusele ei. Prin conștientizarea defazajului între timpul poveștilor din familie și timpul real al relației lor de cuplu, Ioana descoperă modalități de a-și exprima adevăratele ei nevoi și îl ajută și pe soț să se exprime, negociind astfel satisfacerea lor și validarea reciprocă în rolurile de soț și de soție, neatribuind mitologiilor familiale, ci ancorate la nevoile lor reale.

Prin punerea Ioanei în contact cu ansamblul mitologiilor ei și ale soțului ei privind rolurile preluate și modul în care era privit parteneriatul în familiile lor de origine, ea a reușit să iasă treptat din povești, prin ceea ce numim „demitologizare”, stabilind reperele reale de interacțiune dintre ea și soțul ei, repere ce sunt ancorate la nevoile lor reale, expectate a fi satisfăcute.

Iată deci, așa cum am văzut în acest exemplu, că poveștile din familie pot fi tratate ca o banalitate, nefiind conștienți de forța lor în prezent, pentru că putem afirma cu tărie și siguranță că noi nu vom fi ca părinții noștri, că noi am introiectat modelele parentale, chiar dacă ne contraidentificăm cu ele. Astfel ne putem situa în poveste mai mult decât ne place să credem.

Din acest motiv, consider că este esențial, într-o intervenție psihogenealogică (mai ales când este vorba de dinamica relației de cuplu), să facem o analiză a planului mitologic familial și comunitar, generator de roluri, și expectanțele care decurg din manifestarea lor. Doar așa putem ieși din poveste și putem fi conștienți de adevăratele noastre nevoi, nemanifestate sau astupate de cele familiale.

#40. Cum pot fi poveștile de familie rodul unei nefericiri în relaționare?

Prin intermediul cazuisticii asistate în cadrul demersului psihogenealogic, am observat impactul poveștilor de familie în viața clienților, impact materializat prin trăiri dureroase, adesea sufocante,

transpuse în modalitățile dezadaptative și repetitive de relaționare a acestora cu membrii familiei, dar și cu ceilalți. Mai departe, ilustrez câteva dintre aceste modalități prin intermediul cărora o poveste de familie se poate scrie și rescrie din generație în generație.

Așadar, efectele dezadaptative ale unor povești de familie se pot observa prin următorii indicatori semnificativi:

- dificultatea bunicilor de a se face înțeleși de nepoți și imposibilitatea primilor de a transmite unele tradiții și implicit refuzul nepoților de a urma tradițiile de familie;
- impunerea de către bunici și părinți a unor moduri coercitive punitive de educație și implicit neglijarea nevoilor de creștere și dezvoltare conformă vârstei biologice și emoționale a copilului;
- impunerea de către bunici a unei legături de sacrificiu față de copiii și nepoții lor prin menținerea acestora (bunicilor) în stare de dependență autoindusă;
- dificultăți privind relaționarea părintelui cu copilul său exprimate prin: dificultatea părintelui de a se face înțeles, ascultat și respectat de către copil; dificultatea părintelui de a înțelege nevoile copilului și de a accepta autonomia - independența copilului manifestată prin diversele alegeri pe care acesta le face; dificultatea părintelui de a-și confirma copiii în alegerile pe care le fac (profesie, alegerea partenerului), de a-i confirma în rolul de adult; dificultatea părinților de a respecta granițele între ei și copiii lor, granițe care să evidențieze respectul și dreptul la intimitate și la propria viață.

Aceste dificultăți generate de poveștile familiale conduc în scenariul de viață al descendenților la:

- dezamăgiri existențiale;
- renunțarea la nevoile personale și tendința de a ține cont de nevoile părinților;
- dificultăți referitoare la „a primi” și „a da” în viață și în contexte specifice;

- manifestarea constantă a unui sentiment de vinovăție față de propriile alegeri și trăiri și a sentimentelor de datorie față de antecesori;
- incapacitatea de identificare cu modelul parental;
- dificultăți privind disponibilitatea de a gestiona crizele personale și provocările existențiale;
- dificultăți în asumarea identității de rol-sex, ce se referă la parentificarea copiilor în cadrul familiei;
- autosabotarea până la renunțarea la propriile alegeri pentru a fi acceptat de familie și de societate.

Prin intermediul unei analize transgeneraționale, putem surprinde rolul și sensul poveștilor de familie (al mitologiilor familiale și comunitare) și astfel îi ajutăm pe clienții noștri să recreeze bazele unor legături de familie securizante de ambele părți, prin reconectarea la adevăratele nevoi, în mod asumat.

Transgeneraționalul

În cuprinsul capitolului anterior, am ilustrat o serie de elemente ce alcătuiesc partea conștientă a transmisiei psihice în cadrul grupului familial. Așa cum spuneam în capitolul 1, domeniul psihogenealogiei cuprinde atât fenomene conștiente, cât și inconștiente. Ne vom referi în continuare la elementele inconștiente ce dinamizează legăturile dintre membrii grupului familial, elemente ce se constituie în mod particular sub denumirea de scenarii transgeneraționale.

#41. Ce reprezintă conceptul de *transmisie psihică transgenerațională*?

Ne-am referit în capitolul precedent la dimensiunea conștientă prin care se transmite viața psihică de la o generație la alta. Folosind o formulare metaforică, putem spune că modalitatea de transmisie psihică intergenerațională reprezintă vârful icebergului, dacă psihicul ar putea fi reprezentat în această manieră. Ceea ce se află în adâncuri este tocmai partea care ne poate surprinde prin modalitățile ei de producere, este ceea ce scapă controlului conștient. Privind această afirmație din punct de vedere psihogenealogic, facem referire la ceea ce în literatura de specialitate poartă numele de *transmisie psihică transgenerațională*.

Menținerea și dinamizarea legăturilor familiale se realizează în mare parte în mod inconștient, iar efectul lor se reflectă la nivelul scenariilor transgeneraționale specifice fiecărui grup familial. Așadar, transmisia psihică transgenerațională conține ansamblul mecanismelor identificării, proiecțiilor, secretelor, încorporărilor, al multiplelor aspecte ce caracterizează funcționarea familiei în baza unui inconștient denumit familial.

#42. Care sunt elementele ce definesc planul transgenerațional?

În domeniul psihogenealogic, spațiul transgenerațional este reprezentat de familie. Pe scena familiei se creează, se produc și se dinamizează mecanismele și fenomenele vieții psihice conștiente și inconștiente care se concretizează în adevărate scenarii transgeneraționale. Pentru a oferi o imagine de ansamblu, enumerăm aici elementele definitorii planului transgenerațional, elemente ce sunt prezentate pe larg în cuprinsul fiecărui capitol.

Astfel, elementele ce caracterizează și constituie acest plan în dimensiunea sa dinamică sunt: mecanismele introiecției, proiecției, identificării proiective, încorporarea, alianțele inconștiente, secretele de familie, fenomenul de criptă și fantomă, relațiile-capcană și scenariile-capcană, loialitățile invizibile, mecanismul repetiției, elemente ce se pot structura în sens adaptativ și evolutiv pentru grupul familial dar mai ales psiho(patologic), ceea ce se încadrează domeniului patologiei familiale psihogenealogice, patologie pe care psihanaliztii de origine maghiară Nicolas Abraham și Maria Torok au numit-o „maladia genealogică familială” (Abraham, Torok, 1987, pp. 232-240).

#43. Cum ne influențează pierderea unei persoane alegerile din prezent?

Explicarea acestei întrebări ne pune în situația de a aduce în discuție fenomenul doliului și al implicațiilor acestuia la nivel transgenerațional. Folosită în diverse moduri de expresie - „a fi în doliu”, „a intra în doliu”, „a purta doliu” și „a-și face doliul”, „a fi în doliu patologic” - aduce în prim-plan situația pierderii.

Din perspectivă psihogenealogică, ne referim la două modalități de producere a fenomenului doliului:

- pierderea unei persoane dragi prin dispariția sa (moarte).

De cele mai multe ori, cel care rămâne în urmă are sarcina de a trece printr-un travaliu de doliu care să-i permită separarea de

persoana dispărută. Acest lucru este un proces dureros, deoarece există un atașament față de persoana dispărută. Totodată, prin intermediul travaliului de doliu, persoana rămasă revine, treptat, în prezent, într-o manieră în care acesta să fie ancorat în propriile nevoi.

▪ separarea, divorțul de o persoană cu care am trăit o perioadă de timp.

După orice relație bazată pe atașament și dragoste, este nevoie de o perioadă de doliu în care partenerii să-și clarifice (individual sau de comun acord) ceea ce au trăit, pentru a se putea separa emoțional și a putea reintra în alte relații partenoriale fără a exista riscul repetării modalităților interacționale dezadaptative.

O dimensiune particulară a fenomenului doliului se regăsește la nivelul situațiilor de abandon sau de renunțare ori pierdere a unui loc de muncă, a unei profesii sau chiar a unei părți importante a structurii și schemei corporale, inclusiv mutilarea corporală (intervenție chirurgicală, accident, boală dermatologică severă etc.). Aceste situații reprezintă provocări existențiale sau trecerea într-o altă etapă a vieții.

Revenind la problematica inconștientului familial, doliul patologic se observă prin fenomenele de criptă și fantomă. Cripta și fantoma aduc în prim-plan antecesorul decedat și descendentul, care nu poate suporta pierderea suferită, preluând secvențe comportamentale, moduri de a simți sau a gândi proprii antecesorului. În acest caz, descendentul se află sub efect inconștient, fantomizat (locuit de persoana dispărută prin aspectele expuse anterior). În lipsa unui sprijin din partea aparținătorilor sau a psihoterapeutului, o persoană aflată sub efectul fantomei poate dezvolta patologii extreme, precum tulburări comportamentale pasagere, migrarea în delir sau o boală psihică.

#44. Ce este acela un mandat transgenerațional?

Conceptul de *mandat transgenerațional* a fost introdus în literatura de specialitate de psihologul de origine română Serge Lebovici, prin care se desemnează ideea unei misiuni pe care descendenții o au de îndeplinit, de înfăptuit, o moștenire transmisă din generație în generație în sens transgenerațional. ***Mandatul transgenerațional*** se caracterizează printr-un pol pozitiv, atunci când descendenții se identifică cu misiunea în sens conștient și asumat (în lipsa unor constrângeri interioare care să blocheze evoluția personală), și printr-un pol negativ, în sensul în care descendenții trebuie să rezolve toate problemele și provocările existențiale în care antecesorii nu au reușit. Soluția extremă a descendenților (ne referim aici la copii) de a duce la bun sfârșit mandatul transgenerațional, deci de a îndeplini misiunea trasată de antecesori, se realizează, așa cum afirmă și Eiguier (2006), prin instalarea unei patologii a darului și a datoriei patologice, patologie exprimată de nevoia pe care o simte un copil de a se achita de datoriile față de părinți sau de antecesori. În acest mod, copilul se comportă față de părinți sau de bunici printr-o grijă permanentă legată de starea lor de bine, grijă în care, paradoxal, independența celor implicați într-o astfel de relaționare este pusă sub semnul întrebării, creând și întreținând fenomenul dependenței și codependenței. Se instalează astfel o politică a darului și a datoriei care, la nivelul descendenților, creează sentimente de culpabilitate inconștientă prin intermediul căreia descendenții resimt în permanență nevoia de a se achita de datorii, încercând să restabilească astfel echilibrul la nivel transgenerațional.

Adesea, restabilirea echilibrului presupune costuri substanțiale din partea descendenților, costuri ce se resimt în planul economiei lor psihice. Exemple care să ilustreze formele mandatelor transgeneraționale în cadrul grupului familial sunt multiple. Enumerăm doar câteva dintre acestea: datoria de a păstra averea familiei, datoria de a fi performant pentru a duce mai departe numele familiei, datoria de a

face un părinte fericit, datorită de a face copii pentru a-i face pe părinți fericiți și a se simți utili, datorită de a nu refuza diversele daruri oferite de antecesorii, datorită de a menține un mariaj etc.

#45. Ce este acela un obiect transgenerațional?

Pentru înțelegerea termenului de **obiect transgenerațional**, este nevoie să ne întoarcem la miezul argumentărilor psihanalitice privind tipurile de obiecte descrise prin intermediul studiilor efectuate de reprezentanții domeniului. Așadar, prezentăm pe scurt modurile în care sunt surprinse obiectele transgeneraționale.

În primul rând, psihanaliza vede în termenul de obiect un corelativ al iubirii (sau al urii), relația în cauză este cea a persoanei totale, sau a instanței eului ca un obiect vizat el însuși ca totalitate (persoană, entitate, ideal); desemnează ceea ce pentru subiect este obiect de atracție, obiect de iubire și, la modul cel mai general, o persoană. El este totodată un **obiect total** - o persoană exterioară subiectului care este recunoscută ca având drepturi, sentimente, nevoi, speranțe, forță, slăbiciuni, insecurități ca ale propriei persoane.

Odată cu studiile psihanalistei Melanie Klein, conceptul de obiect a cunoscut și alte forme, precum:

- **obiectul parțial** este un tip de obiect vizat de pulsuniunile parțiale, fără ca acesta să implice o persoană, în ansamblul ei. Este vorba mai ales de părți ale corpului, reale sau fantasmatică, și de echivalenții lor simbolice. Chiar o persoană se poate identifica sau poate fi identificată cu un obiect parțial. Obiectul parțial poate fi sân, hrană, penis. În concepția lui Karl Abraham, psihanalist, iubirea parțială de obiect constituie una dintre etapele „dezvoltării iubirii de obiect”. Obiectul parțial este în mod special miza procesului de încorporare. Obiectul parțial, sânul sau altă parte a corpului, este înzestrat fantasmatic cu caractere asemănătoare celor ale unei persoane (de exemplu, persecutor, liniștitor).

În acord cu descrierea tipului de obiect parțial, psihanalista Melanie Klein particularizează obiectul parțial în:

- **obiect „bun” și (sau) obiect „rău”**, termeni introduși de Melanie Klein pentru a desemna primele obiecte pulsionale, parțiale sau totale, iar calitățile de „bun” sau de „rău” le sunt atribuite în funcție de caracterul lor gratifiant sau frustrant și în baza proiecției asupra lor a pulsuniilor libidinale sau destructive ale subiectului.

Obiectul bun și (sau) rău este un obiect care, inițial, a fost un obiect total, dar care s-a clivat (splitat) în obiect bun sau rău, clivajul constituind primul mod de apărare împotriva angoasei. Obiectul total va fi de asemenea clivat (în mamă bună, mamă rea). Obiectele bune sau rele sunt supuse proceselor de introiecție și proiecție. Potrivit Melaniei Klein, aceste obiecte sunt, de fapt, imago-uri sau imagini deformatate fantasmatic ale obiectelor reale pe care se bazează;

- **obiectul intern** este reprezentat de obiectele de iubire introiectate de un copil în interacțiune intersubiectivă cu persoanele care îl investesc emoțional; el este totodată reprezentarea unei persoane despre o altă persoană, manieră care seamănă cu felul în care copilul își reprezintă mama. Este o amintire, o idee, o fantezie referitoare la o persoană, un loc, un lucru, așa cum este descris în cadrul teoriei relațiilor de obiect. Obiectul intern poate fi o imagine pe care copilul și-o construiește referitor la o anumită persoană. Obiectele interne sunt rezultatul proceselor de încorporare și introiecție, care alcătuiesc ansamblul fenomenelor psihice interne.

- **obiectul extern** este un termen ce desemnează o persoană reală, un loc sau un lucru pe care subiectul în cauză îl investește emoțional;

- **obiectul tranzițional** este un termen introdus de psihopediatrul Donald Wood Winnicott pentru a desemna un „obiect material ce are valoare electivă pentru sugar și copilul mic, în special în momentul adormirii, obiect care îi va permite ulterior copilului să realizeze tranziția de la prima relație orală cu mama la veritabila relație de obiect”.

Continuând linia de argumentare a Melaniei Klein, Wilfred Bion, unul dintre discipolii ei reprezentativi, clasifică obiectele sub două forme:

- **obiecte bizare (obiecte netrasformabile)**, termen propus de Bion pentru a face referire la persoane sau obiecte - semnificanți existenți în formă brută. Adesea, obiectele bizare sunt asociate cu conținuturi nemetabolizate. Obiectul bizar a fost definit de Bion pornind de la lucrul său cu cazurile de bolnavi psihotici. Obiectul bizar este urmarea unei proiecții masive a sentimentelor și percepțiilor copilului mic psihotic, precum și a organului perceptiv și a organului de gândire, rezultatul fiind vidarea copilului mic și mutilarea corespunzătoare a imaginii în care toate aceste rămășițe sunt violent proiectate. Existența unui obiect brut ne trimite la modalitatea de transmisie directă a afectului prin negarea unor părți din obiect sau a existenței totale a obiectului, ce corespunde unor conținuturi bizare în psihism;

- **obiectul obstrucționist** este un termen introdus tot de Bion. Este vorba despre un obiect ce reprezintă transformarea interiorizată a imaginii interne materne, în urma atacurilor de tip holocaust ale copilului mic psihotic împotriva imaginii materne și în strânsă îmbinare cu ea. Odată interiorizat, acest obiect nu numai că refuză să conțină proiecțiile, ci ajunge să atace și să obstrucționeze încercările copilului mic de a fi curios sau încercările de a conține sau a dobândi cunoașterea (Bion, 1993, p. 19-31).

Pornind de la aceste clasificări ale principalelor tipuri de obiecte (sau moduri de manifestare a obiectelor în cadrul spațiului transgenerațional), specifice psihogenealogiei, amintim de:

- „**obiectul transgenerațional** este un termen introdus de psihanalistul Alberto Eiguer (1999) prin care acesta se referă la un înaintaș, un bunic sau un părinte, un unchi, o mătușă care generează fantasme și provoacă identificări la unul sau la mai mulți membri ai familiei. Obiectul transgenerațional este un obiect investit. Conceptul

de obiect transgenerațional se referă deci la un obiect pe care persoana în cauză îl investește sub diverse forme emoționale.

Printr-o clasificare, regăsim obiectul transgenerațional sub diverse forme, precum:

- **obiectele idealizate**, așa cum le-a denumit Eiguer, reprezintă obiecte, persoane față de care se întrețin conduite de datorii. Acest termen este luat în considerare atunci când vorbim de fenomenul de patologie de transmisie a darului, cu referire la nevoia pe care o resimte copilul în raport cu părinții săi, nevoia de a se achita de datorii;

- **obiecte-gardian**, a căror încărcătură în raport cu psihismul părinților necesită o elaborare particulară; de exemplu, persoanele din familie ce realizează o funcție de control în raport cu ceilalți membri ai familiei, la nivel transgenerațional;

- **obiecte antecesori** precum:

- **antecesorul obiect fantomă** - nereprezentat, negândit; de exemplu, un personaj care păstrează un secret (familii cu un grad ridicat de disfuncționalitate, narcisice);

- **obiectul unui doliu nefăcut sau obiectul antecesor ideal** (doliul în familiile în care acesta este foarte greu de realizat);

- **obiectul antecesor impostor** (acțiunile transgresive nu sunt șterse, dispărute, dar sunt justificate, prezentate ca un proces - familiile perverse);

- **obiectul dorințelor oedipiene** (obiectul investit de unele familii, cazul familiilor cu funcționare nevrotică)” (Eiguer, Ciccone, 1999, pp. 77-80, 90-94, 99);

- **obiectul încorporat sau obiectul fantomă (fantomă psihică)** reprezintă un obiect care nu a fost transformat prin transmisie transgenerațională. Obiectul fantomă este o formațiune a inconștientului familial care nu a fost niciodată conștientizată și care se transmite în baza mecanismului identificării introiective și a încorporării din psihismul antecesorului în psihismul descendentului, așa cum explică Abraham și Torok. Fenomenul de încorporare (a obiectului) este generat de

identificarea proiectivă care se află la baza dinamicii criptei psihice și a fantomei psihice (obiect încorporat). Identificarea introiectivă generează introiectarea obiectului. Obiectul încorporat (fantomă psihică) nu este transformat prin transmisie, în timp ce obiectul introiectat este transformat și integrat în Eul subiectului, în structura sa internă, fără a avea efect de alienare, așa cum se întâmplă în cazul fenomenului de fantomă psihică. Când vorbim despre fantomă psihică, vorbim despre absența doliului;

- **obiectul înlocuitor sau gazda fantomei** poate fi orice persoană care înlocuiește obiectul pierdut prin moarte sau prin despărțire. Un copil care apare după pierderea celui anterior este un copil înlocuitor. Un partener sau o parteneră care apare imediat după o pierdere sau o despărțire conjugală este un partener înlocuitor. Dorințele, așteptările, nevoile pe care persoana pierdută nu le mai poate satisface sunt proiectate în relația cu partenerul înlocuitor. *Fantoma psihică* a persoanei pierdute este prezentă în noua relație, iar obiectul cu funcție de înlocuitor devine *gazda fantomei psihice*. În practică, se poate observa acest tip de obiect prin intermediul a ceea ce Serge Lebovici a numit *copil înlocuitor*. Pentru părinți, copilul înlocuitor este, pe de o parte, un alt copil, iar pe de altă parte, inconștient, este același, așa cum spunea Michel Hannus (2007). Copilul se va simți permanent comparat și în competiție cu fratele său pierdut și idealizat;

- **obiect sau obiecte purtătoare de secrete rușinoase**, termen introdus de Serge Tisseron, prin care acesta face referire la obiecte, atitudini, fapte care creează goluri în istoria familială. Obiectele purtătoare de secrete rușinoase ne duc cu ideea la diversele tipuri de secrete care trebuie să rămână ascunse tocmai pentru a proteja pe cineva de rușine, așa cum afirma Tisseron. Unele secrete rușinoase observate în practica analitică se referă la conduite ce implică crima, violul, incestul (Eiguer, Carel, Fustier, Aubertel, Ciccone, Kaës, 1997, 2006, pp. 17-53). Aceste tipuri de obiecte le regăsim la nivelul grupului familial și ele reprezintă indicatori importanți ai modurilor în care au fost transmise legăturile de iubire între membrii săi.

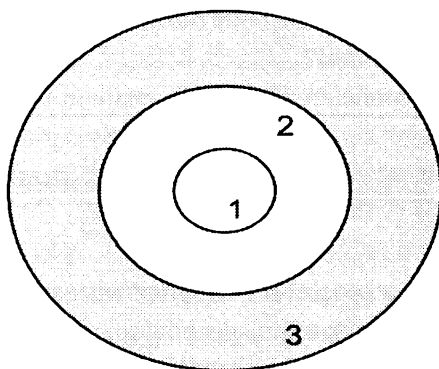
#46. Care este raportul dintre planul intergenerațional și cel transgenerațional?

Conceptualizarea în domeniul psihogenealogiei s-a realizat prin analiza dinamicii conștiente și inconștiente, a mecanismelor și a fenomenelor ce caracterizează inconștientul familial.

Așadar, prin intermediul genogramei, putem face o analiză a interferenței planurilor inter- și transgeneraționale, surprinzând dinamica interdependentă dintre cele două planuri.

#47. Ce este spațiul transgenerațional?

Spațiul transgenerațional este spațiul familial în sens psihogenealogic, purtătorul conținuturilor conștiente și inconștiente, validate sau invalidate, investite cu sens existențial familial. Spațiul transgenerațional este „scena de desfășurare” a scenariilor transgeneraționale. Aici se creează, se păstrează și se transmite istoria colectivă. Spațiul transgenerațional este locul unde se întâlnesc spațiul identitar și cel intergenerațional. Raporturile dintre spații în cadrul psihogenealogic poate fi reprezentat grafic astfel:

- Spațiul identitar al subiectului (1)
- Spațiul intergenerațional (2)
- Spațiul transgenerațional (3)

Figura 3. Dinamica spațiului transgenerațional în raport cu spațiul subiectului

#48. Ce este aceea o reprezentare transgenerațională?

Pornind de la ceea ce înseamnă a re-prezenta, adică producerea unei percepții anterioare, din perspectivă interacțională, specialiștii domeniului psihanalitic se referă la reprezentare prin asocierea termenului cu modul în care o persoană își reprezintă un obiect - obiectul iubirii. În sens psihogenealogic, obiectele iubirii sunt copiii, părinții, bunicii, străbunicii sau orice altă persoană din interiorul grupului familial și astfel ne referim la reprezentarea transgenerațională. Alberto Eiguer și Albert Ciccone (1997) (1999) consideră reprezentarea transgenerațională (denumită în literatura de specialitate și „familia transgenerațională fantasmată”) ca fiind o reconstrucție fantasmatică inconștientă la care aderă toți membrii familiei. Ea funcționează ca un mobil cu rol structurant sau destructurant la nivelul grupului familial. Modul în care membrii unei familii își reprezintă rolurile, pozițiile și interacțiunile determină o dinamică specifică fiecărei familii (Eiguer, Carel, Fustier, Aubertel, Ciccone, Kaës, 1997, 1999, pp. 151-163).

#49. Cum se poate citi potențialul dezadaptativ al unei transmisii la nivel transgenerațional?

Așa cum spuneam în cadrul capitolului 2, inconștientul familial se transmite din generație în generație prin simptome, acte ratate sau boli, ceea ce exprimă potențialul dezadaptativ al unui membru din familie și totodată a familiei în esența ei psihogenealogică.

#50. Există o hartă a spațiului transgenerațional?

Conceptul de spațiu transgenerațional se referă la ansamblul tuturor conținuturilor conștiente sau inconștiente, validate sau invalidate, investite cu sens existențial familial. Spațiul transgenerațional este teritoriul unde se creează, se păstrează și se transmite istoria transgenerațională. În acest spațiu, granițele temporale sunt coexistente, fluide și rigide în același timp, participând la dinamica transmisiei psihice

inter- și transgeneraționale ce caracterizează arborele psihogenealogic în ansamblul său. Spațiul transgenerațional este un spațiu conținător al spațiilor ce-l constituie (spațiul identitar personal și spațiul intergenerațional). Genograma familială este însăși harta prin care se poate observa spațiul transgenerațional, cu evenimentele metaforă și cu actorii ce l-au constituit. Prin construcția genogramei, putem observa modalitățile prin care se trasează în mod simbolic și interacțional istoria fiecărui membru din familie.

Afirmam inițial că spațiul transgenerațional are rol structurant sau destructurant și acest rol se poate observa prin modalitățile prin care membrii familiei trasează granițele în interiorul grupului familial. De exemplu, unui copil i se poate interzice accesul în anumite spații (camere) ale casei, ceea ce îl va face pe acesta să se simtă confirmat sau infirmat în familia sa. Sunt binecunoscute interdicțiile precum „*Nu ai voie să ieși din camera ta!*” sau „*Nu ai voie aranjezi tu lucrurile în casă, decât atunci când o să fie casa ta și o să aduci un ban în casă!*”. Prin aceste interdicții, copilul, adolescentul sau tânărul primește un mesaj referitor la libertatea lui de mișcare în spațiul casei, la modul în care părinții sau ceilalți membri ai familiei îi respectă deciziile sau îl confirmă în sensul maturizării sale.

La extrema cealaltă, se află situațiile în care copilului sau adolescentului nu i se pun limite și acesta își asumă tot spațiul casei în manieră tiranică. Adesea, bunicii sau chiar părinții afirmă: „*Lasă copilul să facă ce vrea el, nu-l certa atunci când strică ceva!*”.

Mesaje ca acesta exprimă modalitatea prin care copilului mic nu i s-au trasat reguli și limite și ajunge adolescent, dispunând de spațiul personal al celorlalți membri din casă, prin acapararea acestui spațiu, folosirea sau distrugerea obiectelor celorlalți.

Atât într-un caz, cât și în celălalt, copilul ajuns adult tânăr fie va avea dificultăți în asumarea spațiului prin migrarea în virtual (prin contraidentificare spațială), fie va rămâne dependent de spațiul casei

și nu se va putea desprinde de spațiul familial în sensul asumării unui spațiu tranzițional (cum este cel al facultății) sau cel al cuplului (în cazul intenției de a iniția un parteneriat erotic), fie va abandona spațiul casei prin conduite de absenteism și rămânerea temporară în spații precum sălile de jocuri, de internet, cluburile, barurile și alte medii ce includ relaxarea în grupul de prieteni, medii în care tinerii se simt confirmați, validați în identitatea lor de rol-sex (masculină sau feminină). În acest mod, ei își manifestă nevoi și așteptări care sunt satisfăcute de membrii grupului în spații care permit satisfacerea lor, precum cele menționate anterior, satisfacere care, paradoxal, are, de cele mai ori, un efect dezadaptativ. Ne referim la regresia tinerilor la un stadiu al satisfacerii imediate a nevoilor ce nu suportă amânare, ceea ce întârzie procesele de maturizare și dezvoltare personală.

Scenariul transgenerațional - un scenariu de familie

Așa cum orice film bun are la bază un scenariu complex, tot așa istoria oricărei familii poate fi un scenariu de film. În cadrul abordării transgeneraționale, filmul grupului familial poartă denumirea de scenariu transgenerațional.

#51. Ce reprezintă un scenariu transgenerațional?

Scenariul transgenerațional reprezintă filmul familiei sau înlănțuirea evenimentelor-metaforă care au traversat o familie din generație în generație. Un scenariu transgenerațional conține toate elementele inconștientului familial, elemente care, analizate prin intermediul genogramei, ne oferă chei existențiale asupra modului în care acest scenariu se poate regăsi în alegerile pe care fiecare dintre noi le facem în prezent.

#52. Cum se scrie un scenariu familial psihogenealogic?

Fiecare dintre noi își poate scrie viața sub forma unui scenariu de film în care fie poate avea rolul principal sau poate juca succesiv mai multe roluri. Este nevoie de un scenarist pentru a pune pe hârtie ceea ce s-a trăit pe cont propriu, dar și în sens grupal. La scrierea unui scenariu transgenerațional sau a filmului familiei iau parte toți actorii implicați, atât cei prezenți cât și cei absenți (dispăruți) antecesorii. Un scenariu poate fi scris la persoana întâi prezent, dar întotdeauna el va conține referiri la persoanele care au traversat câmpul existențial al celui care este actorul principal. Modurile noastre interacționale construite în relație cu membrii familiei noastre de origine sunt cele desfășurate într-un timp transgenerațional, însă filmul familiei este trăit în mod personal de fiecare membru din familie.

Elementele oricărui scenariu transgenerațional cuprind:

- actorii și rolurile prefigurată;
- relațiile cu potențial adaptativ și dezadaptativ;
- elementele de fond (spațiul transgenerațional sau scena familiei);
- evenimentele de viață trăite;
- evenimentele pierdute, uitate, neacceptate, traumele nemetabolizate ale membrilor familiei devenite simptom sau secrete de familie;
- dinamicile interacționale latente și manifeste;
- granițele intrafamiliale și perturbări ale acestor granițe;
- rolurile contaminate și defazate în raport cu prezentul;
- elementele de psiho(patologie) interacțională transgenerațională;
- întreaga psihodinamică a dezvoltării transgeneraționale cu implicațiile în plan individual și grupal (familia) și cu efecte specifice de-a lungul generațiilor.

Pentru a înțelege, a diagnostica și a interveni la nivel individual și grupal, este nevoie să decriptăm forța dinamică a unui scenariu transgenerațional în prezent, „aici și acum”. Totodată, este nevoie să reconstituim prin intermediul unui travaliu transgenerațional ansamblul și sensul evenimentelor care au constituit istoria unei familii, istorie ce se poate citi în alegerile, dificultățile existențiale și greșelile unui client.

Doar așa clientul poate resemnifica traumele antecesorilor și se poate re poziționa în sens constructiv față de aceștia, în sensul asumării propriului destin.

#53. Care sunt elementele definitorii ale unui scenariu transgenerațional?

Analizând filmul unei familii, putem spune că elementele

definitorii ale unui scenariu transgenerațional sunt elementele care determină dinamica specifică a familiei. Specificitatea dinamicii fiecărei familii se referă la modurile caracteristice (particulare și proprii) de transmitere a conținuturilor psihice de către antecesori descendenților. Astfel, enumerăm câteva elemente definitorii ale unui scenariu transgenerațional, precum:

- rolurile actorilor din familie (părinți, bunici, străbunici, copii și corolarele lor valorice, mame bune, bunici agresivi, copii supraadaptați, copii de înlocuire, copii de investire narcisică, copii parentalizați, părinți etc.);

- mecanismele și fenomenele inconștientului familial (introiecție, identificare, identificare proiectivă, proiecție, repetiție, încorporare, cripta și fantoma, loialitatea familială etc.);

- relațiile pe care le stabilesc membrii unei familii între ei (relații de ajutor, de sabotare, relații toxice, relații de substitut), relaționarea prin inversarea rolurilor (copii parentali, părinți regresați emoțional); relații-capcană (relații cu caracter patogen care îi mențin pe indivizi în interacțiuni cu caracter dependent și co-dependent, vicios, dezadaptativ și patologic;

- elemente nemetabolizate transmise transgenerațional (secrete, traume).

Prin aceste elemente, fiecare scenariu transgenerațional se poate citi în prezentul unui individ și, prin intermediul unui proces de analiză transgenerațională, se poate întrerupe lanțul unor transmisii dureroase și blocante pentru întreg grupul familial.

#54. Ce înseamnă dinamica antecesori - descendenți?

Orice familie presupune o dinamică specifică, un mod unic de funcționare a membrilor ce o compun, o interdependență între planul intergenerațional și cel transgenerațional. Continuitatea grupului familial de-a lungul generațiilor presupune circulația conținuturilor psihice dintre antecesori și descendenți.

Maniera în care se transmit conținuturile psihice poate fi ilustrată astfel: antecesorii reprezintă partea activă a transmisiei, iar descendenții sunt receptorii acestei transmisii (partea pasivă). Dimensiunea intergenerațională, corelată cu cea transgenerațională, se poate observa la nivelul scenariului transgenerațional comun atât antecesorilor, cât și descendenților.

#55. Ce este acela un obiect transgenerațional? (completare)

Revenim la exemplificarea conceptului de „*obiect transgenerațional*” introdus de psihanalistul Alberto Eiguer (1999), la care am făcut referire în cadrul răspunsului la întrebarea numărul 45. Așadar, **obiectul transgenerațional** se referă la un înaintaș, un bunic sau un părinte, un unchi, o mătușă ce reprezintă obiectul unei investiri emoționale, al mecanismului identificării, în baza relațiilor de atașament care se stabilesc în cadrul grupului familial, ce generează fantasme și provoacă identificări la unul sau la mai mulți membri ai familiei. Prin intermediul identificării, un obiect poate fi investit și fără a fi fost cunoscut. De exemplu, părinții îl pot investi pe copil cu imaginea bunicului, atribuindu-i atitudini și comportamente, pornind de la simpla lui asemănare cu acesta. Această identificare se produce deși copilul nu se află în relație directă cu bunicul sau chiar dacă nici măcar nu l-a cunoscut, așa cum argumentează Albert Ciccone prin afirmația: „*Identificarea în general și identificarea proiectivă în particular reprezintă calea regală a transmisiei psihice inconștiente*” (Eiguer 1999, apud Ciccone, 1999, pp. 77-80). Identificarea cu antecesorul îl obligă pe copil să adere la scenariul familial inconștient, înscriindu-l pe acesta în ansamblul legăturilor grupale constituite deja înainte de nașterea sa. Odată cu transmiterea conținuturilor psihice cu rol formativ pentru grupul familial, se transmit și conținuturile neprelucrate precum trăiri traumatice, secrete sau încorporări. Obiectele transgeneraționale au misiunea de a menține și a perpetua legăturile familiale.

În sensul argumentațiilor anterioare, menționăm clasificarea obiectelor transgeneraționale pe care a realizat-o Alberto Eiguer postulând existența a trei tipuri de astfel de obiecte, pe care le enumerăm aici, încă o dată:

- „obiectele-gardian cu încărcătură în raport cu psihismul părinților, obiecte ce necesită o elaborare intrapsihică particulară;
- obiectele idealizate care generează și întrețin fenomenul datoriei patologice;
- obiecte purtătoare de secrete rușinoase care creează goluri în istoria familială” (Eiguer, Carel, Fustier, Aubertel, Ciccone, Kaës 1997, pp. 14- 75).

#56. Care este miezul unui scenariu transgenerațional?

Un scenariu transgenerațional se menține de-a lungul generațiilor prin forța pe care o generează și prin natura lui conștientă (ansamblul miturilor familiale și comunitare), dar și prin cea inconștientă (mecanismele inconștientului familial). Analizând, în cadrul cercetărilor doctorale, ceea ce este definitoriu grupurilor familiale, prin intermediul genogramei, psihoterapeuta Cristina Denisa Godeanu a observat că, în funcție de evenimentele-metaforă pe care le-au trăit membrii familiilor, se pot contura teme definitorii care exprimă direcția de dezvoltare familială de-a lungul generațiilor. Autoarea a numit aceste teme familiale „teme-nucleu” și le-a definit ca fiind vectorii dinamogeni sau (miezuri) care dinamizează scenariile transgeneraționale antrenând repetiții și restructurări specifice ale rolurilor polarizate la nivel familial. Temele-nucleu ce caracterizează o familie la un moment dat se asociază cu miturile și ritualurile familiale care au prezervat familia și au o conotație arhetipală. Ele concentrează polaritățile neintegrate între care oscilează membrii familiei la un moment dat. În jurul temei-nucleu

sunt constelate **evenimentele-metaforă** ce pot fi identificate la un moment dat într-o istorie familială transgenerațională.

Prin definiție, temele-nucleu sunt vectorii dinamogeni ai scenariilor transgeneraționale, antrenând repetiții și restructurări specifice ale rolurilor polarizate transgenerațional.

Pentru exemplificare, menționez pe scurt temele-nucleu (care se regăsesc la nivel familial în polaritate) descoperite în cadrul practicii clinice:

▪ tema-nucleu (TN) abandon-pierdere versus dependență.

Evenimentele-metaforă asociate acestei teme sunt: pierderea spațiului identitar (prin deportare sau migrare, mutări dintr-o locuință în alta pe motive de schimbare a locului de muncă sau necesitatea unui spațiu mai mare, separarea firească de familia de origine, deportări, exil, situații de refugiere), pierderea persoanelor dragi, pierderea bunurilor și a averii familiei, pierderea copiilor (prin moarte sau situații de înfiere), pierderea partenerilor de viață (prin moarte, dispariție sau divorț), pierderea identității (situații de abandon, înfiere, dispariția părinților, boală psihică), pierderi generate de unele boli somatice (pierderea membrelor, paralizie, pierderea unui organ intern prin accidente), pierderea vieții. În familiile centrate pe un astfel de scenariu, pierderea și abandonul capătă un sens de preservare a familiei.

Teama de pierdere și de abandon generează comportamente de dependență și control, integrate unor scenarii-capcană care se transmit transgenerațional. Descendenților li se transmite o mitologie în care pierderea și abandonul sunt teme principale;

▪ tema-nucleu (TN) deșrădăcinare versus înrădăcinare.

Evenimentele-metaforă asociate acestei teme sunt: pierderea se referă la spațiul original identitar prin emigrare, deportare sau mutare nevoită din spațiul familial în alt spațiu, dependența de un spațiu, de persoane, de substanță, lipsa de mobilitate și de activism,

imobilizarea din motive somatice cu afectarea în special a picioarelor (paralizie, amputarea picioarelor, miastenie).

Dezrădăcinarea este asociată pierderii spațiului identitar, asociat la rândul său cu câteva evenimente istorice precum războaiele și regimurile totalitare - dictatoriale. Reacția familiei românești la pierderea spațiului identitar și la dezrădăcinare se observă și în prezent prin lipsa granițelor clare, opțiunea pentru a locui în regim de familie extinsă, întârzierea separării tinerilor de părinții lor, neconfirmarea în rol de adult, neconfirmarea în roluri partenoriale, tipice pentru confuziile identitare specifice dezrădăcinării. În România, putem vorbi despre un model cultural legat de creșterea copiilor cu implicații în asumarea sau neasumarea parentalității. Multe generații de copii români au fost și încă sunt crescuți de bunicii lor. În această situație, părinții acestor copii întârzie asumarea parentalității iar copiii se confruntă cu sentimentul abandonului. Între copii și părinții lor se creează o relație de frătrie care nu exclude competiția. În astfel de situații, abuzul emoțional și fizic este prezent.

Evenimentele-metaforă ale unei familii care a suportat repetate dezrădăcinări vizează reparator înrădăcinarea. Pattern-urile repetitive prezente într-o familie ce are ca temă înrădăcinarea vs. dezrădăcinarea au ca scop înrădăcinarea. Dependența de un spațiu, atașamentul în raport cu o anumită casă, lipsa de mobilitate, imobilizarea din motive somatice sunt o reacție la pierderea spațiului, la pierderea casei, la pierderea pământului.

▪ tema-nucleu (TN) slăbiciune versus putere. Evenimentele-metaforă asociate sunt: statutul, situații în care se face uz de comportamente centrate pe nevoia de control, autoritate, masculinitate, posesiunea unor bunuri materiale. Aceste evenimente atrag, în polaritate, slăbiciunea, dependența emoțională, submisivitatea, dependența de substanță (alcoolism în special), sărăcia, lipsa bunurilor materiale, incapacitatea fizică;

▪ tema-nucleu (TN) control versus lipsa controlului.

Evenimentele-metaforă asociate acestei teme sunt: situații în care membrii familiei au exercitat atitudini rigide în raport cu ceilalți, evenimente bazate pe controlul celorlalți, intruziune, reguli stricte care exclud nevoile personale. Această temă este prezentă frecvent în dinamica transgenerațională a familiilor cu toxicomani. În polaritate, regăsim slăbiciunea ca modalitate de afirmare, prezentă inadecvat în raport cu situațiile existențiale. De exemplu, o persoană cu această temă-nucleu utilizează excesiv controlul în mediul familial, dar este incapabilă sau manifestă slăbiciune în ceea ce privește rolul său la serviciu, unde ar trebui să acționeze ferm. Lipsa controlului este asociată violenței, exceselor, dependenței de alcool, dependenței de alte substanțe;

▪ tema-nucleu (TN) supraviețuire versus moarte.

Evenimentele-metaforă asociate acestei teme sunt: pierderile de vieți omenești, pierderea spațiului identitar, pierderea obiectelor investite emoțional, pierderea unor părți corporale prin accidente, dispariții neașteptate ale unor membri din familie. Asociate acestor evenimente, persoanele care au definitorie această temă vor dezvolta atitudini și comportamente de dependență față de spațiu, persoane sau substanță. În baza fenomenului de loialitate familială, o persoană se poate identifica cu un înaintaș pe care l-a pierdut și a cărui dispariție este greu de suportat, astfel instalându-se comportamente înalt patogene la nivel somatic și psihic prin declanșarea unor boli (Mitrofan, Stoica (Godeanu), 2005, pp. 37-38, 124-125, apud Godeanu, Godeanu, 2009, pp. 239-246).

La aceste teme menționate anterior, adaug o alta pe care am descoperit-o în urma cercetărilor efectuate, și anume *tema darului și datoriei*.

▪ tema-nucleu (TN) darul versus datoria. Evenimentele-metaforă asociate acestei teme sunt: darurile oferite de familie copiilor, prin obiecte sau atitudini ce implică obligația restituirii,

evenimente ce au la bază comportamente centrate pe sacrificiu și datoriile implicite impuse de astfel de comportamente, atitudini intruzive și de violare a spațiului personal. Efectul acestei teme la nivelul descendenților se traduce prin incapacitatea de a spune nu, incapacitatea de a refuza, dificultatea de a primi, de a te simți important, confuzia granițelor între ceea ce este propriu și ceea ce aparține celorlalți, nevoia excesivă de performanță, dependența emoțională în raport cu persoanele semnificative, sentimente de vinovăție și atitudini nevrotice de reparație. Reparația poate merge până la nevoia de a fi răspunzător pentru fericirea celuilalt și a putea crede că se poate trăi în locul celuilalt. Această temă am descris-o pe larg în lucrarea „Metamorfozele generozității - experiența relațională între dar și datorie” (2013).

#57. Cum se poate ieși din scenariul familial pentru a trăi propriul scenariu? Putem schimba destinul familial?

Scenariul transgenerațional este înscris în scenariul individual al fiecărui membru din familie într-o versiune atât subiectivă, cât și obiectivă. Fiecare individ conține elementele scenariului transgenerațional (filmul), deoarece, înainte ca el să se fi născut, s-a scris istoria sa de familie. În acest sens, copilul care vine pe lume este înscris în filiație prin transmiterea conținuturilor psihice de la antecesorii săi (părinți, bunici, unchi străbunici), pentru că aceștia sunt cei care îl ajută pe copil să-și construiască propria identitate.

În continuarea argumentării, spunem că este important să fim conștienți de dinamica scenariului nostru familial (transgenerațional), de modul în care s-a realizat transmisia conținuturilor psihice, adică de felul în care ne influențează alegerile din prezent ceea ce au trăit antecesorii noștri. Numai printr-o analiză și o decriptare a mesajelor din spatele evenimentelor-metaforă trăite de antecesori putem să ne eliberăm de constrângerile, credințele, blocajele și decalajele

comportamentale (la nivel de rol manifest și latent) pentru a nu repeta un trecut dureros. În acest sens, afirmăm că ne putem schimba destinul prin înțelegerea destinului antecesorilor (a motivelor care i-au determinat să răspundă la provocările vieții într-o manieră adaptativă sau dezadaptativă) și astfel să schimbăm cursul evenimentelor pe care le putem experimenta prin descoperirea propriilor nevoi și necesități, prin încheierea unor afaceri de familie cu caracter dezadaptativ. Aceste lucruri presupun, pe lângă conștientizarea dinamicii dintre antecesorii și descendenți, resemnificarea evenimentelor traumatice, descoperirea și implementarea unor noi modalități de a fi în sensul dezvoltării noastre ca persoane întregi (așa cum spunea și Carl Gustav Jung).

#58. Ce este acela un scenariu-capcană?

Scenariile-capcană sunt conturate în jurul temelor-nucleu și al relațiilor-capcană la a căror scriere participă persoane semnificative, cunoscute sau necunoscute, din viața acestuia. Așa cum afirmă autoarea Cristina Denisa Godeanu, scenariul-capcană este un proces interacțional cu potențial patogen, greu destructibil și cu funcție de prezervare a mitului familial. Persoanele din familie, cuprinzând, bineînțeles, și antecesorii necunoscuți pentru unii membri, imprimă roluri bine definite care se manifestă în viața descendenților în mod inconștient. Nucleul-capcană al unui scenariu se constituie și funcționează la nivel inconștient. Astfel, una dintre caracteristicile unui scenariu-capcană este aceea că poate fi transmisibil, intergenerațional și transgenerațional.

Pe măsură ce scenariul-capcană se conturează, individul începe să-și experimenteze și să-și exerseze rolul, fiind în relații-capcană cu cei care participă la scenariu. El caută, în același timp, confirmarea în rolul pe care și l-a „asumat”. Cu cât confirmarea este mai puternică, cu atât rolul se instalează mai rigid iar mecanismele de funcționare ale capcanei devin mai sofisticate. X, de exemplu,

caută confirmarea aceluia scenariu în care el este bărbatul-șef care știe ce vrea și este neînduplecat. În ce context o fi fost inițiat acest scenariu? Putem face câteva ipoteze. X și-a dedicat toată viața tatălui sau X a avut un tată-șef său... X și-a însușit comportamentul unui înaintaș, fără ca el, bineînțeles, să fie conștient de acest lucru. Așadar, în crearea unui scenariu-capcană, sunt foarte importante elementele ce țin de inconștientul familial.

În cazul toxicomanului și al altor marginali, putem vorbi și despre un scenariu-capcană social. Atunci când ai fost etichetat ca toxicoman, începi, fără să vrei, să participi la acest scenariu. Un scenariu-capcană social este la fel de rigid ca un scenariu-capcană familial. El este întemeiat tot pe mituri, dar de data asta, este vorba despre mituri sociale. Mesajul cărții lui Jean Bergeret, „Les Toxicomanes parmi les autres”, este că toxicomania nu există, ci este vorba despre fabricarea unui mit periculos pentru toată lumea. Riscul de a intra în acest scenariu-capcană social este foarte mare pentru un toxicoman, mai ales dacă se suprapune peste scenariile prescrise din interiorul familiei din care el face parte (Stoica (Godeanu), 2002, pp. 9-16, 2009, pp. 220-222).

#59. Ce este acela un contrascenariu?

În cadrul abordării psihogenealogice, termenul de scenariu polar sau contrascenariu se referă la situația legată de teme-nucleu care implică polaritatea. Scenariile polare sunt scenariile fantasmatică ce țin de partea de umbră a inconștientului familial, care generează evenimente-metaforă, grupate în jurul unei teme-nucleu care se menține transgenerațional. După cum bine știm, tema-nucleu implică polaritatea.

Contrascenariul este o soluție de supraviețuire la care recurge un membru din familie pentru a-și putea trăi viața în afara presiunii exercitate de familie. Iată trei exemple în acest sens:

1. un copil căruia i se cere să fie performant pe multiple planuri adoptă ca reacție intrarea în contrascenariu. Inițial, el se conformează, devine silitor, performer, dar, pe parcurs, nemaiputând să suporte presiunea familială, se trezește în situația de a abandona studiile sau de a alege o profesie total opusă pregătirii sale. Această alegere reprezintă soluția de compromis a copilului, ca răspuns la neglijența părinților în ceea ce privește nevoile și opțiunile sale reale în viață;

2. un alt caz este acela în care o tânără se contraidentifică cu modelele ei feminine și alege să fie total opusă acțional și caracterial față de femeile din familia ei. Contraidentificarea, în acest caz, duce de la alegerea unui partener de viață total opus idealului familial promovată sau impus prin forța poveștilor familiale la alegerea unei profesii ce reprezintă un contraideal de viață;

3. un tată cu studii medicale înalte își orientează fiul spre dobândirea unei cariere de medic strălucit, la fel ca el. Tatăl reușește parțial, fiul absolvă cu merite facultatea de medicină însă ulterior abandonează profesia și intră în contrascenariu, ducând o viață dezordonată care implică consumul de droguri. E un stil de viață care nu are nimic de-a face cu viața pe care a visat-o tatăl său pentru el. În acest sens, tânărul afirmă, prezervându-și nevoia reală de a fi confirmat și acceptat: *„Atunci când sunt cu prietenii mei sunt altcineva, sunt eu așa cum vreau să fiu, ei mă acceptă, așa mă simt bărbat.”*

Așadar, iată cum, pentru a putea să-și confirme propriile nevoi, unii membri ai familiei aleg să se desprindă în mod provizoriu de presiunea scenariului familial constrângător, migrând într-un scenariu polar unde însă se păstrează în latență conflictul și dependența de scenariul familial.

#60. Care sunt scenariile familiale întâlnite în practica clinică?

Scenariile transgeneraționale au ca miez teme-nucleu specifice fiecărui grup familial. Așadar, pornind de la teme-nucleu

exemplificate, menționăm existența unor scenarii precum:

- scenariul transgenerațional al dezrădăcinării și al nevoii de înrădăcinare;
- scenariul transgenerațional bazat pe problematica abandonului și pierderii;
- scenariul transgenerațional centrat pe moarte și supraviețuire;
- scenariul transgenerațional centrat pe boală;
- scenariul transgenerațional centrat pe dependență și control;
- scenariul transgenerațional centrat pe putere și slăbiciune;
- scenariul transgenerațional centrat pe datoria patologică.

Forța acestor scenarii este transmisibilă de-a lungul generațiilor și astfel ele devin marcatorii sau liniile de falie în dezvoltarea grupului familial, pe care le regăsim la nivelul alegerilor noastre din prezent.

Numele meu este...

Ce relevă alegerea prenumelui unei persoane? Cine participă la alegerea prenumelui unui copil în cadrul grupului familial? Iată două întrebări la care putem reflecta pentru a descoperi ce semnifică numele fiecăruia dintre noi. Așadar, care este semnificația prenumelui ales de părinți sau de alți membri ai familiei, ce se află dincolo prenumele prin care ne recomandăm celorlalți?

#61. EU sunt... numele meu este...?

În cadrul asistării clienților prin intermediul genogramei, este foarte important să observăm modalitatea prin care aceștia se raportează la prenumele pe care l-au primit de la părinți sau de la un membru semnificativ din familie. Pentru fiecare persoană, prenumele este foarte important și intim în același timp, deoarece el spune ceva despre cel care îl poartă. Prenumele este totodată o modalitate de prezentare a ceea ce este definitoriu pentru cineva. În acest sens, o persoană se poate simți confortabil cu prenumele pe care îl are sau se poate contraidentifica, fiindu-i nefamiliar sau chiar inutilizabil și lesne de înlocuit cu un altul.

Analiza prenumelui din punct de vedere psihogenealogic este foarte importantă atunci când alcătuim un arbore genealogic, deoarece astfel putem descoperi modalitatea prin care părinții ne-au ales numele, putem observa ce avem în comun cu persoanele din familie care poartă același prenume, dar și modalitatea noastră de a ne raporta la grupul familial.

Cine a ales acest nume și în ce scop?

Ce i-a determinat pe părinții noștri să ne aleagă prenumele și ce poveste este brodată în legătură cu acesta?

Suntem tentați să răspundem imediat la aceste întrebări printr-o argumentație logică (prin referire la membrii familiei care au participat la alegerea prenumelui). De asemenea, este posibilă căutarea unor răspunsuri în dicționare unde putem găsi interpretări ale prenumelor. Este o interpretare plauzibilă, însă, în această manieră, ne situăm în afara perspectivei psihogenealogice. Important din punct de vedere psihogenealogic este să descoperim semnificația reală a prenumelui pe care îl purtăm. Decriptarea mesajului din spatele prenumelui înseamnă descifrarea rolului (sau a rolurilor) cu care părinții sau unii membri ai grupului familial îl asociază. Acest lucru este important deoarece unui copil îi sunt atribuite anumite roluri (adesea prin identificarea cu un antecesor) sau așteptări ale membrilor familiei. În acest sens, ne întoarcem la conceptul de mandat transgenerațional și descoperim misiunea înscrisă în prenumele copilului. Un copil se va identifica treptat cu prenumele pus de părinți, deoarece el este confirmat în rolurile asociate prenumelui de către membrii familiei sale sau, în cazurile în care acesta se simte devalorizat, ajunge să se contraidentifice și astfel să-și atribuie singur un alt prenume.

Prin descifrarea sensului prenumelui fiecăruia în cadrul sistemului familial, descoperim așteptările părinților sau ale antecesorilor de la noi. În acest sens, putem începe cercetările în familia noastră de origine prin a ne întreba părinții la ce s-au gândit atunci când ne-au ales un prenume, cu ce asociază ei acest prenume și la ce/cine s-au raportat în momentul alegerii acestuia. Astfel, putem afla povestea din spatele prenumelui, poveste care este înscrisă în scenariul transgenerațional al familiei fiecăruia dintre noi.

#62. La ce se referă conceptul de identitate?

Explicația termenului de identitate o regăsim în scrierile lui Carl Gustav Jung. Acesta definește conceptul ca o tendință inconștientă a unei persoane de a se comporta ca și cum două entități

neasemănătoare ar fi de fapt identice. Astfel de entități pot fi amândouă interne, fie amândouă externe, fie una internă și alta externă.

„Identitatea este o configurare personalizată și integrează un ansamblu de fenomene ce țin de copilăria timpurie, înainte de apariția diferențierii clare între subiect și obiect. Identitatea primară, un concept mai degrabă metaforic, se referă la imago-urile, fantezmele, sentimentele pozitive și negative pe care le dezvoltă un bebeluș în cadrul diadei fuzionale dintre el și mama lui; *potrivit lui Jung*, copilul trăiește într-o stare de identitate cu părinții săi, în mod deosebit cu mama sa. Astfel, identitatea se conturează prin diferențierea treptată a subiectului de obiect și reprezintă prototipul normal sau patologic prin care se va manifesta ulterior în diferite stadii ale dezvoltării, cunoscând diverse forme de manifestare” (Samuels, Shorter, Plaut, 2005, p. 112).

Așa cum afirmă Albert Ciccone (1999), în sens psihogenealogic, mecanismul identificării (cu un antecesor sau cu un membru din familie) și cel al identificării proiective constituie principalele modalități de creare a identității. Prin analiza genogramei, putem descifra rolul fiecărui membru în cadrul spațiului familial transgenerațional. Ne referim la identitatea de sex-rol și la observarea perturbațiilor acesteia, manifestate prin dificultăți privind asumarea masculinității sau a feminității.

Manifestarea identității de rol-sex în cadrul familial și în relațiile partenoriale presupune totodată conștientizarea rolurilor latente și manifeste. Analiza acestor roluri prin intermediul genogramei se realizează pornind de la identificarea mecanismelor ce întrețin manifestarea rolurilor-cheie la nivel familial.

Această analiză a rolurilor echivalează cu analiza dinamicii rolurilor la nivel inter- și transgenerațional prin surprinderea pattern-urilor și a scenariilor de viață. Această analiză vizează clarificarea rolurilor manifeste și latente, corelată cu surprinderea sensului relațiilor dintre membrii grupului familial. Numai prin intermediul

unei analize profunde a dinamicii rolurilor existente la nivel familial, o persoană poate conștientiza poziția sa în cadrul scenariului transgenerațional și astfel se poate diferenția prin clarificarea nevoilor și așteptărilor în raport cu diferiți membri ai familiei.

#63. Care sunt modurile prin care putem analiza semnificația prenumelui?

Așa cum spuneam la începutul acestui capitol, analiza prenumelui unei persoane ne oferă informații relevante privind motivele conștiente, dar mai ales inconștiente ale alegerii lui. În acest sens, reluăm explicația expusă în manualul „*Psihogenealogie. Diagnoza, intervenția și vindecarea istoriei familiale*” (2010). Analiza prenumelui o putem face luând în considerare următoarele repere de analiză:

- „o primă analiză a prenumelui o putem face analizând prenumele ce apar în genograma personală (a persoanelor din familia de origine); astfel, putem constata că există nume care se repetă și care pot fi o alegere a hazardului sau putem descoperi, dacă privim cu atenție, că fiecare nume poate semnifica un mesaj în cadrul familiei;
- o altă modalitate este aceea de a ne întreba ce înseamnă prenumele pe care îl purtăm pentru noi înșine. Vom descoperi în ce mod ne asumăm prenumele nostru și cu ce personaj din familie ne identificăm sau ne contraidentificăm. Totodată, putem descoperi care este motivul pentru care preferăm să ni se spună într-un anume fel sau să ne identificăm cu o poreclă.

Analiza prenumelui ne poate dezvălui totodată un secret de familie (cineva care a ales numele copilului raportându-se la o iubire consumată în secret).

Prenumele unui membru din familie poate fi legat de evenimente care au marcat existența antecesorilor săi. Alegerea sau respingerea unui nume în familia de origine poate fi cheia istoriei familiei sub raportul identității noastre și a antecesorilor noștri.

În toate cazurile, prenumele este emblema identității unui individ, a modului său unic de a se raporta la sine însuși și de a se recomanda celorlalți.

- Care este personalitatea celui care poartă un anumit prenume și care este legătura dintre acel prenume și ceea ce a existat înaintea sa, alte prenume din familia de origine a unui individ?
- Care este relația celui care poartă un anumit prenume cu familia sa și cu ce asociază acest prenume?
- Ce înseamnă pentru cineva prenumele său?
- Care sunt secretele pe care un prenume le ascunde? Ce secrete a ascuns familia în prenumele dat unui copil?

Iată câteva întrebări după care operăm în analiza prenumelui în psihogenealogie.

Semnificația prenumelui nostru este înscrisă în cadrul familiei și precede nașterea noastră. Noi suntem înscriși într-un program numit „scenariu” - scenariul de viață al părinților noștri. De când ne naștem, suntem „condiționați” genealogic într-o istorie familială care ne precede. Prenumele fiecăruia dintre noi are o influență covârșitoare asupra modului nostru de a fi, în relație cu ceilalți, ceea ce implică dezvăluirea unei părți din identitatea noastră. Modul personal de dezvăluire a prenumelui ține de raportul cel mai intim ce privește asumarea sau neasumarea identității noastre.

Analiza prenumelui dat unui copil în familia sa de origine ne conduce la a lua în considerare unele concepte fundamentale din cadrul psihogenealogiei: copil imaginat, copil fantasmă, copil narcisic, copil de înlocuire, copil mitic și mandat transgenerațional” (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010, pp. 84-86).

#64. La ce se referă identitatea de rol-sex?

Pornind de la termenul de identitate așa cum a fost el definit de Jung, în sensul unei configurații ce integrează un ansamblu de

fenomene ce țin de copilăria timpurie, în sens psihogenealogic, identitatea privește tocmai structurarea unui rol de adult în dimensiunea sa de gen, feminină sau masculină, și manifestarea acestor dimensiuni în cadrul parteneriatului erotic sub denumirea de rol-sex masculin sau feminin.

Identitatea de rol-sex feminină sau masculină se formează prin intermediul interacțiunii dintre antecesorii și descendenți. Astfel, bunicii și părinții îi ghidează pe copii în procesul de identificare cu identitatea de gen pe care o au încă de la naștere. Prin confirmare, se formează roluri sau configurații structurate, cea de femeie și cea de bărbat. Conturarea acestor identități se va manifesta pe tot parcursul vieții. La nivelul relației de cuplu, putem vorbi de roluri identitare latente și manifeste. Aceste două roluri le putem identifica transgenerațional prin modalitățile repetitive de manifestare la nivelul membrilor grupului familial, devenind roluri-cheie cu semnificație primordială în menținerea temelor-nucleu și a miturilor familiale. Rolurile-cheie reprezintă vectori atitudinali și comportamentali cu scop determinant pentru indivizi. În sens transgenerațional, este important să analizăm balanța rolurilor identitare cheie, prin analiza mitologiilor centrate pe feminitate și masculinitate ale antecesorilor și implicit ale descendenților.

Revenind la sensul rolurilor-cheie în cadrul parteneriatului erotic de care aminteam anterior, tipul particular de manifestare a acestora în funcție de caz ne poate oferi informații asupra asumării, dificultăților în asumarea rolurilor, dar și asupra neasumării rolurilor sau inversării lor în sens polar cu caracter de deficit (de exemplu, ne referim la personaje feminine polarizate masculin, suplinind rolul bărbaților din familie, dar și la bărbați polarizați feminin, exercitând un rol matern). În acest sens, putem spune că persoanele în cauză prezintă un deficit de feminitate sau de masculinitate, în funcție de caz, întâmpinând dificultăți în ceea ce privește exercitarea acestor roluri sau referitoare la modalitățile de confirmare reciprocă, atunci

când vorbim de confirmarea partenerilor de cuplu, unul în raport cu celălalt în rolul de bărbat (soț) sau de femeie (soție).

#65. De câte tipuri de copil putem vorbi din punct de vedere transgenerațional?

Analizând prin intermediul genogramei rolurile pe care le poate avea un copil în cadrul scenariului transgenerațional, putem vorbi de câteva tipuri distincte, precum:

- **„copil fantasmă”** - reprezintă proiecția inconștientă a părinților asupra copilului. Este vorba despre nevoia părinților de a avea un copil care să corespundă copilului interior dezirabil și care să vindece rănilor narcisice ale acestora. În acest sens, autorii Manzano, Palacio Espasa și Zilkha, în cartea lor, *«Scenarii narcisice ale parentalității»*, vorbesc de proiecția unor scenarii narcisice parentale asupra copilului. Într-o altă argumentare, Serge Lebovici amintește de copilul fantasmă în relație cu complexul Electra;

- **copil imaginat** corelat al copilului fantasmă este un termen introdus de psihologul F. Pedersen pe baza psihanalizei freudiene cu privire la fenomenul proiecției. În acest sens, autorul afirmă că acest tip de copil imaginat este efectul dorinței de a fi însărcinată. Explicația acestui termen o regăsim în scrierile lui Lebovici, care afirmă că un copil este proiectat încă înainte de a se naște. Scenariul său de viață începe să fie scris de părinții săi și chiar de antecesorii, așa adăuga eu. Copilul imaginat exprimă dorința părinților de a fi însărcinați, deci și a tatălui, pentru că, așa cum spune Lebovici, „acest copil imaginat se dezvoltă și la tată, chiar dacă lui îi trebuie adesea mai mult timp pentru a se simți «însărcinat». Fantasmele materne care se activează în cursul îngrijirilor acordate copilului real și imaginat constituie o bază esențială pe care copilul va putea să-și constituie propria istorie.

- **copil mitic** este un termen exemplificat de psihanalistul Jean Laplanche prin analiza operei lui Richard Strauss, *«Femeia fără*

umbră». Este redată situația unei femei lipsite de umbră, care nu poate fi mamă, chiar dacă încearcă să preia umbra altei femei. În acest exemplu, umbra (care îi lipsește mamei) semnifică ansamblul transmisiei mitologiilor introiectate de aceasta copilului. În acest fel, ea îl înscrie în lanțul transgenerațional din care copilul face parte. De calitatea transmisiei mitologiei introiectate de mamă unui copil depind asumarea culturii în care a crescut mama și perceperea în sens de creștere a atitudinilor manifestate de mamă față de cel mic, în contextul culturii de care cei doi aparțin;

- **copil narcisic**, termen preluat din psihanaliză pe baza teoriei narcisismului și utilizat de Lebovici, prin intermediul căruia autorul se referă la modalitatea de investire narcisică a copilului de către părinții săi. Narcisismul parental este proiectat asupra copilului care are datoria sau mandatul transgenerațional de a vindeca rănilor părinților. Copilul trebuie astfel să reușească ceea ce părinții lui nu au reușit, cu prețul abandonării propriilor nevoi și menținerii acestuia încapsulat în scenariul narcisic parental - transgenerațional. Investirea narcisică poate merge până la respingerea unui copil pe criteriul aspectului său fizic diferit de cel al unuia dintre părinți. În situații de adopție, adesea regăsim atitudini de respingere în momentul întâlnirii cu un copil, invocând nepotrivirea sa cu fizicul părinților de adopție.

- **copil de înlocuire** este un termen propus spre utilizare, în cadrul abordării transgeneraționale, de psihologul Michel Hannus, referindu-se prin acesta la copilul care apare după pierderea celui anterior, fiind, pentru părinții săi, un copil de înlocuire. În inconștientul părinților, acest copil este același cu cel pierdut. Efectul acestui tip de investire și identificarea endocriptică (așa cum au afirmat Abraham și Torok) este acela al unei comparații permanente. În acest sens, copilul de înlocuire se va simți tot timpul comparat și în competiție cu fratele său pierdut și idealizat. Această situație are implicații în scenariul de viață al viitorului adult, deoarece identitatea

sa va fi permanent pusă sub semnul întrebării, întrucât el se dezvoltă ca «gazdă» pentru «fantoma psihică» a copilului pierdut. Copilul înlocuitor va trăi identificat cu un mort.

Situația de a investi un copil cu rol de înlocuire a altuia pierdut are la bază doliul nefăcut al părinților și, astfel, copilul de înlocuire devine purtător al fantomei. Copilul înlocuitor va avea datoria să nu dispară, să nu se îmbolnăvească, să nu i se întâmple ceva rău, să trăiască veșnic. Aceste așteptări din partea părinților se constituie în ceea ce Cristina Denisa Godeanu a numit «sindromul globului de cristal» (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010, pp. 86-89).

#66. Cât de necesar este pentru fiecare să aibă un spațiu doar al lui?

Raporturile individului cu spațiul interior și exterior lui sunt indispensabile dezvoltării sale în sens identitar. Practic, prin raportarea sa la ceea ce simte și prin constituirea Eului, copilul devine conștient de sine și astfel se delimitează treptat de ceea ce nu este. Prin delimitare de exterior, el se diferențiază de ceilalți și totodată își construiește treptat spațiul său identitar, asumându-și-l, pentru că acesta a existat în burta mamei sale (primul său spațiu identitar) și continuă să existe în habitatul în care el trăiește împreună cu mama și familia sa extinsă. Modul în care un copil își va asuma spațiul identitar pe parcursul dezvoltării sale echivalează cu transmiterea unei baze de siguranță pentru viitorul adult. Astfel, putem observa, în funcție de modul de asumare sau de neasumare a spațiului identitar originar, sentimente, atitudini și comportamente din partea acestuia, precum: neacceptarea propriei corporalități, dificultăți de relaționare cu ceilalți ilustrate prin evitarea relaționării, relaționare ambivalentă sau refuzul relaționării până la izolare. Aceste aspecte exprimă natura securizantă sau insecurizantă a granițelor introiectate (în formă mai mult sau mai puțin rigidă) de

către copil și proiectate de acesta în relaționarea sa cu ceilalți. În cazuri extreme de patologie a spațiului identitar, întâlnim migrarea în spațiul virtual, în drog sau în delir.

#67. Ce se întâmplă atunci când cineva este privat de spațiul identitar?

Așa cum am spus în finalul explicațiilor anterioare, pierderea spațiului identitar este o situație traumatică. Putem vorbi de pierderea spațiului prin natura situațiilor în care poate ajunge o persoană, precum deportare, pierderea casei, pierderea spațiului personal prin intruziunea altei persoane - temporară sau permanentă. Aceste tipuri de pierderi nemetabolizate îi determină pe mulți oameni să migreze în spații unde își pot satisface nevoia de securitate, cum ar fi spațiul virtual (Internet), migrarea în alcool sau în drog, în spații exterioare (cluburi, săli cu jocuri de noroc), relații partenoriale fantasmatică sau delir.

#68. Despre câte configurații ale spațiului putem vorbi din punct de vedere psihogenealogic și care sunt raporturile noastre interacționale cu acestea?

În continuare, prezentăm pe scurt principalele configurații ale spațiului, observate în practica clinică, cuprinse de autoarea Cristina Denisa Godeanu în lucrarea „*Spațiul Identitar. Locul privilegiat al întâlnirii cu antecesorii*” (2013).

Principalele configurații ale spațiului ce exprimă o relație dinamică specifică între individ și ceea ce este fizic în apropierea lui sunt: spațiul identitar originar - casa, spațiul identitar corporal, spațiul identitar fantasmatic (surogat) (platformele virtuale), spațiul identitar tranzițional, spațiul identitar național, spațiul identitar concentraționar - cadrul totalitar, spațiul identitar de tip fantomă, spațiul identitar al relației de cuplu.

În ceea ce privește raporturile noastre interacționale cu spațiul, putem menționa următoarele aspecte:

- luarea în stăpânire a spațiului - posesiunea;
- construirea unui spațiu;
- repararea spațiului;
- păstrarea spațiului;
- expunerea spațiului;
- părăsirea spațiului - deposedarea de spațiul personal.

Așa cum afirmă autoarea, „identitatea noastră este întotdeauna legată de ocuparea unui spațiu care să ne permită diferențierea în raport cu ceilalți și, astfel, să ne construim un mod propriu de a fi. În ciuda multiplelor reprezentări arhitecturale, spațiul personal poartă amprenta individualității noastre și a modului în care am decis să trăim, acționând asupra lui. Un lucru este cert: reprezentarea spațiului personal și a celui familial ne poate conduce la descoperirea unor noi orizonturi, a unor noi spații, adevărate hărți existențiale.

Evidențierea modalităților de reprezentare a spațiului identitar, cristalizate în configurații specifice ale acestuia în raport cu dinamica intrafamilială, ne ajută să ne descoperim locul și spațiul unde putem trasa granițele între ce considerăm a fi al nostru și ce este al celorlalți. De asemenea, prin conștientizarea mecanismelor inconștiente care au participat la constituirea identității noastre și prin intermediul rolurilor identitare derivate din acestea, putem reuși să ne re poziționăm simbolic și real față de evenimentele și persoanele cu ajutorul cărora am trasat reperele spațiului nostru identitar. Astfel, putem construi adevărata hartă interioară a spațiului nostru identitar, pe care o vom proiecta în realitate, în scopul conștientizării adevăratelor nevoi și așteptări, mobilurile care dau sens vieților noastre” (Godeanu, 2014, pp. 115-147, 186).

#69. Care sunt rolurile perturbate la nivel familial și ce fenomene decurg din exercitarea lor?

Perturbarea rolurilor la nivel familial o putem observa dincolo de polarizarea rolurilor masculin în cel feminin și invers. Ne vom referi în continuare la perturbarea rolurilor membrilor familiei ca rezultat al neasumării identității de rol-sex a antecesorilor, cu efect la nivelul identității de rol-sex a descendenților. Perturbarea și contaminarea rolurilor la nivel transgenerațional sunt totodată efecte ale perturbării granițelor în interiorul grupului familial, efectul fiind perturbarea rolurilor de bază.

Așa cum spuneam într-o lucrare precedentă, mecanismul formării acestor roluri este identificat în patru situații tipice:

„1. **«parentificarea» copilului** (copilul responsabilizat și forțat să devină părintele părintelui său, să fie adult în raport cu un părinte regresat emoțional);

2. **«parentificarea» bunicilor** (bunicul transformat în părinte);

3. **«filiatizarea» părintelui sau a partenerului(ei)** (perceperea părintelui sau a partenerului ca fiind în relație de frătrie față de copil);

4. **«conjugalizarea» sau «partenerificarea» copilului** (transformarea copilului în partener de viață, în baza alianței pe care o face unul dintre părinți cu copilul, având la bază o relație disfuncțională cu partenerul de viață) (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010, pp. 131-132).

Perturbarea acestor roluri la nivel transgenerațional ne conduce la importanța surprinderii unei realități interacționale particulare, cum este cea pe care psihanaliztii Gérard Decherf și Élisabeth Darcis au numit-o *«parentalitate confuză»*.

Parentalitatea confuză este o formă particulară de funcționare derutantă, ce se caracterizează printr-o confuzie a părintelui între partea lui infantilă aflată în suferință și bebelușul sau copilul real, ce are propriile nevoi ancorate în propria suferință.

Parentalitatea confuză implică nediferențierea între copilul fantasmă și copilul real, este expresia unei adezivități, copilul fiind menținut în imaginea de sine a părinților, fără a se putea diferenția, iar părinților le este imposibil să-și imagineze viața fără copil.

Așadar, în cadrul parentalității confuze se regăsesc proiecții masive care nu permit dezvoltarea vieții psihice și dezvoltarea dorințelor proprii ale copilului real, confundat cu părintele atunci când el era copil. Dificultatea constă în imposibilitatea părintelui de a se autonomiza în raport cu acest copil real, care rămâne dependent și care nu există cu adevărat. Părintele poate, de asemenea, „să țină la distanță copilul real ca pe o parte a lui inacceptabilă, pe care nu o poate asculta, așa cum nu se poate asculta pe el însuși”.

Efectul la nivel transgenerațional al fenomenului parentalității confuze este acela al imposibilității constituirii unei familii sau a unui parteneriat erotic.

De multe ori, moștenirea psihică generațională fiind o sarcină greu de asumat de către antecesori, descendenții preferă, acționând defensiv, să trăiască mai mult la nivel conștient și astfel întrerup transmiterea pe linie transgenerațională.

Orientarea subiectului spre a trăi mai mult în plan conștient se realizează pe fondul nevoii acestuia de a evita criza transgenerațională reorganizatoare. Unii subiecți intră în parteneriat de cuplu fără a-și cunoaște moștenirea transgenerațională sau aflându-se în imposibilitatea de a transforma ceea ce este transmis.

Materialul transgenerațional negativ transmis (doliul nefăcut, trăirile traumatice, nespusul, secretul), toate conținuturile care nu reușesc să fie simbolizate, toate acestea contribuie la o funcționare mai mult în plan inconștient, realizând astfel un pact de negare.

În cadrul fenomenului parentalității confuze, există deci proiecții masive ale părinților asupra copilului care începe să-și dezvolte propriile nevoi psihice. Dificultatea constă tocmai în autonomizarea acestui copil real, care rămâne dependent și nu există

în mod „real”, acceptat. Părintele ține la distanță copilul real, ca pe o parte inacceptabilă a lui. Este o veritabilă legătură de supraviețuire, care îl actualizează pe părinte și care reproduce un tip de conținut familial din trecut. Cazurile de respingere, de autoexcludere sunt expresia unei confuzii parentale prezente între bunici și copiii lor (Decherf, Darchis, 1999, 2005 pp. 23-67, apud Godeanu, 2011, pp. 138-140).

Transmiterea legăturilor psihice transgeneraționale în cadrul funcționării parentalității este menționată și întărită de psihanalistul Gérard Decherf, care afirmă: *„În cadrul reîntoarcerii regresive a unor conținuturi psihice de la antecesori la descendenți, se realizează legăturile psihice transgeneraționale genealogice și totodată calea de acces la parentalitate. Această reorganizare transgenerațională lasă loc confuziilor și, în mod particular, confuziei în cadrul parentalității, pe care am numit-o **parentalitate confuză**”* (Decherf, 2005, pp. 23-30).

#70. Ce înseamnă că nu m-am separat de familia de origine?

Din punct de vedere psihogeneologic, separarea de familia de origine nu se rezumă la părăsirea spațiului identitar originar. Separarea este în același timp atât un proces, cât și un efect al conștientizării modului în care o persoană a funcționat în scenariul transgenerațional sau în filmul familiei. Conștientizarea este doar un pas în cadrul procesului de re poziționare emoțional-acțională față de familia de origine, cu atât mai importantă este ancorarea în propriile nevoi și în prezent „aici și acum”.

În cadrul demersului terapeutic psihogeneologic, readucem dimensiunea simbolică a separării acceptate, integrate, în prezent. Prin intermediul dramagenogramei, reactivăm evenimentele antecesorilor prin reconstituirea emoțională a evenimentelor și a dialogurilor care nu s-au mai putut consuma, dar care presează inconștientul familial. În acest sens, utilizăm dramatizarea cu scopul

clarificării și reparării simbolice a relației cu persoana (persoanele) implicată(e), în funcție de caz. Prin reconstituire avem acces la experiențele trăite de antecesorii, experiențe nemetabolizate și „încorporate” care se manifestă în scenariul de viață al unei persoane, în sens perturbator.

În acest sens, separarea se realizează atât prin exprimarea și asumarea iertării (a descendentului față de antecesor), dar și prin modalitatea de schimbare a interacțiunii cu acesta (în cazul în care antecesorul este încă în viață) sau prin raportarea mental-emoțională la acesta (în situația în care a decedat).

Acțiunile interacționale în afara spațiului terapeutic reprezintă schimbarea pentru care o persoană vine în terapie, similară metodei validării în situație, metodă ce caracterizează rezultatul procesului psihoterapeutic.

Procesul de separare se poate face individual sau în prezența grupului terapeutic-martor, care întărește și gratifică actul de iertare și de separare. Treptat, experiențele de relaționare ale persoanei care urmează un proces terapeutic sunt integrate în psihicul său și, astfel, ea restabilește echilibrul relațiilor la nivel transgenerațional.

Problematica parteneriatului erotic în psihogenealogie

Alegerea partenerului de viață este o chestiune care aparține destinului. Când mă refer la destin, mă gândesc la modurile inconștiente de a alege un partener, la ce este dincolo de ceea ce o persoană poate stabili ca motive conștiente ale alegerii. Alegerea unui partener de viață sau repetarea alegerii aceluiași tip de partener este înscrisă în dinamica scenariilor transgeneraționale specifice fiecărui grup familial. Așadar, alegerea unui partener nu este niciodată întâmplătoare, ea este înscrisă în destinul individului și, mai corect spus, în istoria familiei sale, cea psihogenealogică.

#71. Alegerea partenerului - destin sau întâmplare? De ce să analizăm relațiile de cuplu din perspectivă psihogenealogică?

Deoarece psihogenealogia studiază dinamica legăturilor familiale, luarea în considerare a analizei relației de cuplu este o parte integrantă a procesului transgenerațional. Prin studiul relației de cuplu din perspectivă transgenerațională, descoperim valențele ce depășesc motivațiile conștiente ale alegerii partenerului de viață și ale dinamicii relației de cuplu. Așadar, problematica relației de cuplu nu este doar o problematică ce aparține unui cuplu luat în mod singular, este în același timp o analiză a relațiilor parteneriale din cadrul familial, deoarece transmisia conținuturilor psihice de la antecesorii la descendenți are ca efect transmiterea unor modele de rol-sex, a identităților membrilor unei familii.

Înțelegerea dinamicii relațiilor de cuplu din perspectivă psihogenealogică ne oferă o imagine clară asupra modelelor legăturilor și rolurilor familiale ce s-au transmis de-a lungul generațiilor, de la antecesorii la descendenți, prin intermediul inconștientului familial.

În vederea surprinderii dinamicii relației de cuplu, demersul de explorare, diagnoză și intervenție pornește de la luarea în considerare a zestrei psihogenealogice cu care doi parteneri de cuplu intră în relație. Este esențial să ne axăm pe contextul apariției și derulării vieții de cuplu sub toate aspectele ei definitorii. Contextul reprezintă istoria familiei, a desfășurării acesteia în dimensiunea ei transgenerațională.

Menționez în continuare (pe scurt) câteva nivele-reper privind analiza relațiilor de cuplu din perspectivă psihogenealogică:

- „încadrarea problematicii de cuplu în contextul familial transgenerațional;
- analiza elementelor ce compun partea intergenerațională a transmisiei istoriei familiale, ansamblul mitologiilor familiale și comunitare referitoare la parteneriatul erotic/relația de cuplu;
- analiza mecanismelor de transmisie a inconștientului familial (introiecție, proiecție, identificare etc.), care au un rol formator - în construirea identității de rol-sex la nivelul relației de cuplu;
- explorarea și analiza interacțiunii dintre individ și membrii familiei de origine (analiza dinamicii intrafamiliale centrată pe relații de cuplu);
- analiza mecanismelor disfuncționale, a patologiei relaționale intrafamiliale și a modalităților de reconstrucție a raporturilor stabilite în cadrul relației de cuplu (mă refer aici la «demitologizare», stabilirea unor granițe sănătoase între cuplu și familie” (Godeanu, 2011, p. 24).

Având în vedere cele expuse anterior, putem vorbi de o **psihogenealogie a relației de cuplu** prin prisma obiectivelor pe care le vizăm în abordarea problematicii relației de cuplu. Astfel, consider că experiențele și disfuncțiile partenoriale pot fi deciptate prin descoperirea sensului și semnificației experiențelor trăite și neintegrate

ale antecesorilor, a impactului a ceea ce ei au lăsat ca moștenire relațională descendenților (partenerilor de cuplu).

#72. Care sunt modalitățile de alegere a partenerului de viață din perspectivă psihogenealogică?

Pentru că transmiterea vieții psihice din generație în generație presupune analiza legăturilor ce s-au format la nivelul grupului familial, considerăm domeniul psihogenealogiei ca fiind cel care poate oferi o viziune psihologică prin luarea în considerare a elementelor și a motivațiilor conștiente și inconștiente privind alegerea partenerului de viață. Ancorându-ne în maniera viziunii psihogenealogice, vom centra analiza dinamicii relației de cuplu pe două planuri sau dimensiuni: *intergenerațional(ă)* și *transgenerațional(ă)*.

#73. Care sunt elementele relației de cuplu cuprinse în planul intergenerațional?

Încă din momentul inițierii unei relații partenerial-erotice, fiecare partener își lansează așteptările, nevoile, dorințele, emoțiile, în vederea unui ideal comun, acela al fericirii în doi.

Este important să explorăm motivațiile conștiente (cele ce cuprind elementele intergeneraționale ale transmisiei psihice) ale partenerilor pentru ca fiecare dintre aceștia să devină conștienți de modalitățile prin care au (s-au) ales. Conștientizarea motivelor și a modalităților alegerii parteneriale are ca scop asumarea în mod matur a faptului că un partener a ales sau a fost ales, precum și a dinamicii interacționale în sensul dezvoltării unei relații de cuplu funcționale sau disfuncționale.

Dimensiunea intergenerațională a relației de cuplu cuprinde elementele de natură conștiente, precum ansamblul miturilor (poveștilor), al mitologiilor familiale, comunitare și mass-media, ritualurile familiale, păstrate în memoria familială. Prin analiza

acestor elemente, putem observa că funcția lor specifică (la nivelul partenerilor de cuplu) este aceea de a genera modele și expectanțe privind rol-sexul în cadrul parteneriatului erotic. Modelele de rol-sex se referă la moduri specifice de manifestare a identității masculine sau feminine și a comportamentului sexual implicit.

Este firesc să ne întrebăm, de exemplu, cum participă mitologiile familiale, comunitare și mass-media la crearea identității de rol-sex. Prin natura lor, aceste mitologii cuprind poveștile membrilor familiei referitoare la rolul de femeie, bărbat, la sexualitate sau la parteneriatul erotic. Mitologiile generează crearea unor modele de comportament (prin natura lor dezirabilă), în baza confirmărilor sau infirmărilor pe care le realizează membrii grupului familial.

Prezint în continuare câteva exemple identificate în urma cercetărilor pe care le-am efectuat pe parcursul studiului doctoral, având ca titlu „*Dinamica inconștientă a alegerii parteneriale. O perspectivă psihogenealogică*”.

„Mitologii familiale și comunitare referitoare la masculinitate, feminitate, sexualitate, cuplu/parteneriat;

Mitologii familiale și comunitare	Exemple
Mituri (povești) ce se referă la modul de asumare a identității feminine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Devotamentul femeilor față de bărbați (soți); ▪ Îngrijirea și educarea copiilor; ▪ Femei care au „ținut” mulți bărbați; ▪ Femeia nu trebuie să-l supere pe bărbat și trebuie să vină în întâmpinarea nevoilor

	<p>bărbatului și să-l îngrijească;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Femeia trebuie să fie gospodină; ▪ Femeia nu trebuie să aibă prieteni bărbați; ▪ Femeile care se aranjau prea mult nu erau văzute cu ochi buni de familie (soți); ▪ Soția trebuie să <i>închidă ochii dacă bărbatul calcă strâmb.</i>
<p>Mituri (povești) ce se referă la modul de asumare a identității masculine</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bărbatul poate avea mai multe femei; ▪ Stările de nervi sau de tensiune ale bărbaților trebuie respectate și bărbatul nu trebuie contrazis; ▪ Bărbatul nu trebuie să-și exprime sentimentele, el trebuie să fie rece și sigur pe sine; ▪ Bărbatul trebuie să aducă bani în casă, mai degrabă decât să se ocupe de educația copiilor; ▪ Deciziile în familie le ia bărbatul; ▪ Bărbatul trebuie să-și asume rolul de tată în familie.
<p>Mitologii ce se referă la momentul alegerii partenerului și al căsătoriei</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bărbatul este pregătit pentru căsătorie numai dacă a avut experiențe relaționale cu femeile; ▪ Bărbatul trebuie să fie trecut prin viață, să fi făcut armata înainte de a se căsători;

- Femeilor le este transmis că este bine să se căsătorească cu un bărbat cu avere, casă, bunuri materiale;
- Femeile nu trebuie să se căsătorească cu un bărbat care are apucături, bea, practică jocuri de noroc;
- Femeile nu trebuie să se căsătorească cu bărbați prea frumoși, pentru că alte femei îi vor dori și sigur aceștia vor fi infideli;
- Chiar dacă femeile află că au fost înșelate, sunt sfătuite de mame să tacă din gură, să nu spună nimănui, pentru că oamenii vor râde de ele și e rușine;
- Femeilor le este spus adesea: Chiar dacă bărbatul te bate, tu treci cu vederea, că el este nervos;
- Femeile trebuie să facă copii pentru ca ei să aibă grijă de ele la bătrânețe;
- Femeilor le este transmis că, dacă îi fac un copil bărbatului, el sigur nu le va părăsi;
- Femeilor le este transmis să nu rămână însărcinate în afara căsătoriei;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cuplul trebuie să se cunoască o perioadă de timp, nu trebuie să se căsătorească imediat, întâi trebuie să se acomodeze unul cu celălalt.
Mitologii ce se referă la manifestarea sexualității în relația de cuplu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Femeia trebuie să fie disponibilă sexual bărbatului ori de câte ori acesta dorește; ▪ Bărbații își doresc ca femeile lor să nu fi avut mulți parteneri sau relații înainte.

În scopul evidențierii expectanțelor de rol, a nevoilor, așteptărilor și dorințelor subiecților participanți la cercetare, subliniez următoarele aspecte semnificative:

Expectanțe de rol-sex (nevoi, dorințe)	Exemple
Nevoi, așteptări, dorințe legate de modul de manifestare a rolului de parteneră în relația de cuplu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A fi apreciată, curtată; ▪ A fi recunoscută în fața celorlalți ca parteneră de viață; ▪ Autonomie și respect reciproc; ▪ Securizare; ▪ Maturitate, partenerii să fie maturi, să fie capabili să se confrunte cu greutățile și provocările vieții.
Nevoi, așteptări, dorințe legate de modul de manifestare a	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A fi îngrijiți; ▪ A nu oferi explicații foarte multe în legătură cu modul în care se simt sau acționează în diverse situații.

rolului de partener în relația de cuplu	
Nevoi, așteptări, dorințe legate de alegerea partenerului și de căsătorie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A avea un partener stabil; ▪ A fi confirmat(ă) de partener(ă) ca unica persoană importantă din viața lui(ei); ▪ De a avea copii și de a-i crește împreună prin implicarea ambilor parteneri în educația acestora; ▪ Preferința de a nu avea copii în afara căsătoriei; ▪ Respectul pentru timpul liber al celuilalt și pentru implicarea acestuia în profesie; ▪ A fi stimulat în dezvoltarea profesională a fiecăruia dintre parteneri; ▪ A lua împreună hotărârile în cadrul familiei; ▪ A-l face pe partener să adere la ritualurile pe care fiecare le moștenește din familia de origine; ▪ A oferi copiilor un exemplu asupra rolurilor de mamă sau de tată; ▪ A nu sta în parteneriat cu un partener violent; ▪ A avea un partener cu un statut profesional bine definit; ▪ A avea bunăstare materială; ▪ A nu alege un partener care să corespundă unui membru al familiei

	<p>privit negativ de ceilalți membri ai familiei sau de comunitate;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A nu repeta relația partenerială disfuncțională a părinților.
<p>Nevoi, așteptări și dorințe legate de sexualitate</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A fi un partener inventiv în relația sexuală; ▪ A avea contact sexual frecvent; ▪ Nevoia femeilor ca partenerii lor să fie maturi, să fie capabili să se confrunte cu greutățile și provocările vieții; ▪ A fi un partener fidel din punct de vedere al contactelor sexuale; ▪ A comunica afectiv în cadrul actului sexual; ▪ A avea copii rezultați din dorința amândurora, și mai puțin din nevoia unui singur partener; ▪ Nevoia ambilor parteneri de a avea o experiență în registrul sexual înainte de căsătorie.

Surprinderea aspectelor ce se referă la nevoile, așteptările și dorințele, manifeste sau nu, în momentul inițierii unui parteneriat erotic, dar mai ales dinamica transformativă a acestora pe parcursul evoluției relației de cuplu reprezintă o modalitate esențială de a explora fenomene precum mitologiile familiale și comunitare legate de feminitate, masculinitate, sexualitate și parteneriat/căsătorie” (Godeanu, 2011, pp. 71-75).

#74. Care sunt elementele relației de cuplu cuprinse în planul transgenerațional?

Analiza dimensiunii (planului) intergeneraționale a cuplului ne situează în planul conștient al motivațiilor alegerii partenerului de viață. Ceea ce se află dincolo de acesta este ansamblul elementelor inconștiente care formează dimensiunea transgenerațională a relației de cuplu. În urma cercetărilor realizate, așa cum spuneam anterior, iată câteva exemple privind liniile directe inconștiente care se înscriu în scenariile transgeneraționale ale partenerilor de cuplu.

„Aspecte privind modalitățile inconștiente de alegere partenerială:

Existența unor secrete legate de unii membri din familie	Exemple
Persistența unor secrete legate de relațiile erotic-afective	<ul style="list-style-type: none">▪ Secrete privind existența unor aventuri amoroase;▪ Secrete privind consumarea unor relații fără știrea familiei.
Pattern-uri transgeneraționale	Exemple
1. Prezența unui partener cu același tip de comportament structurat ca rol de-a lungul a trei generații.	Acest tip de pattern se referă la faptul că o femeie sau un bărbat își pot alege parteneri cu comportament asemănător comportamentului antecesorilor. Care poate fi rațiunea unor asemenea alegeri? Alegerea partenerială asemănătoare antecesorilor noștri are o mare legătură cu interferența nevoilor . Nevoile unei femei pot interfera cu nevoile bunicii sau ale mamei ei sau poate chiar ale

	<p>străbunicii. Loialitatea familială și participarea la miturile și ritualurile familiale favorizează interferența nevoilor și identificarea cu părintele de același sex.</p>
<p>2. Alegerea partenerului pe principiul Umbrei familiale de-a lungul a trei generații.</p>	<p>Luând în considerare aspectele ce țin de Umbra familială, schema-reper a unei astfel de alegeri partenieriale este următoarea:</p> <p style="padding-left: 40px;">În prima generație (a bunicilor), A alege partenerul X.</p> <p style="padding-left: 40px;">În a doua generație (a părinților), B alege un partener în polaritate cu partenerul X ales în prima generație, Y.</p> <p style="padding-left: 40px;">În a treia generație, clientul, C, se contraidentifică cu tatăl, B; astfel, el intră în contrascenariu și alege un partener cu caracteristici asemănătoare cu ale partenerului X, ales de A.</p>
<p>3. Prezența inversiunii de rol-sex la trei generații.</p> <p>a) prezența unui partener cu același tip de comportament structurat ca rol pe trei generații;</p> <p>b) alegerea</p>	<p>- Prezența acestor caracteristici confirmă repetiția unor tipuri de alegere partenierială și dificultăți în asumarea identității de rol-sex, cu implicații asupra nevoilor și expectanțelor de rol în cadrul relației partenieriale;</p> <p>- Inversiunea de rol-sex se referă la neasumarea identității de rol-sex, la manifestarea deficitară a masculinității și a feminității. Cele mai des întâlnite cazuri în practica clinică sunt cele ale femeilor</p>

<p>partenerului pe principiul Umbrei familiale la trei generații;</p> <p>c) prezența inversiunii de rol-sex la trei generații.</p>	<p>care își asumă responsabilități ce-i revin bărbatului. Efectele unui astfel de pattern se traduc în dificultăți parteneriale, dificultăți în găsirea unui partener, în asumarea identității de rol-sex.</p> <p>- Ultimele două pattern-uri au aceleași efecte ca în cazul pattern-urilor anterioare, dificultăți în asumarea identității de rol-sex, teama de abandon asociată parteneriatului.</p> <p>Existența tipurilor de relații prezentate în exemplele de mai sus confirmă prezența în cadrul familial extins a unor scenarii-capcană centrate pe alegerea partenerului.</p>
<p>4. Prezența separării în trei generații (divorț, deces).</p>	<p>Separările sunt efectul unor pattern-uri dezadaptative la nivelul relației de cuplu.</p>
<p>5. Existența unor relații amoroase multiple.</p>	<p>Relațiile amoroase multiple au la bază secrete de familie.</p>

Exemplele menționate în cadrul celor două perspective de analiză ne oferă puncte de referință importante privind formularea unor ipoteze exploratorii și diagnostice ale psihogenealogiei relațiilor de cuplu” (Godeanu, 2011, pp. 77-79).

#75. Cum ne pot influența antecesorii alegerile parteneriale din prezent?

Prin intermediul construcției genogramei, putem surprinde o serie de factori precum: transmiterea mitologiilor familiale și comunitare centrate pe masculinitate, feminitate, sexualitate și

parteneriat erotic, mitologii care ne influențează alegerile partenieriale, așa cum am explicat în cuprinsul paragrafelor anterioare. Planul mitologic se interpune cu cel real - prezent al relației de cuplu, generând dificultăți de inițiere a parteneriatului erotic, de menținere sau de finalizare a acestuia. Desigur, mitologiile familiale și comunitare reprezintă doar planul conștient al transmisiei transgeneraționale, în esență, aceste mitologii au la bază mecanismele inconștientului familial de care vorbeam în cuprinsul capitolului 2. Așadar, pentru a descoperi cum interferează scenariile antecesorilor cu cele ale descendenților, este nevoie să utilizăm un demers de analiză psihogeneologică.

#76. Există secrete legate de relațiile amoroase în familie? Cum ne pot afecta în prezent?

Așa cum afirma Serge Tisseron în cartea sa, „La Honte. Psychanalyse du lien social” (2000), secretul, „S”, este „ceva” care trebuie să rămână ascuns pentru a proteja pe cineva de rușine. Acest rol de protecție este foarte important, deoarece, așa cum spune autorul, *„avem de-a face cu rușinea, care, spre deosebire de jenă, care se referă la o reacție de disconfort momentan cauzat de o stângăcie, este un sentiment ce ne poate însoți lungi perioade de timp”* (Tisseron, 2000, pp. 66-79).

Rușinea spune ceva despre miezul nostru identitar, despre cine suntem noi în fața noastră, dar mai ales în fața celorlalți. Așadar, este foarte important cum ne prezentăm în fața celorlalți. În cadrul familial, nevoia noastră primară este aceea de a fi iubiți și totodată acceptați; ce putem face însă dacă un aspect comportamental al nostru sau o alegere de-a noastră ne pune în pericolul de a nu fi iubiți (acceptați) de cei pe care îi iubim? Ce facem dacă nu avem înțelegerea lor? Suferința consumată în tăcere sau în revoltă este poate cel mai frecvent sentiment trăit ca reacție la respingere sau la excludere familială.

Așadar, ceva despre noi care nu poate fi dezvăluit se transformă în secret. Lucrurile se complică și mai mult dacă ne gândim că, la nivel familial, putem surprinde, prin intermediul analizei genogramei, relații amoroase ce au aparținut antecesorilor, relații consumate în secret, neconfirmate de membrii familiei, neacceptate de aceștia în virtutea unor mituri și a unor ritualuri familiale. Astfel iau naștere secretele **legate de relațiile erotic-afective** din familie și care pot afecta scenariul prezent de alegere partenerială.

Efectele acestor secrete se pot observa printr-un demers de dezvoltare personală sau psihoterapie ce utilizează suportul genogramei, prin următoarele aspecte:

- acuzele unor dificultăți legate de găsirea unui partener;
- acuzele unor dificultăți privind menținerea unei relații de cuplu;
- ancorarea în relații parteneriale cu risc de abandon;
- reacții de abandon în momentul în care relațiile parteneriale devin intime;
- atracția inexplicabilă a unor persoane față de același tip de partener;
- refuzul sau incapacitatea de a intra în parteneriat erotic;
- manifestarea unor pattern-uri de eșec partenerial (cazul descendenților care sunt în incapacitatea de a elabora psihic o relație partenerială din cauza „nespusului” din familie referitor la poveștile amoroase trăite de antecesorii, povești neacceptate de ceilalți membri ai familiei).

#77. Ce este aceea o analiză a istoriei relației de cuplu?

În cadrul asistării cuplurilor în practica clinică, am elaborat și validat un instrument experiențial de analiză a dinamicii relației de cuplu, pe care l-am denumit *Axa istoriei relației de cuplu*.

Așadar, în demersul de construcție a acestui instrument, am pornit de la observarea elementelor ce apar frecvent în discursul

clienților, precum: nevoile, așteptările, dorințele, sentimentele și comportamentele aferente manifestate în cadrul relației de cuplu.

Aceștia au constituit indicatori pe care i-am considerat definitorii pentru explicarea dinamicii de cuplu.

Desigur, analiza acestor indicatori nu se putea face la întâmplare. Pentru a fi precis, am considerat includerea dimensiunii temporale prin introducerea (punctarea) următoarelor repere:

- **debutul relației** (corespondent al alegerii parteneriale);
- **diversele perioade de timp ale relației;**
- **prezentul relației de cuplu.**

În acord cu motivul pentru care clienții recurg la psihoterapia de cuplu, am ancorat acești indicatori și dimensiuni diverselor crize de cuplu (C1, C2, Cx, Criza din prezent).

Axa istoriei relației de cuplu (explorarea dinamicii relaționale) îndeplinește următoarele **funcții**:

1. Explorarea nevoilor, a așteptărilor, a dorințelor, a sentimentelor și a comportamentelor clientului asistat, în relația de cuplu;

2. Explorarea acestor indicatori în diversele momente ale relației de cuplu (debut, parcurs, prezent);

3. Surprinderea naturii crizelor de cuplu;

4. Surprinderea modului în care clientul a rămas ancorat în niște așteptări concordante unei perioade din relația de cuplu (de exemplu, de la începutul relației).

Prin intermediul explorării indicatorilor și crizelor menționate, îl ajutăm pe client să conștientizeze mecanismul repetitiv al crizelor de cuplu cu potențial circular-patogen și propriile resurse de redefinire a indicatorilor (nevoi, așteptări, dorințe, sentimente și comportamente) în prezentul relației de cuplu.

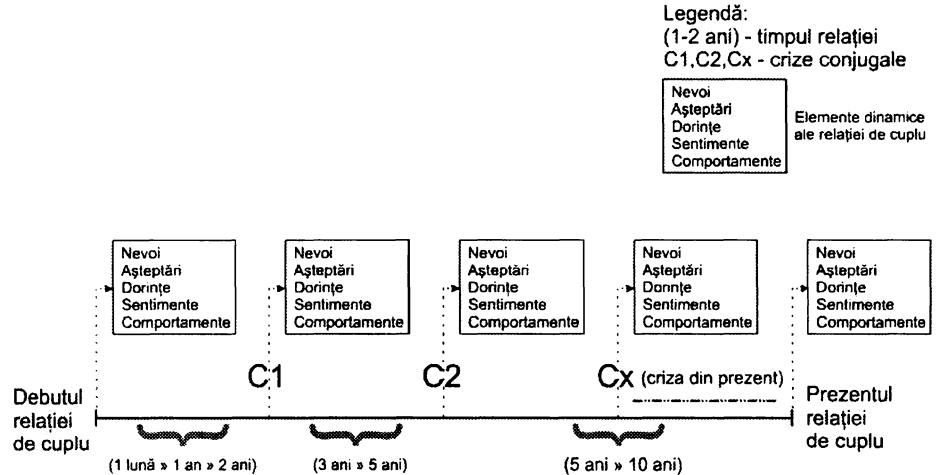
Axa istoriei relației de cuplu (și a istoriilor relațiilor precedente de cuplu ale clientului) ne oferă modalități de evaluare, diagnostică și intervenție pe care le putem cuprinde în următorii

indicatori ce evidențiază modalitățile de manifestare a identităților de rol-sex a partenerilor de cuplu. În acest sens, ne referim la:

- **nivelele globale ale explorării dinamicii relației de cuplu:**
 - nivelul imaginar - proiecții, introiecții, prima etapă a îndrăgostirii;
 - nivelul simbolic - al semnificațiilor;
 - nivelul sau registrul real - al comportamentului în cuplu și al dinamicii care alcătuiește, împreună cu celelalte două niveluri, spațiul cuplului.
- **tipurile de intimitate manifestate în cadrul relației de cuplu:**
 - intimitatea erotic-sexuală;
 - intimitatea emoțională;
 - intimitatea intelectuală;
 - intimitatea spirituală.
- **clasificarea disfuncțiilor relaționale în cuplu:**
 - conflicte cu sau fără agresiune în cuplu;
 - disfuncții sexuale;
 - abuz sexual;
 - divorț afectiv;
 - adulter;
 - separare;
 - „folie à deux”.
- **nivelele specifice privind clarificarea disfuncțiilor dinamicii relației de cuplu:**
 - nivelul cognitiv;
 - nivelul comunicării și cel interacțional;
 - nivelul emoțional-afectiv;
 - nivelul intimității sexuale;
 - nivelul spiritual (Godeanu, 2011, pp. 209-213).

Axa istoriei relației de cuplu (Explorarea dinamicii relaționale)

Figura 4. Axa istoriei relației de cuplu

#78. Cât de importantă este istoria relațiilor de cuplu din familia de origine și cum ne poate influența în propria decizie de a iniția un parteneriat erotic?

Psihogenealogic vorbind, așa cum am mai spus, alegerile noastre privind partenerul de cuplu nu sunt niciodată întâmplătoare. Chiar dacă ne place să credem că am ales conștient, declarând motive asumate pe deplin, în urma unei analize psihogenealogice surprindem faptul că alegerea partenerului este înscrisă în scenariul transgenerațional familial. Așadar, pentru a surprinde motivele alegerii parteneriale este important să luăm în calcul atât perspectiva inter-, cât și pe cea transgenerațională. Pentru a vă invita la reflecție, iată o schemă care ilustrează grafic dinamica relației de cuplu în plan transgenerațional (Godeanu, 2011, p. 96):

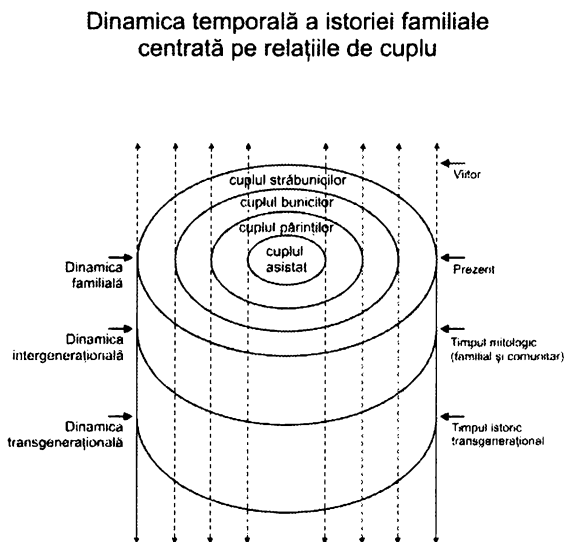

Figura 5. Dinamica temporală a istoriei familiale centrată pe relațiile de cuplu

#79. Cum se manifestă fenomenul loialității în cadrul relației de cuplu ?

Mecanismul loialității, caracteristic legăturilor familiale, se regăsește la nivelul relației de cuplu prin modalitățile în care partenerii de cuplu stabilesc o etică invizibilă, așa cum spunea Ivan B. Nagy, ceea ce presupune întărirea uniunii dintre cei doi, un sens comun al funcționării lor ca un corp comun. Așa cum spuneam în lucrarea „*Cuplul: stop-cadru transgenerațional*”, loialitatea în cuplu reprezintă un aspect foarte important al dinamicii acestuia, asigurând o unitate a celor doi parteneri, fiind expresia unor reguli de relaționare pe care partenerii le conțin în scenariul lor de viață transgenerațional.

Iată câteva exemple privind modul în care se manifestă fenomenul loialității în cadrul relației de cuplu:

- „autosabotarea unui partener din cuplu și programarea la eșec pentru a nu fi superior celuilalt;
- dezvoltarea aceleiași tip de afecțiune somatică, boală în urma pierderii prin deces a partenerului de viață;
- renunțarea la propria evoluție profesională pentru a fi concordant(ă) cu nevoile partenerului(ei) în raport cu rolul de soț/soție;
- renunțarea la nevoile personale pentru a păstra relația de cuplu, în cazul în care acestea pot amenința cuplul prin instalarea separării partenerilor;
- alegerea unui partener care să corespundă nevoilor familiale în scopul menținerii miturilor familiale, pentru a evita excluderea;
- programarea copiilor asupra unor alegeri profesionale care să corespundă miturilor familiale;
- preferința pentru adoptarea unui comportament adictiv din partea unui partener de cuplu, pentru a fi iubit și acceptat de către celălalt partener” (Godeanu, 2011, pp. 90-91).

Prin forța transmisiei psihice transgeneraționale, fenomenul

loialității se perpetuează de-a lungul generațiilor determinând interferențe între nevoile, așteptările, dorințele, sentimentele și comportamentele antecesorilor cu cele ale descendenților. Interferențele se pot observa prin efectul lor adaptativ sau dezadaptativ la nivelul relațiilor de cuplu.

#80. Se poate vorbi de o tipologie transgenerațională a relațiilor de cuplu?

În urma cercetărilor cuprinse în cadrul studiului doctoral efectuat, am surprins modurile în care se realizează alegerile partenieriale și dinamica acestora din perspectiva transmiterii conținuturilor psihice de la antecesorii la descendenți, fapt ce a condus la formularea unor tipologii transgeneraționale ale relațiilor de cuplu.

Tipologiile formulate pot fi privite ca răspuns și realități psihice relațional-existențiale ale descendenților cu privire la integrarea sau neintegrarea relațiilor de cuplu ale antecesorilor, generând astfel transmiterea unor pattern-uri de funcționare în cadrul parteneriatului erotic. Voi prezenta, pe scurt, în continuare, tipologiile formulate în cadrul cercetării doctorale, cuprinse în lucrarea „*Cuplul: stop-cadru transgenerațional*” (2011).

1. Cuplul reparator - reprezintă cuplul în care dinamica relației se desfășoară în baza unui scenariu transgenerațional reparator ca efect al loialității familiale.

2. Cuplul conținător - reprezintă cuplul care funcționează pe baza capacității fiecăruia dintre partenerii de cuplu de conținere reciprocă, expresie a disponibilității de a funcționa în sens evolutiv-creativ în parteneriat erotic. Este vorba aici de o capacitate naturală de resemnificare a situațiilor traumatice specifice istoriei familiale a celor doi parteneri. În acest mod, ei reușesc să evolueze în raport cu modelele vieții de cuplu a antecesorilor, construindu-și o relație de cuplu în mod autentic. Acest tip de cuplu funcționează în manieră

terapeutică, sporindu-și capacitatea de cunoaștere și intercunoaștere. Relația de cuplu devine astfel o relație matură care se desfășoară la un nivel profund al trăirilor emoțional-afective, partenerii de cuplu alternând în acest fel între a fi conținuți și a fi conținători.

3. Cuplul simptom (al blocajului în dezvoltare) reprezintă cuplul care se evidențiază prin antrenarea și manifestarea reacțiilor de tip circular-patogen cu potențial dezadaptativ. În acest sens, dinamica de cuplu se axează pe problematica neasumării identității de rol-sex a partenerilor de cuplu, neasumare care se manifestă prin dezangajare maritală și pseudoautonomie.

4. Cuplul confuzional - criptofor - presupune prezența unui obiect de tip „fantomă” în dinamica relației. Acest obiect de tip „fantomă” poate fi un antecesor sau un fost partener erotic.

5. Cuplul fantasmatic-imaginar. Ceea ce este tipic pentru această tipologie este tocmai incapacitatea de angajare într-o relație partenerială și trăirea relației la nivel fantasmatic. Relațiile la distanță reprezintă un exemplu pentru acest tip de cuplu. Această tipologie este asociată aici cu fenomenul confuziei identitare și cu neconfirmarea în identitatea de rol-sex.

6. Cuplul utilitar reprezintă cuplul în care partenerii folosesc relația în care funcționează în scopul satisfacerii unor nevoi diferite de cele parteneriale. De exemplu, el folosește relația de cuplu pentru a se putea opune părinților. Ea folosește relația de cuplu pentru a-și satisface nevoia de a avea o imagine acceptată social.

Ilustrarea acestor tipologii parteneriale nu rezolvă problematica psihopatologică, ea doar oferă o pistă spre explorarea unor cazuri destul de frecvente. Aceste tipologii pot migra dintr-una în alta, ceea ce poate fi un proces insidios și cheia unui întreg scenariu transgenerațional (Godeanu, 2011, pp. 161-168).

Psiho(patologie) transgenerațională

Experiențele traumatice ale antecesorilor se pot citi în prezentul descendenților datorită forței de transmisie a acestora la nivelul grupului familial. Descendenții au sarcina de a metaboliza traumele pe care le-au primit ca moștenire de la antecesorii lor, cei din urmă având această misiune înscrisă în scenariul lor de viață în sens transgenerațional. Desigur, confruntarea cu traumele antecesorilor este o provocare existențială care poartă însăși miza sănătății psihice nu doar a unui individ (descendent), ci a întregului grup familial. Din acest motiv, de multe ori, resursele compensatorii ale descendenților sunt blocate, aceștia confruntându-se cu fenomene ce se înscriu în domeniul psiho(patologiei) psihogenealogice.

#81. Putem vorbi de o psiho(patologie) transgenerațională?

Transmiterea vieții psihice din generație în generație cuprinde analiza evenimentelor care au marcat existența indivizilor în cadrul grupului familial. În sens psihogenealogic, descendenților le sunt transmise sensul evenimentelor trăite de antecesorii, sens care cuprinde valori cu rol constructiv, dar și o serie de trăiri traumatice, al căror răsunet ajunge la descendenți în manieră lacunară, fragmentată sau nemetabolizată. Prin transmisia a ceea ce nu a putut fi depășit sau integrat cu sens în scenariul antecesorilor, aceștia transmit o parte din istoria lor de viață sub formă psiho(patologică). Clinica psihogenealogică a pus în evidență o serie de fenomene prin care a explicat efectele traumelor antecesorilor la nivelul scenariului descendenților în sens dezadaptativ - patologic. Vorbim astfel de psihopatologia transgenerațională ce conține fenomenele de „criptă și

fantomă”, secretele de familie, patologia darului și a datoriei, aspecte ale umbrei familiale, multiple somatizări și încorporări, traume, elemente ce caracterizează maladia genealogică familială.

În cadrul analizei transgeneraționale, este important să privim aceste fenomene ce aparțin patologicului, specifice oricărui grup familial, în maniera lor particulară în care se produc.

#82. Ce înțelegem prin „maladie genealogică familială”?

În vederea explicării conceptului de „maladie genealogică familială”, este potrivit să ne referim la descoperirile clinice ce aparțin psihanalizatorilor maghiari Nicolas Abraham și Maria Torok, prin studiul lor privind efectele traumelor psihice la nivel transgenerațional. Amprenta scrierilor celor doi autori au pornit de la miezul descoperirilor făcute de Freud și Sandor Ferenczi cu privire la funcționarea inconștientului. Treptat, autorii și-au conturat o poziție, pentru ca apoi aceștia să-și contureze o poziție diferită și de multe ori considerată opusă celor freudiene, kleiniene și lacaniene, care au dominat literatura de specialitate în acea perioadă.

Considerată o inovație metapsihologică, opera lor a fost interpretată ca o rezistență față de doctrinele teoretice și practice ale psihanalizei acelei perioade, autorii dorind să realizeze o radicalizare a teoriilor psihanalitice în școli.

Preocuparea principală de la care au pornit Abraham și Torok a constituit-o explicarea efectului traumei, a repercusiunilor acesteia asupra psihicului uman de-a lungul generațiilor prin potențialul traumatic al experiențelor nemetabolizate ale antecesorilor, experiențe care „scapă” imaginării, conștientizării, verbalizării, devenind ireprezentabile sau secretizate. În acest mod, experiențele nemetabolizate psihic creează răni profunde atât la nivelul antecesorilor, cât și la cel al descendenților, având ca efect distrugerea sensului, coerenței și continuității vieții. Nefiind metabolizate, experiențele devin imposibil de integrat în sensul evolutiv al grupului

familial și produc rupturi sau enclave psihice, creează zone străine încapsulate în inconștientul familial.

Experiențele subiective neintegrate se relevă adesea prin somatizări, ca expresie a „ceva” care, pentru o persoană, este inexplicabil și dă curs unor sentimente stranii, incompreensibile. Fiind cu totul străine Eului, autorii au numit aceste configurații de trăiri și comunicări criptă și fantomă psihică, iar efectele acestor trăiri traversează spațiul și timpul familial.

Așadar, din punct de vedere psihogenealogic, „o persoană care suferă din pricina unei *fantome psihice*, care iese din „cripta” psihologică a inconștientului configurat simbolic în acord cu metafora respectivă, suferă de „maladia genealogică familială”, de o loialitate familială inconștientă și de consecințele unui NESPUS devenit secret. Fenomenele de „criptă și fantomă” se instalează la un descendent în urma unui traumatism legat adesea de evenimente nedrepte și dureroase. Reîntoarcerea lor periodică se manifestă în simptomele care apar la un moment dat la un descendent (Abraham, Torok, 1987, pp. 232-240, apud Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010, p. 27, p. 185). Acest tip de psiho(patologie) psihogenealogică este prezentat în detaliu în volumul „*L'Écorce et le noyau*” - „*Miezul și Coaja*”, publicat de autori în 1987, prin construcția teoriei „criptei și fantomei”.

#83. Criptă și fantomă... două cuvinte ciudate?

Aceste cuvinte reprezintă două metafore utilizate de psihanalistii Nicolas Abraham și Maria Torok pentru a explica trauma psihică survenită în urma unei catastrofe existențiale ce privește atât catastrofa în sine cât și pierderea unor persoane investite emoțional, prin efectul produs de traumă asupra dezvoltării psihice a individului și prin menținerea acestuia de-a lungul generațiilor. Aceste două fenomene ale inconștientului familial, identificate în activitatea clinică a autorilor, au fost abordate în legătură cu

trauma. În psihanaliză, noțiunea de fantomă este analizată în raport cu cea de criptă.

- **Cripta psihică** este o metaforă care se referă la antrenarea unor fantasme de încorporare, ce reprezintă o magie ocultă pentru recuperarea „obiectului-plăcere” pierdut și interzis, instalându-l în interiorul Sinelui, ca o compensare pentru plăcerea pierdută și lipsa introiecției. Pentru a simplifica explicația, cripta reprezintă: un eveniment traumatic (dispariția unei persoane), momentul în care se produce ruptura (în sensul unei separări neintegrate) de o persoană, un antecesor dispărut care a lăsat în urmă „nespusul” sau secretul în legătură cu diverse aspecte existențiale din viața acestuia;

- **Fantoma psihică** (obiect fantomă) reprezintă o formațiune a inconștientului care nu a fost niciodată conștientă și care se transmite din inconștientul părintelui în inconștientul copilului. Conceptul de fantomă psihică ce revine este dovada existenței unui mort „îngropat” în altul. Apariția ei indică efectele unei catastrofe narcisice experimentate de părinți, răsfărânte asupra descendentului (Abraham, Torok, 1987). Fantoma psihică se manifestă ca și cum ar fi ieșit dintr-un mormânt prost închis al unui înaintaș, după o moarte dificil de acceptat sau un eveniment care provoacă teamă: incest, boală rușinoasă, închisoare sau cineva care a fost discreditat (Schützenberger, 1993). Secretele înmormântate se pot referi la o plăcere nepermisă sau la o mare suferință, un delict, o crimă. Un membru al familiei înmormântează acest secret în inimă, în corp. Refuzul doliului face ca fantoma să iasă și să reacționeze după una sau două generații. Abraham și Torok sunt de părere că lacrimile care nu au putut fi vărsate, cuvintele care nu au putut fi spuse, scenele care nu au putut fi rememorate sunt conservate undeva, într-o zonă de clivaj a Eului. Se creează o criptă psihică, așa cum spun Abraham și Torok. Secretul este ținut nu pentru protecția subiectului, ci pentru protecția obiectului iubit, unul dintre înaintași. „Soluția subiectului criptofor este să anuleze efectul rușinii...” (Abraham, Torok, 1987).

„Un lucru este sigur: *fantoma psihică*, sub toate formele ei, este o invenție a celor în viață. O invenție în sensul în care ea trebuie să obiectiveze într-un mod halucinatoriu, individual sau colectiv, lacuna creată prin ocultarea unei părți din viața obiectului iubit”;

• Evident, o persoană care se află sub efectul fantomei spunem că este **fantomizată**. Fenomenul de fantomizare reprezintă un efect al mecanismelor de *criptă psihică* și *fantomă psihică*, care se manifestă în scenariul prezent al unui individ. Dacă efectul este predominant somatic, atunci vorbim despre *somato-fantomizare* - manifestarea la nivel somatic a „fantomii psihice”, ca modalitate de transmisie a inconștientului.

Manifestarea somatică a fantomei se constituie în forma bolii (ca metaforă corporală, purtătoarea unui mesaj sau a unor informații cu sens), care poate fi, de exemplu, o modalitate de readucere în prezent a unei persoane dispărute, în legătură cu care încă există relații neclare (un membru al familiei dispărut, stigmatizat, exclus etc. - vezi sindromul „oii negre”). Neacceptarea dispariției acestei persoane, neclaritatea în legătură cu unele dintre evenimentele-metaforă care au implicat-o sau au dezimplicat-o din scenariul familial transgenerațional pot genera un proces identificator inconștient, care se manifestă prin repetarea bolii antecesorului în cauză la un urmaș sau prin simbolistica bolii pe care o manifestă acesta.

Fenomenul de fantomizare apare în strânsă legătură cu absența travaliului de doliu și prezența mecanismului încorporării (la care ne-am referit în cadrul capitolului 2), fiind întotdeauna asociat și cu prezența fenomenului de identificare proiectivă cu obiectul pierdut.

Purtătorul criptei psihice poartă numele de criptofor (gazda fantomei), așa cum afirmă Abraham și Torok. Acest termen-metaforă dezvăluie modalitatea de instalare și funcționare a fantasmelor inconștiente de încorporare (încriptare sau „îngropare” a secretului), cu referire la secretele familiale, corelate cu ceea ce autorii numesc *maladia doliului*. Fiind purtătorul unor secrete, subiectul în cauză se

află în situația stranie în care el nu-și poate explica de ce se întâmplă anumite lucruri, de ce are anumite sentimente legate de pierdere și de recuperarea obiectului-plăcere pierdut și interzis, fapt ce-l determină să permită inconștient instalarea în interiorul Sinelui a obiectului pierdut, ca o modalitate de a compensa lipsa obiectului introiectat. Desigur, eșecul introiecției se datorează prezenței secretului transmis transgenerațional, a ceea ce este nespus, care blochează introiecția și dezvoltarea individului, favorizând identificarea proiectivă.

Fenomenele de criptă și fantomă au fost descoperite de autorii mai sus menționați pornind de la asistarea pacienților care prezentau comportamente incoerente în raport cu modul lor de a fi. Familiile lor au întărit aceste observații, explicând că, în mod real, rudele lor au acționat ca și cum ar fi fost altcineva, de obicei un membru dispărut, decedat, stigmatizat sau ocultat, ori o persoană de care nu a apucat sau acceptat să se separe (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2009, 2010, pp. 187-192).

#84. Ce sunt secretele de familie și ce rol joacă ele în viața noastră?

Revenind la problematica *secretul „S”*, menționată în cadrul răspunsului la întrebarea numărul 74, secretul este o formă extremă de clivaj, care împiedică atât gândirea, cât și simbolizarea evenimentului. Secretul este „ceva” care trebuie să rămână ascuns pentru a proteja pe cineva de rușine.

În cadrul grupului familial, vorbim de secrete de familie, acele conținuturi nemetabolizate de antecesori sau descendenți, conținuturi ireprezentabile. Așadar, este vorba de acțiunile cuiva sau de evenimente trăite, dar nespuse, care ulterior se îngroapă în psihism, așa cum afirmă Abraham și Torok.

Pentru a ne da seama de modul în care se formează secretele în cadrul grupului familial, este important să ne întoarcem la explicațiile lui Serge Tisseron expuse în cartea sa, *„La Honte*.

Psychanalyse d'un lien social". El face referire la evenimentele care se asociază cu secretele și la modalitățile de manifestare a secretelor. Astfel, autorul grupează secretele în:

- secrete legate de un eveniment din viața privată sau de un eveniment colectiv: apariția unui copil din flori, viol, detenție, abuz, abuz colectiv, coerciție care vizează privarea colectivă de libertate, comportament sau relație amoroasă a unui membru din familie, catalogată de ceilalți membri ca fiind inoportună și inadecvată, boli psihice, comportamente adictive, dependențe etc.;

- secrete ce se referă la conținutul unui eveniment sau la existența unui eveniment în sine: situația în care, dintr-o poveste referitoare la un eveniment sau la un personaj familial, se spune doar o parte, ocultându-se ceea ce ar produce rușine. Serge Tisseron observă în cadrul familial discursul ce sugerează secretul, dar al cărui conținut rămâne însă necunoscut. În acest mod, ceea ce se transmite generațiilor următoare este secretul în sine, care devine ireprezentabil. În mod paradoxal, secretul „se declară”, dar conținutul rămâne încriptat în inconștientul familial. Cu cât un secret este mai încriptat, cu atât acesta dă naștere la forme de comportament dezadaptativ sau la probleme de natură psihopatologică.

- secrete legate de un eveniment care poate fi gândit, dar nu poate fi rostit, și secrete legate de un eveniment negândit și nerostit (secrete știute și gândite, secrete împărtășite de mai mulți membri ai familiei, dar nerostite. Ele pot fi îngropate odată cu dispariția celor care împărtășesc aceste secrete);

- secrete care nu pot fi gândite. Astfel de secrete sunt asociate unor evenimente traumatice colective pentru cei implicați, încât ceea ce au trăit devine de negândit. În acest sens, Tisseron preia observațiile lui Primo Lévi, care susține că „o parte dintre victimele lagărelor de concentrare, întrebate fiind de către nepoții lor despre atrocitățile pe care le-au suportat, au negat trăirea unor asemenea evenimente. Trăirea a fost atât de traumatizantă, încât acel eveniment

nu poate fi nici măcar gândit. Este vorba despre o formă extremă de clivaj, spune Tisseron, care împiedică atât gândirea, cât și simbolizarea evenimentului” (Tisseron 1992, 2007, pp. 75-97, 136 apud Godeanu, Godeanu, 2009, pp. 226-227).

Cum spuneam într-o lucrare precedentă, „la nivel familial, secretul transmis de la o generație la alta este inaccesibil copilului sau adultului în ceea ce privește existența și conținutul lui. El determină perturbări ale modului de comunicare în cazul unuia dintre părinți sau al ambilor. Mesajele transmise nu sunt în complementaritate, ci în exclusivitate, în opoziție sau în paradoxalitate. Acest tip de comunicare între părinți își pune amprenta asupra modului de a gândi, de a simți și de a imagina al copilului. De multe ori, perturbările pe care le implică modul de comunicare al părinților activează zona imaginativă a copilului. Ceea ce nu poate fi spus poate fi reprezentat. Imageria mentală trece, de-a lungul evoluției psihice, de la „forme concrete și statice, puțin integrate personalității, la forme mai bine integrate Eului și mult mai flexibile. Este vorba despre imaginile cele mai arhaice, cele care apar copilului, «în rădăcinate» senzorial și motor, cu influențe inter- și transgeneraționale. Astfel de imagini neelaborate prin procese psihice care se dezvoltă ulterior sunt imagini care se impun subiectului, invadându-l. Este vorba despre imagini constituite în prima copilărie, plecând de la schimburi pe care copilul le are cu mediul său de viață și în relație cu modificările senzoriale, într-un moment în care limbajul nu este încă instalat” (Tisseron, 1992). Aceste imagini ies la suprafață ca niște flash-uri și pot avea legătură cu secretele familiale care se transmit de generații. Aceste secrete pot fi necunoscute chiar părinților. Flash-urile pot funcționa ca fragmente ce țin de începuturile elaborării psihice. Bineînțeles că sentimentul de straniețate al celui care trăiește aceste imagini este inevitabil. Așa se poate transmite o „fantomă” de la o generație la alta. Cineva despre care nu se mai știe nimic sau despre care se

păstrează o tăcere misterioasă reapare „deghizat” în comportamentul vădit recuperator și adesea perceput ca straniu, absurd sau inexplicabil al vreunui urmaș, la a treia sau la a patra generație, uneori chiar pe o linie colaterală (nepot indirect). Și cu cât efortul unui clan familial de a exclude un membru este mai profund și mai costisitor emoțional, cu atât forța de „regenerare” și de manifestare simbolică a „fantomei” este mai mare și mai supărătoare pentru familiile succesoriale. De unde și șansa provocării pentru deconspirarea secretului, pentru acceptare și integrare resemnificată a antecesorului exclus, de data aceasta prin intermediul urmașului „purtător” al „poverilor” primului. Readucerea secretului familial la lumină este eliberatoare de noi energii și informații blocate adesea pe perioade lungi de timp, care catalizează dezvoltarea și maturizarea atât a filonului, cât și a urmașului marcat (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010, pp. 194-195).

#85. Cum putem scăpa de secrete?

Așa cum am văzut, secretele din familie sunt corelativele nespusului a ceva ce nu poate fi gândit și reprezentat. Dacă ne întoarcem la explicația dată de Serge Tisseron cu privire la funcția principală a secretelor, observăm că ele au rolul de a proteja pe cineva de rușine, adică de a-l proteja în sens identitar. Așadar, autorul atrage implicit atenția asupra faptului că nu este necesar să desecretizăm o persoană care este purtătoarea unui secret rușinos, pentru că acest lucru ar echivala cu expunerea persoanei la o realitate care nu este pregătită să o suporte. Noi considerăm că este important, în senul unui demers de desecretizare, să observăm **în ce context sau domeniu existențial se manifestă secretul** și considerăm astfel că nu este necesar să ajungem la dezvăluirea conținutului secretului care poate fi, după cum am observat, în cazurile clinice, inaccesibil clientului. Așadar, este important să observăm cum îl afectează pe clientul nostru un secret transmis din generație în generație și de cele

mai multe ori am observat că secretul se manifestă prin următoarele trăiri, atitudini și comportamente:

- prin activarea unor temeri iraționale sau obsesii care, aparent, nu au legătură cu scenariul de viață al clientului din prezent;

- prin preocuparea unei persoane pentru anumite personaje din familie în legătură cu care se vehiculează anumite povești trunchiate;

- prin surprinderea unor dificultăți privind asumarea masculinității sau a feminității;

- prin activarea unor boli somatice sau tulburări psihice, tranzitorii sau permanente.

Așadar, este nevoie de precauție atunci când avem de-a face cu abordarea unei persoane aflate sub efectul unui secret familial, pentru a nu o traumatiza prin expunere interpretativă aleatorie sau intenționată, ceea ce ar reprezenta o eroare psihogenealogică și totodată etică a demersului psihoterapeutic (Abraham, Torok, 1987, pp. 231-275, 393-413, apud Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2009, 2010, pp. 187-192).

#86. Care sunt efectele traumei la nivel transgenerațional?

Descoperirile clinice făcute de Nicolas Abraham și Maria Torok au conturat teoria cripei și fantomei, teorie ce a avut ca obiect de studiu locul și rolul traumei la nivel individual, dar mai ales la nivel grupal. Fiind ei înșiși unii dintre cei care au suportat trauma exilului din Ungaria în perioada celui de al doilea război mondial, viața lor a fost marcată de holocaust, fapt care se regăsește direct în preocupările lor clinice cu referire la traumă și repercusiunile ei asupra psihicului uman. Fabio Landa (2001), care a lucrat cu Abraham și Torok, a notat că psihanaliza însăși se preocupa de efectele traumei și că opera celor doi psihanalisti poate fi privită ca o realitate a unui coșmar trăit de mii de oameni, coșmar al cărui

răsunet se regăsește în multe genograme la nivelul scenariului de viață al descendenților.

În acest sens, opera autorilor Abraham și Torok reprezintă o inovație metapsihologică adusă teoriei freudiene.

Un punct de pornire esențial privind explicarea traumei a fost determinat de scrierile lui Sandor Ferenczi cu privire la conceptul de încorporare, pe care Abraham l-a conectat cu cel de traumatism. Astfel, autorii au adus o contribuție riguroasă în explicarea sistemului de gândire al lui Ferenczi. Deoarece conceptul de traumă devenise controversat în timp, existau încă semne de întrebare cu privire la scrierile de început (referitoare la explicarea traumei în sens psihanalitic), care au încercat să surprindă atât trauma, cât și elementele intruzive aduse odată cu producerea ei. Așa cum spuneam într-o lucrare precedentă, „Abraham și Torok au demonstrat că potențialul traumatic este definit tocmai prin efectul pe care îl are asupra subiectului. Traumatismul se regăsește, așa cum susțin ei, în orice experiență care este practic imposibil de metabolizat în plan psihic, sub forma imaginării, conștientizării, verbalizării, fiind astfel transformat într-un aspect care să poată fi integrat în existențialismul subiectului. Experiențele nedigerabile psihic creează răni profunde în viața omului, având ca efect distrugerea sensului coerenței și continuității vieții. Fiind indigerabile, imposibil de integrat în experiența individului, experiențele produc o ruptură și creează zone străine, camuflate în inconștient.

Experiențele subiective neintegrate sunt adesea scoase la suprafață prin somatizări, ca expresie a „ceva” care pentru client este inexplicabil și dă curs unor sentimente inexplicabile. Fiind cu totul străine Eului, autorii au numit aceste trăiri *fantomă psihică* (Abraham, Torok, 1987, p. 20 apud Godeanu, Godeanu, 2009, p. 26).

Fenomenele identificate de Abraham și Torok în activitatea lor clinică abordate în legătură cu trauma și cu efectul ei transgenerațional asupra dezvoltării psihice a individului explică

tocmai esența fenomenelor de „criptă și fantomă” care se instalează la un descendent, în urma unui traumatism legat adesea de evenimente nedrepte și dureroase. Reîntoarcerea lor periodică se manifestă în simptomele care apar la un moment dat la un descendent (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010, pp. 55-58, 184-192)

Particularizând în sens ilustrativ efectele traumei la nivel transgenerațional, se pot citi prin intermediul fenomenelor de criptă și fantomă:

- boli psihice;
- perioade succesive în care se rescriu comportamente dezadaptative și psihopatologice;
- perturbări ale granițelor inter- și transgeneraționale generând confuzii identitare și de rol;
- dezvoltarea unor comportamente obsesionale;
- dezvoltarea unor comportamente adictive;
- reiterarea unor programări la conduite de eșec la nivel individual și transgenerațional;
- dependențe în parteneriat, incapacitatea de a face doliu după un partener pierdut etc.

#87. Miezul și coaja - o concepție metapsihanalitică prin care putem decipta mesajele inconștientului familial?

Opera autorilor Abraham și Torok, intitulată „Miezul și coaja”, reprezintă o concepție metapsihanalitică privind dezvoltarea psihismului din punct de vedere al explicațiilor traumei psihice. În opinia unor psihanalști, descoperirea fenomenelor de criptă și fantomă reprezintă o descoperire similară cu cea făcută de Freud atunci când a introdus termenul de inconștient.

Așadar, miezul și coaja, ca și cripta și fantoma, sunt două metafore utilizate de Abraham și Torok pentru a explica fenomenul traumei transmis transgenerațional. Lucrările autorilor cuprinse în volumul „*L Écorce et le noyau*” (1987) reprezintă amprenta unei

poziții diferite și de multe ori considerate opuse celor freudiene, kleinienne și lacaniene, care au dominat literatura de specialitate în acea perioadă a anilor 1980-1990. În mod implicit, toată creația autorilor a fost interpretată ca o rezistență față de doctrinele teoretice și practice ale psihanalizei acelei perioade. Ei au dorit să realizeze o radicalizare a teoriilor psihanalitice, în școli.

Astăzi, însă, psihanaliztii de familie, psihogenealogiștii și psihotraumatologii iau în considerare explicațiile fenomenului traumei formulate de autorii mai sus menționați. Potrivit autorilor teoriei traumei, transmisă transgenerațional, decriptarea traumei reprezintă relevarea sensului mesajelor inconștientului familial, a ceea ce au trăit antecesorii și au transmis descendenților.

În continuarea înțelegerii gândirii metapsihanalitice a autorilor Abraham și Torok, este potrivit să facem referire la trei puncte de interpretare folosite de aceștia pentru a explica trauma psihică: simbolul, anasemia și analiza criptonimică.

- **simbolul** este utilizat de autori pentru a explica miezul psihicului reprezentate de nevoile inconștiente. Nevoile inconștiente ne sunt inaccesibile, iar învelișul psihicului (coaja) funcționează în plan simbolic, dând formă și înțeles mesajului enigmatic care vine din inconștient. Pentru Abraham, simbolul rămâne principalul instrument de lucru în psihanaliză, opus inconștientului, care rămâne inaccesibil. Învelișul psihic sau coaja poartă, după cum spune el, caracteristicile și toate actele care nu au fost rostite, apărând sub forma simbolului, care duce cu el înțelesul unui mesaj enigmatic emanat din inconștient. Abraham își argumentează punctul de vedere considerând simbolul ca fiind mărturia inconștientului celui analizat, care poate fi înțeles prin intermediul relației dinamice ce se naște între transferul clientului și contratransferul analistului. Se creează astfel un spațiu al rezonanței și complementarității imaginilor în analist, în urma răspunsurilor primite de la client, făcând posibilă înțelegerea simbolurilor trăirilor clientului. Autorul încadrează

simbolul într-un sistem de semnificații. Simbolurile sunt privite în relație unele cu altele, fiind descrise ca „hieroglifă” care conțin aspecte subiective ale istoriei clientului;

- **anasemia** sau **analiza simbolului** este de asemenea privită din punct de vedere dialectic, cum ar fi învelișul psihic sau coaja, care capătă semnificație metapsihologică, așa cum diferiți termeni pot face referire la înveliș și pot fi convertiți ca fenomene ale inconștientului. Metapsihologic, concepte ca plăcere, neplăcere, inconștient, somatic sunt subiectiv necunoscute. Abraham le explică prin ceea ce el numește *anasemie*, care constituie punctul zero al subiectivității clientului. Simultan, anasemia denotă funcția metapsihologică în cadrul psihanalitic. Abraham a reformulat tezele lui Freud privitoare la complexul Oedip, falicul și sexualitatea și le-a reinterpretat în termenii dualității mesajului miezului psihismului transmis cojii (învelișului), în individualitatea masculină sau feminină. De asemenea, în scrierile lui Abraham și Torok se regăsește problematica depresiei, preluată de la Freud din „*Doliu și melancolie*” și descrisă de Abraham ca modalitate de relaționare cu obiectul, fie el decedat sau simbolizat.

Transgenerațional vorbind, folosind anasemia la care se referă Abraham și Torok, putem decodifica schema transgenerațională făcând o lectură simbolică a arborelui genealogic familial. Prin analiza transgenerațională, avem în vedere surprinderea caracterului dinamic al procesului evolutiv individual și grupal, ceea ce presupune o analiză simbolică inter- și transgenerațională. Prin analiza genogramei, putem observa cum logica inconștientului individual se regăsește în logica inconștientului familial.

Astfel, putem trasa schema-reper a analizei de simbol a elementelor neintegrate la nivel individual și familial și astfel să obținem valențe diagnostice semnificative ce ne servesc ca ghidaj de lucru în cadrul unei intervenții psihogenealogice;

- **analiza criptonimică** este o modalitate de lucru introdusă și descrisă de Nicolas Abraham și Maria Torok, ce vizează situația traumatică camuflată în secret și manifestată sub masca nonsensului, a absurdului, a incoerenței. Analiza criptonimică are la bază intenția de a evidenția modul de folosire a unor concepte în cadrul practicii psihanalitice. Important este faptul că cei doi psihanalști au scos în evidență unele neconcordanțe între baza teoretică psihanalitică clasică și practica clinică. Analiza criptonimică își are originile în domeniul steganografiei și provine din grecescul *kryptos*, care înseamnă „ascuns”. Domeniul criptografiei este analizat astăzi de către criptanalști, aducând la suprafață sensul ascuns al unor mesaje ce reprezintă cheia istorică a multor evenimente greu descifrabile. La fel ca în criptologie, psihanalștii Abraham Nicolas și Maria Torok au surprins, prin ceea ce numesc „cripta psihică” și „fantoma psihică”, mesajul ascuns al inconștientului nostru care, odată conștientizat, poate oferi sensuri existențiale pe care subiectul să reușească, prin travaliul terapeutic, să le integreze în propria structură psihică (Abraham, Torok, 1987, pp. 1-33).

#88. Cum este privită boala din punct de vedere psihogenealogic?

În cadrul psihogenealogic, conceptul de boală trebuie privit din următoarele perspective de interpretare:

- din punct de vedere al sensului dat de familie sau de persoana în cauză diferitelor afecțiuni;

- ca rezultat al unui tip specific de răspuns în cadrul interacțiunilor sale cu familia de origine;

- ca reprezentând un sens metaforic, fiind expresia unei mitologii și simbolistici specifice asociate bolii psihice, somatice sau psihosomatice în cadrul familial.

Adesea, în cadrul grupului familial, putem observa, prin utilizarea genogramei și a somatogenogramei, că boala este o expresie a mitologiilor familiale și comunitare care generează un mod

specific de raportare a celui care suferă la suferința pe care o trăiește.

Prezentăm în continuare principalele moduri de reprezentare a bolii, așa cum au fost ele descoperite în cadrul studiilor psihogenealogice centrate pe populația românească:

- **boala privită ca „pedeapsa lui Dumnezeu”**. Această reprezentare are în centrul său ideea unui Dumnezeu care pedepsește pe cel care a greșit prin înșelare, trădare, ruperea legăturilor cu părinții, încălcarea unor ritualuri și reguli familiale, răul făcut unor persoane din afara familiei. Mitologia astfel creată duce la repetiții care modifică setul de atitudini și așteptări în cadrul grupului familial, având ca rezultat comportamente fataliste și blocând resursele de vindecare familială;

- **boala privită ca blestem** este o reprezentare-capcană care îi afectează pe membrii familiei, deoarece este suficient ca cineva din familie să fi fost blestemat ca membrii familiei să se teamă în latență de forța unui blestem. În cadrul grupului familial, blestemul poate traversa generații, fapt ce duce la autoprogramări spre eșec existențial, culpabilitate, resentimente și ostilitate ale unor membri din familie și chiar ale întregii familii față de cel care a exercitat blestemul. Prin forța magică percepută a blestemului, acesta condiționează evoluția în sens dezadaptativ a grupului familial;

- **boala privită ca modalitate de a cere și de a oferi afecțiune**. Aceasta este o strategie pe care o utilizează membrii familiei pentru a crea legături de atașament. Totodată, reprezentată în forma cererii și ofertei de afecțiune, boala devine o modalitate educativă de comunicare. Copilul bolnav primește atenție și astfel se simte securizat. În același mod, o persoană din cadrul grupului familial se poate folosi de boală, victimizându-se, și astfel îi face pe ceilalți membri să graviteze în jurul său. În cele mai multe cazuri, boala reprezintă expresia absenței afecțiunii și astfel bolnavul își creează strategii de relaționare, acolo unde ele nu există în mod sanogen. Așa cum spuneau Abraham și Torok, boala poate

reprezenta o modalitate de a comunica „nespusul” într-o familie și este expresia unui deficit de comunicare în plan conștient, care generează modalități de a comunica bazate pe mecanisme afective inconștiente. Comunicarea prin îmbolnăvire se realizează în plan inconștient prin mecanismul identificării cu un membru din familie prezent sau cu un antecesor;

- **boala privită ca modalitate de identificare de sex-rol**, realitate observabilă în cazul identificărilor de rol-sex potențate de confuzia la nivel identitar. Atunci când o persoană are dificultăți de acceptare a propriei identități, identificarea cu un membru din familie bolnav devine un reper de sex-rol. Dificultățile pe care o persoană le traversează în asumarea identității de sex-rol pot genera o modalitate inconștientă de preluare a acuzelor somatice ale celuilalt, boala devenind astfel un mod de a fi în acord cu identificările pe linie maternă sau paternă într-o familie;

- **boala privită ca „șansă” de maturizare**. Această reprezentare conduce la situația sau la experiența traversării unei boli și, prin decriptarea semnificațiilor ei, poate reprezenta o „șansă” de maturizare. De exemplu, cei afectați au observat că boala dificilă îi poate pune în contact cu nevoi neglijate până în acel moment, îi poate pune în contact autentic cu ei înșiși. Boala îi poate „trezi” și astfel ei pot acționa în sensul deblocării lor emoționale și acționare în direcția evoluției.

Așa cum am văzut prin modalitățile de reprezentare a bolilor în carul grupului familial, este important să decriptăm sensul bolii pentru a înțelege mesajul, lecția pe care o are de învățat un individ sau familia sa (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010).

#89. La ce se referă expresia *umbră familială*?

În cadrul abordării transgeneraționale, conceptul de umbră familială a fost propus spre utilizare de către Iolanda Mitrofan, și Cristina Denisa Stoica (Godeanu) pornind de la conceptul de umbră

descriș de Jung. Astfel, umbra familială conține toate fricile, temerile, slăbiciunile și secretele legate de acestea, codificate sau deghizate simbolic și transmise transgenerațional, dar conține totodată și soluția depășirii și integrării lor, ca experiențe cu sens maturizant și transformator pentru persoane, relațiile familiale și comunitare. În baza acestei argumentări, putem spune că problemele nerezolvate în inconștientul părinților și al antecesorilor le sunt transmise descendenților.

Prin analiza părții de umbră familială utilizând suportul genogramei, putem găsi sensul unor temeri care se activează în scenariul de viață prezent al unui client, scenariu care poate semăna foarte mult cu cel al unui antecesor. Astfel, cum afirma și Iolanda Mitrofan, umbra devine vehicul transgenerațional și ceea ce duce cu ea se poate manifesta, după cum am mai sugerat, prin comportamente repetitive sau boli somatice (Mitrofan, Stoica 2005).

#90. Care este semnificația doliului din punct de vedere transgenerațional?

Explicațiile psihogenealogice privind fenomenul doliului trebuie regăsite în miezul interpretării făcute de Freud cu privire la doliu și la travaliul de doliu. Așa cum spunea Freud, doliul reprezintă o reacție la pierderea unei persoane dragi sau a unei patrii, a libertății, a unui ideal.

Trebuie însă făcută distincția între sensurile complexe ale fenomenului doliului. Astfel, Michel Hanus (2007) încearcă să surprindă aceste sensuri folosind expresiile „a fi în doliu” (a suferi pentru pierderea unei persoane investite emoțional), „a intra în doliu” (reacția firească survenită în urma pierderii persoanei dragi), „a purta doliu” (ansamblul conduitelor sociale, individuale și colective cerute de moartea unei persoane care a avut o recunoaștere socială) și „a-și face doliu” (travaliul de doliu necesar pentru a accepta realitatea pierderii și a-i face față. Cel care a rămas în viață are nevoie să facă

un travaliu de doliu tocmai pentru a rămâne în viață. Separarea de ființa care a dispărut diminuează efectele fenomenului de încorporare, așa cum spuneau Abraham și Torok). Doliul implică întotdeauna o pierdere, iar pierderea presupune întotdeauna un atașament, o investire emoțională în raport cu obiectul pierdut. În funcție de gradul de investire în raport cu obiectul pierdut, pierderea ia forma unei suferințe profunde cu o intensitate și durată variabile de la caz la caz.

O situație particulară a doliului sau a travaliului de doliu este aceea a doliului care nu implică moartea. Vorbim aici de doliile frecvente survenite în contextul despărțirii ce implică separări, divorțuri sau pierderea spațiului identitar. În aceste cazuri, pierderea suportată de cel care își face doliul are o valoare particulară și o importanță variabilă care nu poate fi apreciată decât de cel care o trăiește. Toate pierderile semnificative necesită o elaborare psihică, un travaliu interior care corelează cu un travaliu de doliu. Expresia pierderii unui partener de viață duce de cele mai multe ori la dificultăți de separare, la instalarea dependenței emoționale și de substanță. Există situații în care astfel de persoane nu își mai găsesc ani de zile un partener sau situația în care, chiar dacă își găsesc un partener, ele nu sunt disponibile emoțional pentru el.

Repetiția asociată cu trăirea eșecului relațional reprezintă o modalitate de aducere în prezent a persoanei pierdute (a fantomei psihice). În acest sens, o persoană care nu-și poate explica eșecul partenerial poate migra într-un scenariu fantasmatic în care așteaptă ca partenerul să revină, să-i dea un semn, acest lucru fiind expresia fixării sale în sensul identificării proiective endocriptive cu obiectul pierdut (partenerul), și putem afirma că persoana în cauză se află sub efectul fenomenului de fantomizare.

Elemente metodologice psihogenealogice

Demersul și viziunea metodologică ce definesc domeniul psihogenealogiei se înscriu în ansamblul cercetărilor metapsihologice clinice, calitative, centrate pe descoperirea sensului și a semnificației fenomenelor studiate. În acest sens, un demers psihogenealogic este, prin natura sa, un demers concomitent de diagnoză, intervenție și descifrare a sensurilor existențiale ale grupului familial al clientului asistat. Așadar, este important și potrivit să descifrăm prin intermediul unor instrumente diagnostice de tip proiectiv, cum este, de pildă, genograma, sensul intrapsihic, intrafamiliar-transgenerațional al unor dificultăți sau patologii specifice.

#91. Care sunt nivelele de analiză pe care trebuie să le luăm în calcul atunci când ne lansăm într-un demers de analiză psihogenealogic?

Domeniul psihogenealogiei analizează dinamica transmisiilor psihice conștiente și inconștiente de-a lungul generațiilor, deci ia în considerare atât planul intergenerațional (pe orizontal), cât și pe cel transgenerațional (pe vertical). În corpul unui demers de analiză transgenerațională, trebuie să luăm în considerare următoarele niveluri de analiză:

- **primul nivel vizează** identificarea și încadrarea problemei clientului în contextul familial transgenerațional;

- **al doilea nivel** se referă la analiza elementelor și interconexiunilor ce compun structura și dinamica intergenerațională a transmisiei istoriei familiale;

- **al treilea nivel** este cel al analizei mecanismelor de transmisie a inconștientului familial (introiecție, proiecție, identificare etc.);

- al patrulea nivel vizează analiza interacțiunii dintre individ și membrii familiei de origine (analiza dinamicii intrafamiliale);

- al cincilea nivel vizează analiza consonanțelor și a mecanismelor de patologie familială psihogenealogică, precum și a modalităților de vindecare.

#92. Să facem o analiza psihogenealogică: când, unde, cu cine, pentru ce?

O analiză psihogenealogică o putem face în cadrul unui proces formativ ce vizează dezvoltarea personală și abilitarea în acest domeniu. O analiză psihogenealogică nu este recomandată să fie făcută la întâmplare mai ales în cadrul psihoterapiei individuale și abia după ce a fost creată alianța terapeutică. Referitor la momentul începerii unui demers psihogenealogic în planul psihoterapiei individuale, se recomandă ca efectuarea genogramei să se facă după ce s-a instalat alianța terapeutică și după ce am clarificat cu clientul aspectele ce țin de dificultățile pe care le are acesta în prezent, dificultăți ce țin de alegerile lui din prezent. Acest lucru înseamnă dobândirea unui grad semnificativ de conștientizare asupra blocajelor ce țin de scenariul său interacțional cu persoanele din prezentul său (partener de cuplu, părinți, copii), pentru ca apoi să se recurgă la o analiză transgenerațională, vizând surprinderea unor dinamici de profunzime ce țin de domeniul inconștientului familial.

Ca reper în timp, am spune că, orientativ, în funcție de evoluția cazului, ar fi potrivită pentru începerea efectuării genogramei ședința a cincea sau a șasea. În caz contrar, există riscul bulversării clientului, deoarece el a reclamat o problemă din prezent, iar în acest caz ar fi prematur, în afara clarificării acestei probleme, să orientăm clientul spre conectarea cu memoria afectivă familială. Conectarea cu memoria afectivă familială prin intermediul

genogramei activează conținuturi emoționale profunde și există riscul unor decompensări.

#93. Ce este aceea o genogramă?

Genograma reprezintă instrumentul de bază utilizat în cadrul domeniului psihogenealogiei. Fundamentele teoretice și practice ale utilizării genogramei le regăsim în cadrul Școlii de terapie familială de la Palo Alto, din anii '70, al cărei reprezentant este Gregory Bateson. Apoi au urmat preluări și utilizări ale genogramei în practica clinică de către M. Bowen (1987) și Ivan Boszormeny-Nagy, în *terapia familială contextuală*, în care se întâlnesc procesele interpersonale și cele intrapsihice. O altă sursă biografică atestă genograma ca tehnică propriu-zisă de intervenție terapeutică, fiind dezvoltată de profesorul Henri Collom la Dakar, având la bază studiile lui Jacob Levy Moreno.

Genograma a fost utilizată și popularizată în asistarea clinică a pacienților de către Monica McGoldrick și Randy Gerson, fiind apoi publicată în cartea cu titlul „Genograma: asistare și intervenție”, în 1985. În elaborarea și construcția genogramei, s-a avut în vedere perspectiva sistemică și multigenerațională, ambele influențate de teoria sistemică integrată cercetărilor asupra familiei.

Analiza sistemică de familie s-a născut ea însăși dintr-un model matematic adaptat grupurilor umane. Acest model matematic, care se sprijină pe teoria generală a sistemelor a lui Ludwig von Bertalanffy (1973), a influențat studiile sociologice ale familiei, lansând analiza complexă a relațiilor interumane. Această teorie ne-a condus, de asemenea, spre a vedea familia ca un sistem în care elementele sale componente sunt membrii săi, care funcționează interdependent, atât pe orizontală, cât și pe verticală, inclusiv la scara raporturilor transgeneraționale.

Prezentăm în cele ce urmează câteva definiții ale genogramei în contextul psihogenealogiei.

1. Genograma este o tehnică de realizare a schemei grafice a „arborelui familial”, a înregistrării membrilor unei familii și a relațiilor dintre aceștia pe mai multe generații. În acest mod, se pot observa ușor pattern-urile disfuncționale în cadrul familial, luându-se în considerare contextul de apariție a diferitelor tipuri de disfuncții.

2. Genograma sau genosociograma se referă la reprezentarea grafică codificată a arborelui genealogic. Ea oferă surprinderea unei perspective asupra grupului familial în ansamblul său. Acest ansamblu este indisociabil, fiecare element fiind în același timp atât parte, cât și întreg.

3. Genograma este, în mod simplist, o reprezentare grafică a familiei, a spațiului ei intrapsihic familial (Lemaire-Arnaud, 1980).

Mc Goldrick și Robert Gerson au folosit genograma ca un ghid de lectură simbolică, care atestă funcționarea familiei, și au surprins șase categorii de repere de analiză și intervenție: structura familială; traversarea ciclurilor vieții; repetiția pattern-urilor din generație în generație; evenimentele și rolul lor în funcționarea familiei; pattern-urile relaționale și triumphiurile; echilibrul și dezechilibrul familial.

Genograma familială îi permite terapeutului să gândească într-o manieră sistemică relațiile și evenimentele din viața pacienților lor (Mc Goldrick și Robert Gerson, „Génogrammes et entretien familial”, ESF, 1990).

În perspectiva psihoterapeutului Anne Ancelin Schützenberger, „Genosociograma este o reprezentare a arborelui genealogic comentat (genograma), cu punerea în evidență, prin repere sociometrice, a diferitelor tipuri de relații ale subiectului și a legăturilor între diferitele personaje: coprezență, coabitare, acțiune comună, diade, triumphiuri, excluțiuni...” (Schützenberger, 1993).

Genograma este folosită de mulți terapeuți în domenii precum genealogie, medicină, psihologie socială, psihologie școlară, genetică, educație etc.

În psihoterapia experiențială a unificării, genograma clasică a fost dinamizată, îmbogățită și perfecționată, devenind dramagenogramă, artgenogramă, imagogenogramă, somatogenogramă.

- **Dramagenograma** este o modalitate de analiză, de reconstituire a rolurilor și a relațiilor familiale semnificative prin dramatizarea lor „acum și aici” și prin reparație transgenerațională, utilizând genograma clasică doar ca suport provocativ. Această metodă este specifică Terapiei Transgeneraționale a Unificării (T.Tr.U.), elaborată de președintele SPER (Școala de Psihoterapie Experiențială Română), Iolanda Mitrofan, care afirmă: „Deși am plecat de la utilizarea clasicului instrument al genogramei, în contextul terapiei unificării am dezvoltat caracterul dinamic, reconstitutiv și hermeneutic al genogramei, diversificându-i posibilitățile evaluative și terapeutice prin asocierea tehnicilor creative și corporale. Aceasta a fost folosită ca instrument «tehnic» principal de identificare, explorare și evaluare a scenariilor, a rolurilor și a relațiilor-capcană familiale. Aceste patru elaborări tehnice novatoare definesc specificul metodologic al abordării transgeneraționale unificatoare, diferențînd-o într-o anumită măsură de utilizarea clasică a instrumentului.”;

- **Artgenograma** reprezintă o inovație tehnică elaborată de Iolanda Mitrofan și Cristina Denisa Godeanu în cadrul Terapiei Transgeneraționale a Unificării (2004, 2005), care, ulterior, a fost perfecționată de psihoterapeutul experiențialist Ligiana Petre. Alcătuirea artgenogramei presupune analiza de simbol, întrucât, pentru construcția ei, folosim simboluri (obiecte precum frunze, pietre, obiecte decorative), prin care fiecare membru din familie este reprezentat. Prin construcția artgenogramei și ținând cont de semnificația obiectelor alese de client pentru a-și reprezenta membrii familiei, putem accesa rapid zone de umbră familială;

- **Imagogenograma** reprezintă o tehnică a Terapiei Transgeneraționale a Unificării, elaborată de psihoterapeutul

experiențialist Mădălina Voicu, în 2008. Imagogenograma este o genogramă spațială și se construiește folosind imaginile cu figuri umane (adulți și copii), precum și imaginile cu „relații” din seturile Persona și Personita, alese de subiecți ca fiind similare (proiecție) cu familiile lor și cu dinamica acestora (*setul Persona – autor Ely Raman; setul Personita - autori Ely Raman și Marina Lukyanova*). Avantajele tehnicii constau în accesarea configurației familiale așa cum și-o reprezintă subiecții și mobilitatea acestei reprezentări.

- **Somatogenograma** este o genogramă derivată din genograma clasică și privește analiza reperului (pasului) nr. 4 din cadrul efectuării acesteia, reper ce se referă la analiza bolilor din grupul familial. Somatogenograma este radiografia somatică a grupului familial prin care sunt analizate sensul diferitelor boli și afecțiuni somatice, ca modalitate reprezentativă de transmisie a inconștientului familial.

#94. Cum se construiește o genogramă? Repere metodologice.

1. Construcția genogramei începe de jos în sus, prin plasarea clientului în centru jos, apoi în sus, prima linie, sunt reprezentați părinții, apoi bunicii paterni și materni și străbunicii, astfel asigurându-ne că sunt trecute toate personajele importante din familia extinsă. Într-o primă fază, aceasta este o schemă goală. Vom folosi simbolurile pentru a reprezenta fiecare membru din familie, așa cum reiese în lista de simboluri.

În dreptul fiecărei persoane, se trec numele sau inițiala, vârsta pe care o are aceasta sau vârsta pe care o avea un antecesor în momentul decesului, în funcție de caz.

Mențiune: atunci când efectuăm genograma unei persoane, pornim întotdeauna de la o problemă sau o preocupare declarată de persoana în cauză, iar procesul de însoțire va fi realizat cu scopul de a clarifica problema sau preocuparea declarată. De exemplu, începem

asistarea unei persoane pornind de la faptul că dorește să intre într-un parteneriat erotic, dar nu își găsește un partener.

De asemenea, atunci când începem să colectăm informațiile din istoria clientului, este important să notăm exact cuvintele clientului atunci când caracterizează persoanele din familia sa, pentru că aceste cuvinte reprezintă indicatori de rol-sex așa cum și-i reprezintă clientul conștient și inconștient. Greșeala de a înlocui cuvintele clientului duce la schimbarea sensului a ceea ce este reprezentativ în discursul clientului, eroare care, de altfel, încalcă etica în orice tip de terapie.

2. La fiecare membru de familie, se vor trece cele patru repere (pași reprezentați mai jos în ceea ce numim colectarea informațiilor).

Colectarea informațiilor pe suportul genogramei se va realiza pentru fiecare membru al familiei, urmărind colectarea informațiilor privitoare la:

- Statutul socioprofesional, care permite analiza profesiilor.

- Descrierea „firii” și a comportamentului perceput, reamintit sau imaginat (după caz) al membrilor familiei, explorate cu ajutorul unor întrebări de tipul: „Cum l-ai descrie pe X ca fire?”, „Cum se manifestă X?”, „Ce se spune despre X în familia ta?”, „Cum îl percepe, vede, consideră X pe Y, Z etc.?” „Ce spune X despre sine, cum se manifestă el din punctul tău de vedere?”, „Ce îți amintești despre...?” etc.;

- Evenimentele-metaforă (ceremonii, accidente, întâmplări semnificative, boli, dureri somatice) din viața membrilor familiei, necesare identificării polarităților tematice la nivel familial transgenerațional.

Este important, la acest reper, să lăsăm clientul să aleagă ce consideră el ca fiind important așa cum știe el din istoria de viață a rudelor sale; așadar, nu-i spunem clientului să aleagă un eveniment care să fie cel mai important, pentru că, în acest mod, el va face o selecție prin omitere;

- Informațiile în legătură cu bolile somatice, pe baza cărora se conturează somatogenograma și semnificațiile simbolice atribuite de membrii familiei maladiilor avute în vedere. Decriptarea simbolismului corporal al bolilor repetate de la o generație la alta; corespondențele tematice existențiale. Identificarea reprocesărilor și a prelucrărilor inconștiente ale maladiilor, accidentelor, agresiunilor fizice și emoționale în „legenda” familială.

Observație! Deoarece proprietatea genogramei este aceea de a accesa inconștientul familial, prin conectarea memoriei afective familiale este important ca cei patru pași (aplicabili fiecărui membru din familie) să fie trecuți în dreptul fiecăruia pe aceeași foaie, și nu pe una separată. În cazul în care colectarea informațiilor se face pe o foaie separată, rămânând doar schema genogramei, aceasta nu va avea niciun efect. Cum spunem, datele trebuie toate trecute pe schemă pentru că astfel se relevă conținuturile inconștientului familial. În acest mod, când ne uităm pe genogramă împreună cu clientul, acesta poate face conexiuni între ceea ce este scris (ceea ce corespunde istoriei sale de familie).

Odată strânse informațiile, este important să extragem următoarele aspecte pe care putem să le notăm într-un colț (dreapta sus):

1. Repetițiile la nivel familial pe care le vom extrage din următorii pași: 1, 2, 3 și 4. Așadar, despre ce repetiții este vorba: repetiții ale numelor persoanelor din familie, reperarea unor evenimente (nașteri, accidente, sărbători, pierderea vieții unor membri din familie, boli etc.);

2. Polaritățile complementare sunt cele descrise de Jung și se pot observa din analiza reperelor 2, 3 și 4. Polaritățile se desprind așadar din caracterizarea firii persoanelor din familie, spre exemplu „X era blând dar era și dur (aspru) de multe ori” - polaritatea slăbiciune versus putere. Este vorba de oscilația la nivelul identității de rol-sex a persoanei în cauză între a fi slab în anumite contexte și a

fi dur în altele. Alte polarități pot fi supraviețuire versus moarte sau control versus lipsa controlului, pierdere versus dependență etc.

Un punct important ce trebuie atins în această etapă este acela de a-l întreba pe client cu cine se identifică și se contraidentifică din familie pe linie maternă sau paternă. Tot în această etapă, vom face o analiză a rolurilor la nivel familial și a inversărilor rolurilor (așa cum spuneam, în cazurile în care femeile sunt polarizate masculin iar bărbații, feminin);

3. urmează descoperirea temelor nucleu (TN) menționate în capitolul 6, definiții pentru fiecare familie, ele putând fi una sau mai multe. Temele nucleu sunt extrase din pașii 3 și 4.

4. Următorul pas este acela al analizei semnificației bolii (un aspect al somatogenogramei) în cadrul familial. Analiza bolilor se extrage din reperele 4 și 2 și 3 (reperele 2 și 3 pot releva conținuturi referitoare la diverse somatizări). Pentru o analiză corectă, este important să vă aduceți aminte de eroarea fundamentală de interpretare numărul 5 de la întrebarea numărul 98.

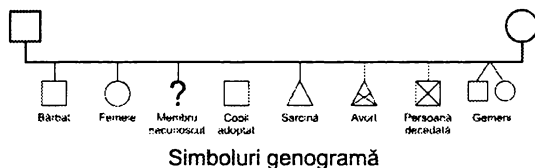
5. Ultimul pas este acela de a descoperi scenariul transgenerațional. Putem să-l invităm pe client să dea un nume filmului (scenariului) familiei sale, care poate fi, de pildă, Dezrădăcinații sau Supraviețuitorii, urmând să-l întrebăm pe client cum crede că îl afectează istoria familială în prezent.

Aceste repere sunt prezentate aici în scop didactic, în cadrul psihoterapiei individuale. Demersul se întinde pe mai multe ședințe, genograma devenind un pretext de intervenție, iar clarificările și descoperirea sensurilor se vor face secvențial, în fiecare ședință.

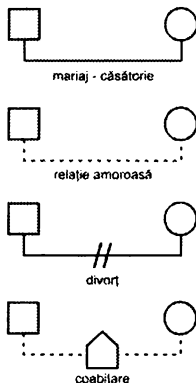
Este important să menționez faptul că, adesea, se confundă demersul psihogenealogic cu efectuarea genogramei, care se rezumă la culegerea de informații. Un demers complet presupune dramatizarea conținuturilor informaționale ale clientului în ceea ce Iolanda Mitrofan a numit dramagenogramă. Simpla colectare a informațiilor este doar un scop evaluativ. Nimic greșit dacă ne oprim

aici, însă a lucra transgenerațional înseamnă a interveni în diversele puncte nodale observate pe genogramă prin conectarea clientului cu evenimentele traumatice din istoria personală (readucerea la suprafață a doliilor nefăcute, a fantomizărilor, a secretelor de familie, a miturilor, a suspendărilor în diverse planuri sau în bucle temporale), în scopul finalizării afacerilor de familie neîncheiate și stopării pattern-urilor dezadaptative prin analiza și resemnificarea sensului existențial individual și familial.

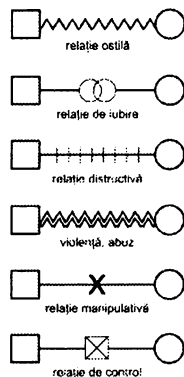
Simboluri utilizate în construcția genogramei

Relații de Familie

Emoționalitate

1. primul reper în efectuarea genogramei constă în reprezentarea sub formă grafică clară a fiecărui membru din familia subiectului însoțit. Acest lucru înseamnă plasarea membrilor semnificativi și a cotațiilor corespunzătoare reprezentării lor, femeie, bărbat, copil, decedat, relație de căsătorie, relație de concubinaj etc.;

2. colectarea și structurarea informațiilor (vezi repere și etape de colectare a informațiilor);

3. delimitarea nivelurilor intergeneraționale;

4. identificarea temelor familiale și analiza sensului existențial (identificarea temei-nucleu în jurul căreia se constelează evenimentele-metaforă) prin patru modalități:

a) identificarea pattern-urilor repetitive și a scenariilor de viață;

b) analiza rolurilor manifeste (asumate în plan conștient) și a celor latente (inconștiente);

c) analiza dinamicii relaționale din cadrul familiei extinse, pe parcursul mai multor generații luate în atenție;

d) analiza mecanismelor care întrețin manifestarea rolurilor și a relațiilor repetitive (ciclicități, bucle temporale, abordarea hermeneutică personalizată, dinamica identificărilor și contraidentificărilor intra- și transfamilial, dinamica Persona-Umbră la nivel familial și transgenerațional);

5. defantasmarea, travaliile reconstitutive și reparatoare, resemnificarea și integrarea blocajelor scenariului transgenerațional ca „lecții” cu sens;

6. restructurarea creatoare a scenariului de viață al clientului focusat, centrat pe realitate, dezvoltare personală și responsabilitate (autoreprogramare, implementare, validare, consolidare a achizițiilor strategice mentale autodeblocante).

Genograma funcționează și ca un test proiectiv, tocmai fiindcă în reconstituirea istoriei familiale se suprapun memoria familială și memoria individuală, conturate în urma unui proces

selectiv. Acest proces selectiv se referă la ceea ce este „bun” pentru a fi transmis în raport cu prezervarea familiei. Punctele de blocaj în anumite zone ale „hărții familiale” corespund unor zone de blocaj individual.

Delimitarea nivelurilor intergeneraționale este foarte importantă pentru demersul analitic ulterior. Clarificarea granițelor intergeneraționale reprezintă o necesitate pentru identificarea și analiza rolurilor. Analiza mecanismelor ce întrețin manifestarea rolurilor-cheie și a relațiilor repetitive reprezintă o etapă intermediară în identificarea temelor familiale. *Identificarea pattern-urilor și a scenariilor de viață care se repetă se realizează concomitent cu analiza dinamicii rolurilor la nivel inter- și transgenerațional. Această analiză vizează clarificarea rolurilor manifeste și latente, corelată cu clarificarea relațiilor între diferiți membri ai familiei extinse.* O analiză profundă a dinamicii rolurilor în contextul reconstituirii și resemnificării dramaterapeutice, acum și aici, îi permite clientului să-și clarifice nevoile și așteptările în raport cu diferiți membri ai familiei, precum și să conștientizeze modul în care creează sau intră în **roluri-cheie**. Acestea mențin transmisia transgenerațională a pattern-urilor relaționale. **Rolurile-cheie sunt acele roluri cu semnificație primordială în menținerea temelor și a miturilor familiale.** Clientul poate descoperi, în acest mod, „o colecție-rezervă de roluri înfășurate și polarizate” chiar în interiorul spațiului psihologic familial transgenerațional.

Restructurarea scenariului de viață privește conectarea cu Umbra familială și deblochează energia concentrată în acele „găuri negre” reprezentate de secretele familiale. Procesul analitic experiențial hermeneutic le devoalează pas cu pas.

Restructurarea scenariului de viață debutează odată cu **conștientizarea** semnificației rolurilor-cheie, a evenimentelor-metaforă și a temelor familiale în cadrul istoriei transgeneraționale și în cadrul istoriei personale de viață a clientului și presupune

integrarea polarităților. Polaritățile transfamiliale se manifestă prin intermediul rolurilor-polare pe care indivizi aparținând unor generații succesive le adoptă (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010, pp. 164-169).

#95. Ce trebuie să avem în vedere atunci când asistăm pe cineva utilizând genograma?

Pentru persoanele care doresc să-și efectueze genograma sau să se formeze în psihogenealogie, este important să meargă la specialiștii în domeniu (cei acreditați științific - mă refer aici la cei care au studii universitare în domeniu sau care au urmat cursurile unei școli de formare). De asemenea, este important să se evite erorile fundamentale pe care le-am menționat în cadrul răspunsului la întrebarea numărul 98.

#96. Care sunt funcțiile genogramei?

Efectuarea genogramei implică întotdeauna activarea memoriei afective familiale, a inconștientului structurat dinamic-transgenerațional. În acest sens, iată care sunt funcțiile genogramei:

- funcția esențială a genogramei este aceea de a ne permite să ne re-plasăm și re-poziționăm în mod emoțional și acțional locul, în contextul evenimentelor care au traversat spațiul familial.

- o altă funcție este aceea care îi permite terapeutului să gândească într-o manieră sistemică relațiile și evenimentele din viața pacienților săi. Ea face parte dintr-o evaluare sistemică globală, furnizând un rezumat clinic valoros;

- pe baza acestor informații, se pot formula ipoteze în legătură cu dinamica familială și cu modalitățile de intervenție terapeutică, pentru că examinarea contextului familial actual îi permite clinicianului să stabilească legăturile care există între membrii familiei, implicați direct în drama familială, și ceilalți membri ai sistemului familial. Genograma familială poate aduce în prim-plan informații pe care un chestionar sau un protocol le poate

trece cu vederea. Ea oferă un tablou al evenimentelor care au avut loc într-o familie timp de cel puțin trei generații;

- genograma reprezintă, astfel, o modalitate de a identifica mecanismele repetitive disfuncționale și de a preveni instalarea unei patologii în dinamica familială, o modalitate de a lua contact cu partea de Umbră a familiei, cu teme, mituri care întrețin diversele tipuri de relații și scenarii între parteneri;

- așa cum afirmă Iolanda Mitrofan și Cristina Denisa Stoica (Godeanu) (2005), genograma reprezintă un mod de a lua contact cu harta personală internă prin intermediul reconstituirii istoriei familiale, vizând confruntarea cu Umbra personală și familială, cu scopul integrării acelor elemente care devin manifeste în viața prezentă a individului. Ne referim, în special, la acele fenomene „regizate” inconștient, „cripta psihică” și „fantomă psihică”. A-ți recunoaște rădăcinile asigură continuitatea filonului transgenerațional, iar prin schimbarea perspectivei și reutilizarea filonului energetic repus în circulație, i se redeschide persoanei drumul blocat și se stopează „programele” de autodistrugere, autoanihilare și autoeliminare (atât de frecvente în comportamentul majorității semenilor noștri), asociate cu blocaje de cunoaștere și neclarități pe axa timpului (Mitrofan, Stoica (Godeanu), 2005).

#97. Până la câte generații este nevoie să colectăm informații de la client atunci când îl însoțim utilizând genograma?

Potrivit psihoterapeutei Anne Ancelin Schützenberger, este indicat să efectuăm genograma până la a șaptea generație. Acest lucru este posibil în realitatea unor culturi diferite precum sunt cele vestice, însă devine imposibil de realizat în cadrul teritoriului românesc, deoarece există puține documente păstrate de arhivele naționale, dar și de membrii familiilor cu care am lucrat. Așadar, considerăm că o analiză pe trei generații care să includă părinții, bunicii și străbunicii este suficientă pentru a putea surprinde elemente

valoroase din punct de vedere al dinamicii antecesori-descendenți.

#98. Care sunt principalele erori pe care le poate face un terapeut începător atunci când însoțește un client prin intermediul genogramei?

În cadrul stadiilor incipiente ale formării și abilitării persoanelor care urmează un proces formativ psihogenealogic, atragem atenția asupra unor erori des întâlnite, care survin fie din cauza unor deprinderi terapeutice slab conturate sau în curs de dobândire, fie din cauza dificultăților de înțelegere a terminologiei domeniului, fie din cauza lipsei practicii de asistare cu suportul genogramei. Efectuarea unui demers transgenerațional prin intermediul construcției genogramei nu este unul facil, este nevoie de timp și de răbdare, dar și de abilități terapeutice de interpretare specifice domeniului, abilități care se dobândesc în urma efectuării unor stagii de formare specializate.

O genogramă nu se efectuează într-o oră sau în contratimp. Ea se realizează pe parcursul mai multor ședințe de psihoterapie individuală sau de grup, scopul său fiind acela de a servi ca pretext de intervenție psihoterapeutică psihogenealogică.

Așadar, iată care sunt principalele erori la care ne referim:

1. efectuarea genogramei în urma înțelegerii fragmentate a demersului de construcție și analiză (reperele de construcție, pașii și nivelele de analiză);

2. sugerarea conexiunilor sau sensurilor pe care terapeutul neexperimentat le poate induce clientului. În acest sens, terapeutul îi poate sugera clientului o interpretare matematică a genograme. De exemplu, dacă în genograma clientului, în două generații succesive, femeile au întâmpinat dificultăți privind exercitarea rolului feminin - matern, o interpretare matematică greșită ar fi aceea de a atrage riscul dobândirii, în sensul repetării de către client, a aceluiași tip de comportament. Aceasta echivalează cu

programarea clientului într-un scenariu ficțional, ceea ce reprezintă o eroare gravă ce ține de etica demersului psihoterapeutic;

3. o altă eroare este aceea în care terapeutul neexperimentat intră în rezonanță cu povestea clientului, ceea ce noi numim situația de interferență a scenariilor terapeut-client. Această interferență este cauzată, pe de o parte, de o slabă analiză sau clarificare a dinamicilor inconștiente familiale ale terapeutului, pe de altă parte, de lipsa unei prezențe terapeutice dobândite în cadrul formării sale ca psihoterapeut;

Așadar, această interferență a scenariilor terapeut-client am observat-o în cadrul formativ prin reacții ale terapeuților în formare, observabile prin: acuze de oboseală sau lipsa răbdării în fața efectuării unui demers considerat complicat, alianța pe care o fac aceștia în privința denigrării unor membri din familia clientului, în sensul întăririi părții de rezistență a clientului față de membrii familiari respinși, omiterea preferențială a abordării poveștilor de viață privind unele personaje din familia clientului etc.;

4. efectuarea genogramei fără a ține cont de pașii de construcție, în ideea unui demers în manieră personală, justificat ca modalitate mai facilă de obținere a rezultatului dorit;

5. o eroare fundamentală în cadrul efectuării genogramei și mai ales a somatogenogramei este aceea de a interpreta bolile evidențiate în genogramă, dându-le o conotație generală, așa cum mai apar ele în unele cărți similare celor de astrologie. De aceea, atragem atenția ca, atunci când sunteți în situația de a utiliza o genogramă centrată pe aspectele ce țin de bolile familiale, să aveți în vedere explorarea contextului familial în care a apărut boala unui membru din familie și sensul ei simbolic; este necesar să fie explorate și perioadele care corespund repetiției unei boli în cadrul familial; se insistă asupra naturii bolii (dobândită sau înnăscută - genetică), declanșarea, tabloul simptomatologic și consecințele bolii în viața persoanelor conectate și a celorlalți membri ai familiei; evoluția bolii

și tipurile de decese; pierderile funcționale sau organice - afectarea integrității corporale, vârstele sau etapele de dezvoltare ale persoanelor la care au survenit anumite boli repetate sau în oglindă, de la o generație la alta, sarcini stopate în evoluție, avorturi, boli incurabile cu prognostic sever, boli degenerative; de asemenea, este important să se aibă în vedere clarificarea legăturilor familiale emoționale, asumate sau fantasmatiche între acei membri care au în comun o anumită boală;

6. o greșeală frecventă este aceea în care clientul este îndemnat să-și deseneze singur genograma, pe principiul că el poate face acest lucru mai bine decât terapeutul. Vorbim despre o eroare, deoarece clientul este însoțit prin intermediul genogramei, întrucât el nu cunoaște metoda. Terapeutul este cel care desenează și construiește genograma clientului;

7. o greșeală des întâlnită este aceea a însoțirii clientului în maniera unui interviu anamnezic, în care datele sunt culese mai mult cu caracter punctual, informativ, în acest caz terapeutul făcând o eroare, pentru că uită sau refuză să folosească însoțirea clientului în manieră terapeutică. Recomandăm însoțirea de tip rogersian (centrat pe persoană), în care clientul este ajutat prin clarificări și sumarizări să găsească sensurile evenimentelor-metaforă din familia sa și mai ales să identifice modul în care istoria de familie îi influențează prezentul sub diversele contexte existențiale;

8. tragerea unor concluzii pripite cu privire la sensul evenimentelor relatate de client, fără a-l ajuta pe acesta să facă singur conexiunile, prin sensurile pe care el le dă evenimentelor-metaforă din familia sa;

9. o greșeală frecventă a studenților în formare este aceea a utilizării genogramei în momente nepotrivite ale demersului terapeutic, adică fragmentat, în ședințe aleatorii care nu urmează reperele de intervenție și obiectivele procesului terapeutic, stabilite de comun acord;

10. de asemenea, am observat de multe ori **efectuarea genogramei fără ca aceasta să fi fost necesară în demersul psihoterapeutic de evaluare sau de intervenție**, ci doar pentru că mulți consideră a fi interesant ce se poate descoperi. Într-adevăr, tentația de a recurge la o tehnică-miracol este puternică atunci când nu se cunoaște direcția demersului terapeutic stabilit, însă ar fi o eroare ca psihoterapeutul să îi cedeze.

#99. De ce nu este indicat să fac genograma unor membri din familia mea, mai ales părinților?

Atragem atenția asupra faptului că efectuarea genogramei de către un membru al familiei unui membru din aceeași familie este contraindicată, deoarece conectarea cu conținuturile inconștientului familial activează în cel care efectuează genograma mecanisme de apărare specifice ce bulversează atât persoana în cauză (cel care efectuează genograma), cât și procesul în sine. Atunci când o persoană intenționează efectuarea unei genograme unei rude apropiate din familie, aceasta devine subiectivă, întrucât clientul care va releva conținuturi inconștiente va activa proiecții în persoana terapeutului și astfel există un risc crescut de bulversare a celor implicați în acest demers. În consecință, terapeutul nu poate rămâne obiectiv, ci el va rezona emoțional cu poveștile rudei sale și va face diverse alianțe, ducându-l pe client pe o pistă greșită a interpretării.

#100. Când este potrivit să urmărim o formare în psihogenealogie?

Formarea în psihogenealogie este o opțiune ce poate fi integrată în cadrul unui proces formator în scopul de a deveni psihoterapeut. Altfel, persoanele interesate de efectuarea genogramei personale se pot adresa unor grupuri de dezvoltare personală cu specific psihogenealogic, efectuate de către specialiști acreditați din domeniu.

#101. La ce se referă procesul vindecării în psihogenealogie?

În scop rezumativ, vindecarea în urma unui demers psihogenealogic se referă la următoarele aspecte:

- „conștientizarea rolurilor și poziției fiecărui individ în cadrul familiei de origine;

- conștientizarea aspectelor dinamice - latente și manifeste ale rolurilor familiale;

- re poziționarea emoțional-acțională a subiectului asistat în raport cu ceilalți membri ai familiei de origine;

- travaliile de separare ce vizează - re-stabilirea unor granițe intrafamiliale care să permită asumarea identității de rol-sex.

Travaliile de separare vizează următoarele aspecte:

▪ împăcarea cu un trecut dureros și plin de semnificații;

▪ recuperarea memoriei familiale;

▪ resemnificarea treptată a experiențelor traumatice și integrarea lor, simultan, ca stadii ale vindecării și dezvoltării individuale și grupale (familiale)” (Mitrofan, Godeanu, Godeanu, 2010, pp. 215-218).

În loc de concluzii...

Toți avem o istorie. O istorie de familie în care noi și ceilalți membri suntem actori principali în filmul numit *scenariu transgenerațional*. Filmul familiei este scris de fiecare în parte și reprezintă mărturii existențiale sensibile atât ale antecesorilor, cât și ale descendenților, conținute în evenimentele-metaforă care sunt povestite în demersul de construcție al genogramei familiale. Se naște astfel un mozaic familial supus repetării formelor și structurilor ce-l compun. Prin formularea unor întrebări în sens psihogenealogic, am încercat să ofer răspunsuri bazate pe cercetările specialiștilor ce au consacrat acest domeniu complex. La finalul acestei cărți, aș putea spune că scrierea ei ar putea continua, deoarece, odată ce răspunzi la o întrebare privind arborele genealogic, se vor naște altele și altele...

Psihogenealogia oferă o mai bună cunoaștere a legăturilor noastre familiale, legături pe care le trăim dincolo de ceea ce pare evident (conștientizabil). Transgeneraționalul atrage atenția asupra forței inconștientului familial, a legăturilor și tranzacțiilor subiective, intersubiective și transsubiective din interiorul grupului familial extins, legături replicabile mediului social, datorită mecanismelor introiecției și proiecției.

Prin intermediul demersului transgenerațional, care începe tocmai prin a ne pune întrebări esențiale cu privire la originea și sensul nostru din punct de vedere familial și culminează cu identificarea multiplelor fațete interconectate ale puzzle-ului existențial, ajungem să decriptăm mesajele din spatele unor cuvinte-cheie pe care le-am tot auzit de la bunici sau străbunici sau să descoperim sensul repetițiilor în prezent, repetiții prin care trecutul se topește într-un prezent continuu.

O analiză corectă a istoriei familiale prin intermediul efectuării genogramei ne oferă informații esențiale privind legăturile noastre indisolubile cu antecesorii, pe care, poate, le-am crezut pierdute sau uitate într-un colț al minții noastre, dar care ies la iveală în momente-cheie existențiale.

Bibliografie

- Abraham, N., Torok, M. (1967). *Le verbier de l'homme aux loups*. Paris: Aubier-Flammarion.
- Abraham, N., Torok, M. (1987). *L'écorce et le noyau*. Paris: Flammarion.
- Akhtar, S. (Ed.) (2006). *Interpersonal Boundaries: Variations and Violations*. New York: Jason Aronson.
- Anzieu, D. (1982a), *Le Groupe et l'inconscient. L'imaginaire groupal*, nouv.éd. Paris: Dunod.
- Anzieu, D. (1985). *Le moi peau*. Paris: Dunod.
- Anzieu, D. (1999). *L'épiderme nomade et la peau psychique*. Paris: Les Éditions du Collège de Psychanalyse Groupale et Familiale.
- Aulagnier, P. (1975). *La violence de l'interprétation*. Paris: PUF.
- Berger, M. (1995). *Le travail thérapeutique avec la famille*. Paris: Dunod.
- Bick, E. (1986). *Considérations ultérieures sur la fonction de la peau dans les relations d'objet précoces*. Trad. fr. în *Note sur l'observation de bébé dans la formation psychanalytique*. Trad. Fr. în *Harris et Bick*, 1987, pp. 279-294.
- Bion, W.R. (1962, 1979), *Aux sources de l'expérience*, trad. fr. Paris: PUF.
- Bion, W.R. (1965, 1982), *Transformations*, trad. fr. Paris: PUF.
- Bion, W.R. (1993). *Gânduri Secunde. Lucrări selectate de psihanaliză*. Cluj-Napoca: Editura Sigmund Freud.
- Böszörményi-Nagy, I., Framo, J. (Eds.) (1965, 1985). *Intensive family therapy: Theoretical and practical aspects*. New York: Harper, Row (Second edition, New York: Brunner/Mazel).

- Böszörményi-Nagy, I., Spark, G. (1973, 1984). *Invisible loyalties: reciprocity in intergenerational family therapy*. New York: Harper, Row (Second edition, New York: Brunner/Mazel).
- Ciccone, A. (1998). *L'observation clinique*. Paris: Dunod.
- Ciccone, A. (1999). *La transmission psychique inconsciente*. Paris: Dunod.
- Ciccone, A., Lhopital, M. (2001). *Naissance à la vie psychique*. Paris: Dunod.
- de Souzenelle, A. (1996). *Simbolismul corpului uman*. Timișoara: Editura Amarcord.
- Decherf, G. (2003). *Souffrances dans la famille*. Paris: Press Édition.
- Decherf, G. (2005). *Crises familiales: violence et reconstruction*. Paris: In Press Édition.
- Eiguer, A. (1984). *Le lien d'alliance, la psychanalyse et la thérapie de couple*, în: Eiguer, A., Ruffiot, A. (1987), *La parenté fantasmatique. Transfert et contretransfert en thérapie familiale psychanalytique*. Paris: Dunod.
- Eiguer, A., Carel, A., Fustier, A., Aubertel, F., Ciccone, A., Käes, R. (1997). *Le générationnel*. Paris: Dunod.
- Eiguer, A. (1994). Un fiction pour trouver la vérité de la filiation, *Revue franç psychoth psychanal groupe*, b, 22: 31-45.
- Eiguer, A. (2008). *Jamais moi sans toi*. Paris: Dunod.
- Eiguer, A. ș.a. (1981). *Contribution psycnalitique à la théorie et à la pratique de la psychothérapie familiale*, în: Ruffiot, A. și colab., *La thérapie familiale psychanalytique*. Paris: Dunod.
- Eiguer, A., Granjon, E., Loncan, A. (2006). *La part des ancêtres*. Paris: Dunod.
- Eliade, M. (1991). *Eseuri*. București: Editura Științifică.
- Ezriel, H. (1950). A psycho-analitic approach to group treatment. *British Journal of Medical Psychology*, 23, pp. 59-75.
- Ferenczi, S. (2007). *Jurnal clinic*. București: EFG.

- Foulkes, S.H. (1970). *Psychotherapie et analyse de groupe*, trad. fr. Paris: Payot.
- Foulkes, S.H. (1975). *Group analytic psychotherapy: Method and principles*. London: Gordon and Breach.
- Freud, S. (1913). *Totem et tabou*. Paris: Payot.
- Freud, S. (2001). *Trei eseuri asupra teoriei sexualității*. București: Editura Trei.
- Freud, S. (2000). *Doliu și melancolie. Opere 3*. București: Editura Trei.
- Freud, S. (2000). *Psihologia inconștientului. Opere 3*. București: Editura Trei.
- Gambini, I. (2005). Le négatif dans la transmission familiale. Le divan familial. *Revue de thérapies familiales psychanalytiques*, 14, 101-108.
- Godeanu (Stoica), C.D. (2008). Efectele absenței și neasumării spațiului identitar, observate în practica clinică. *Revista de psihoterapie experiențială*, 42, 11-15.
- Godeanu, C.D., Godeanu, A.S., Mitrofan, I. (coord.) (2009). *Vocabularul analizei transgeneraționale*. București: Editura SPER.
- Godeanu, C.D., (2013), *Spațiul Identitar. Locul privilegiat al întâlnirii cu antecesorii*. București: Editura SPER.
- Godeanu, A.S., (2010, 2011). *Alegerea partenerului. Mituri, secrete, repetiții*. București: Editura SPER.
- Godeanu, A.S., (2011), *Cuplul: Stop-cadru transgenerațional*. București: Editura SPER.
- Godeanu, A.S., (2013). *Metamorfozele generozității. Experiența relațională între dar și datorie*. București: Editura SPER.
- Granjon, E. (1987). Traces sans mémoire et liens généalogiques dans la construction du groupe familial. *Dialogue*, 99.
- Granjon, E. (1990). La voix du silence. *Rev franç psychoth psychan groupe*, 17: 79-96.

- Granjon, E. (1998). Du retour du forclos généalogique aux retrouvailles avec l'ancêtre transférentiel. *Le Divan Familial*, 1: p.155-173.
- Hanus, M. (2007). *Les deuils dans la vie*. Paris: 3 Édition Maloine.
- Houzel, D. (1987). *The concept of psychic envelope*. În: Anzieu, D. (Ed.) (1990). *Psychic Envelopes* (pp. 27-59). London: Karnac.
- Jacobson, E. (1964). *The self and the object world*. New York: International Universities Press.
- Joubert, C. (1992). *Des ancêtres insuffisamment bons / Etude du mythe familial à travers la technique de la thérapie psychanalytique du groupe famille*. Thèse pour le Doctorat de Psychologie. Grenoble: Université Lumière Lyon.
- Jung, C.G. (1959). *The Archetype and the Collective Unconscious*. Collected Works, vol. 8, Bollingen Series XX. Princeton: Princeton University Press.
- Jung, C.G. (1960). *Synchronicity: an acausal connecting principle*. Collected Works, vol. 8, Bollingen Series XX. Princeton: Princeton University Press.
- Kaës, R. (1998), *Le psychodrame psychanalytique de groupe*. Paris: Dunod.
- Kaës, R. (1998). *Les transmissions de la vie psychique entre générations*. Paris: Dunod.
- Kaës, R. (1993). *Le groupe et le sujet du groupe*. Paris: Dunod.
- Kaës, R. (1998). *Le psychodrame psychanalytique de groupe*. Paris: Dunod.
- Kaës, R. (1999). *Le groupe et l'inconscient. L'imaginaire groupal*. Paris: Dunod.
- Kaës, R. (2000). *L'appareil psychique groupal*. Paris: Dunod.
- Kaës, R. (2009). *L'inconscient de la maison*. Paris: Dunod.
- Klein, M. (2008). *Invidie și recunoștință*. București: Editura Trei.

- Kogan, I. (2008). *Evadarea din sine. Încălcarea granițelor și dorința de comuniune*. București: Editura EFG.
- Laplanche, J., Pontalis, J.B. (1985). *Fantasme originaire, Origine du fantasm*. Paris: Flammarion.
- Laplanche, J., Pontalis, J.B. (1994). *Vocabularul psihanalizei*. București: Editura Humanitas.
- Lascu-Pop, R., Auraix-Jochiere, P. (2008). *L'intergénérationnel, Etudes*. Cluj-Napoca: Studia Universitatis Babeș-Bolyai.
- Lebovici, S. (2006). *Arborele vieții. Elemente de psihopatologia bebelușului*. București: EFG.
- Manzano, J., Espasa Palacio, F., Zilkha, N. (2002). *Scenariile narcisice ale parentalității*. București: EFG.
- McGoldrick, M., Gersen, R. (1990). *Genogrammes et entretien familial*. Paris: ESF.
- Meltzer, D. (1975). Adhesive Identification. *Contemporary Psychoanalysis*, 11, pp. 289-310.
- Mitrofan, I., Stoica, C.D. (2004). Umbra ca vehicul transgenerațional. *Revista de Psihoterapie Experiențială*, 22, 1-2.
- Mitrofan, I., Stoica, C.D. (2005). *Analiza transgenerațională în Terapia Unificării. O nouă abordare experiențială a familiei*. București: Editura SPER.
- Mitrofan, I., Godeanu, C.D., Godeanu, A.S. (2010). *Psihogenealogie. Diagnoza, intervenția și vindecarea istoriei familiale*. București: Editura SPER.
- Monroy, M. (1989). *Scènes, mythes et logique*. Paris: ESF.
- Muxel, A. (2002). *Individu et mémoire familiale*. Paris: Nathan.
- Nachin, C. (1993). *Les fantômes de l'âme*. Paris: L'Harmattan.
- Nachin, C. (1989, 1993). *Le deuil d'amour*. (Les éditions universitaires, 2ème édition). Paris: L'Harmattan.
- Nachin, C. (1999). *A l'aide, y a un secret dans le placard*. Paris: Fleurus.

- Nachin, C. (1995), *Du symbole psychanalytique dans la névrose, la crypte et le fantôme*. În Tisseron S. et al., *Le psychisme à l'épreuve des générations*, pp. 49-78. Paris: Dunod.
- Nathan, T. (1990). *La transmission des contenants formels*. În Anzieu et al., *L'épiderme normale et la peau psychique*. Paris: Apsygée.
- Neuburger, R. (1989). *Le mythe familial*. Paris: ESF.
- Neuburger, R. (2006). *Les rituels familiaux*. Paris: Payot.
- Pedersen, F. (2000). Differentiation of the Father's Role in the Infancy Period. *Advance in Family Intervention*, 37.
- Rand, N. (2001). *Quelle psychanalyse pour domaine?* Paris: Érès.
- Rialland, C. (1994). *Cette famille qui vit en nous*. Paris: Editions Robert Laffont.
- Roussillon, R., Ciccone, A., Chabert, C., Ferrant, A., Giorgieff, N., Roman, P. (2010). *Manual de psihologie și psihopatologie clinică generală*. București: Editura EFG.
- Ruffiot, A. (1981). *Le groupe-famille en analyse. L'appareil psychique groupal*. În Ruffiot, A., Eiguer, A. și alții, *La thérapie familiale psychanalytique*. Paris: Dunod.
- Schützenberger, A.A. (1993). *Aïe, mes aïeux!*. Paris: La Meridienne, Col. Desclee de Brouwer.
- Schützenberger, A.A. (2014). *Psihogenealogia. Vindecarea rănilor familiale și regăsirea de sine*. București: Editura TREI.
- Selvini Palazzoli, M., Boscolo, L., Prata, G. (1980). *Paradoxe et contre-paradoxe*. Paris: ESF.
- Stoica, C.D. (2002). *Relații-capcană în familia toxicomanului*. București: Editura SPER.
- Stoica, C.D. (2003). Loialitatea de cuplu. Riscuri în cuplurile cu partener toxicoman. *Revista de psihoterapie experiențială*, 20-21, 11-12.
- Szondi, L. (1937). *Analysis of marriages. An attempt at a theory of choice in love*. The Hague: Nijhoff.

- Szondi, L. (1972) (1983). *Introduction a l'analyse du destin. Tome I, II: Psychologie générale du destin*. Netherlands: Nauwelaerts.
- Tisseron, S. (1992). *La honte, la psychanalyse d'un lien social*. Paris: Dunod.
- Tisseron, S., Torok, M., Rand, N., Nachin, C., Hachet, P. (1995). *Le psychisme à l'épreuve des générations (Clinique du fantôme)*. Paris: Dunod.
- Tisseron, S. (1999). *Nos secrets de famille*. Paris: Ramsay.
- Tisseron, S. (1996, 1997). *Secrets de famille, mode d'emploi*. Paris: Hachette.
- Tisseron, S. (2014). *Secrete de familie. Cum se moștenesc traumele*. București: Editura Philobia.
- Tisseron, S., Missonnier, S., Stora, M. (2006). *L'enfant au risque du virtuel*. Paris: Dunod.
- Torok, M. (2002). *Une vie avec la psychanalyse*. Paris: Aubier.
- Ulivucci, C. (2010). *Psychogénéalogie des lieux de vie*. Paris: Payot.
- Winnicott, D.W. (2006). *Joc și realitate*. București: Editura Trei.

Resurse web

www.psychogenealogy.com (2010, 2014)